

Agrippa z Nettesheimu

Okultní filosofie

kniha třetí

Z německého vydání „Heinrich Cornelius Agrippa’s von Nettesheim Magische Werke“,
4. vydání 1921, přeložili dr. Jan Kefer a Vladimír Kuncitr.
Vydalo nakladatelství Trigon,
1. vydání, Praha 1996.

Vznešenému pánu nejjasnějšímu knížeti

HERMANU z Wiedu,

*kurfirstu, vévodovi Westfalskému a Engenskému,
pánu a arcibiskupovi kolínskému a Paderbornskému,
nejmilostivějšímu svému pánovi*

*JINDŘICH KORNELIUS AGRIPPA
Z NETTESHEIMU*

přeje vše dobré.

Starí mágové, kníže nejjasnější, zastávali převznešený názor, že veškeré snažení tohoto života především musí směřovati k tomu, abychom se ani v nejmenším nevzdali oné ušlechtilosti duše, kterou se přibližujeme Bohu a kterou přijímáme božskou přirozenost, aby se lenosti propadlá duše nestala kořistí křehkého pozemského těla a vášní hmotných a nebyla pohlcena temnou propastí našich zlých chtíčů a žádostí. Musíme proto naši duši uzpůsobiti tak, aby, pamětliva svého vysokého důstojenství, vždy v souhlasu s ním myslila, pracovala a působila. K tomu nám jedině a nejjistěji pomáhá znalost božské vědy, pokud s ohledem na její majestát, vždy se zaměstnávající náboženskými studiemi, nenecháme minout ani vteřinu, aniž bychom se nevěnovali nejpozornějšímu pozorování božských věcí, abychom, po jednotlivých stupních stvoření ke Stvořiteli vstupující, od něho přijali nevýslovnou sílu všech věcí. Ti, kteří, po tomto netoužíce, omezují se jen na přirozené a světské věci, zapletou se často do rozmanitých omylů a klamů a bývají přecasto zlými duchy ošáleni. Znalost božských věcí však zbavuje ducha omylů, činí jej božským, propůjčuje našim dílům neomylnou sílu, brání omylům a překážkám, jež nám mohou připravit zlí démoni, přičemž je podmaňuje zároveň naší vůli; naproti tomu činí našimi služebníky všechny anděly a všechny síly světa, poněvadž své síly přijímáme od Archetypu; neboť, jestliže k němu vystupujeme, pak nutně každé stvoření musí nás poslouchati a následují nás veškeré nebeské sbory. Žádný z bohů, jak praví Homér, by se neodvážil zůstatí na svém místě, povstal-li by Jupiter; tehdy ihned vládne, jak stojí u Aristofana, oním bohem, jež je na řadě, aby přijal rozkazy, a který ze svého úřadu provádí naše prosby dle našeho přání.

Poněvadž tedy, nejjasnější kníže, jest Ti dána božská a nesmrtelná duše, a poněvadž jsi nadán dobrotou božské Prozřetelnosti, příznivým osudem a štědrostí přírody natolik, že jest Ti možno bystrým duchem a zdravými smysly milostné divadlo přírody, vznešenou stavbu nebes a nepřístupnou svatyni božských věcí vyhádati, pozorovati a posuzovati, cítím se s ohledem na Tvé tak vysoké ctnosti zavázán a povinen sdělití s Tebou pravidelně a bez předsudku vše správné, čemu jsem se naučil v mysteriích božské a obřadné magie, a nebudu zatajovati, co o těchto věcech věděli a čemu učili egyptští kněží Isidiny, staří chaldejští věštcí v Babylóně, kabalisté a božští mudrci židovští, orfíctí theologové, pythagorejci a platonikové, nejhlubší filozofové řečtí, indiští brahmíni, etiopští gymnosophisté a konečně i pravověrní theologové našeho náboženství. Ukážu v této třetí knize okultní filosofii aneb magii jak silou slov, mocí pečeti, žehnáním a magickými formulami, ostříháním určitých zvyklostí byly kdysi působeny nejpodivuhodnější divy, a vynesu na světlo vše, co pokryto prachem starověku a zapomenutí skryté spočívalo téměř v kymérských temnotách. Podávám nyní Tvé Jasnosti v těchto třech knihách úplné a ucelené dílo o skryté filosofii aneb magii, jež jsem dokončil se vši možnou pečlivostí a se značnou duševní a tělesnou námahou. Práce tato nebyla snadná, i když by snad v podání ještě leccos bylo nutno doplniti.

Prosím jen o jedinou milost, aby Tvoje Jasnost neráčila hledati v těchto knihách živého slohu a elegantních výrazů, neboť psal jsem je kdysi v mládí, kdy ještě můj sloh a výraz řeči nebyl vyvinut. Prozkoumal jsem nyní jen obsah a nikoliv způsob líčení. Záleželo mi více na vydatném obsahu než na obratnosti výrazu. Věřím, že jsem se zhostil dostatečně své úlohy, když jsem popsal dle svého slibu, jak nejlépe jsem mohl, tajemství magie a vyplnil tak povinnost vůči nejlepšímu vědění, již jsem povinen Tvé Jasnosti. Přesto se však obávám, že mnozí všeteční sofisté proti mně vystoupí, lidé, kteří se budou vydávati za horlivce v službě Boží, a budou si osobovati úsudek o knihách Sibylliných; i když takovéto stravě jejich patro nepřivýklo a jejich nos nepřivýkl majoránu, přece jen již ze staré, pod popelem doutnající zloby, proti mně budou se pokoušeti, aby i tuto moji práci odsoudili k spálení, aniž by něco z ní četli, anebo vůbec něčemu z ní porozuměli. Podřizují proto, nejjasnější kníže a nejmoudřejší pastýři církve, toto dílo, věnované Tvým vysokým zásluhám a již Tvým majetkem se stavší, Tvé cenzuře a poroučím je do Tvé ochrany, aby, jestliže zlomyslní a věrolomní sofisté z nerozumné nenávisti a utrhačnosti je přemílali budou, ráčil je chránit a hájit Tvůj bystrý rozum a upřímný úsudek. Buď zdráv a šťasten!

Kapitola 1.

Nutnost, síla a užitek náboženství.

Obrátíme se nyní k vyšším věcem, a to k oné části magie, která nás učí znáti a chápati zákony náboženství, která nám ukazuje, jak božským náboženstvím dospíváme k pravdě a jak musíme vzdělati duši a ducha, jimiž jedině můžeme pochopiti pravdu; neboť je obecným názorem mágů, že není-li zdravá duše a duch, nemůže se ani tělu dobře dařiti. A mágové učí, že jen tehdy je člověk skutečně zdrav, když duše a tělo jsou spolu tak spojeny a tak spolu navzájem souhlasí, že duch a duše svými silami nijak za tělem nezůstávají. Avšak silného a mocného ducha, jak praví Hermes, nemůžeme získati jinak, než čistotou života, zbožností a konečně božským náboženstvím. Neboť posvátné náboženství očišťuje ducha a činí ho božským; podporuje také přirozenost a posiluje přirozené síly, tak jako lékař napomáhá tělesnému zdraví a rolník rozmnožuje plodnost půdy. Kdo však opouští náboženství a pouze přirozenému důvěřuje, ten bývá nejčastěji oklamán zlými duchy.

Znalost náboženství propůjčuje však pohrdání hříchem, lék proti hříchům a ochranu proti zlým duchům. Nic také není Bohu milejší než člověk zcela zbožný a vpravdě nábožensky založený, jenž nad ostatními lidmi tím více vyniká, čím více následuje nesmrtelnosti. Musíme se tedy nejdříve očistiti a oddati se božskému milosrdenství a náboženství - a pak mlčícími smysly a klidnou duší očekávati onen ambrosijský nektar, jež prorok Zachariáš nazývá vínem panny plodícím, a chváliti a vzývati onoho nadnebeského Bakcha, nejvyššího z bohů a velekněze, původce znovuzrození, o němž staří básníci pěli jako o dvakrát zrozeném a od něhož vtékají do našich srdcí nejbožštější proudy.

Kapitola 2.

O mlčení a tajení náboženských mysterií.

Kdokoliv, jenž se snaží naučiti této vědě, musí opatrovati posvátnou nauku nejsvědomitějším mlčením v nejvnitřnější hlubině svého srdce a zahaliti ji závojem neproniknutelné mlčenlivosti; neboť, jak praví Hermes, bylo by bezbožné zasvěcovati mnoho lidí do nauky tak naplněné božským majestátem. Božský Platón poručil, aby nikdo nezveřejňoval posvátná mysteria; také Pýthagoras a Porfyrius zavazovali své přívržence ke zbožnému mlčení. Orfeus vyžadoval od těch, jež zasvěcoval do tajemných obřadů, strašlivé přísahy mlčení, že nikdy neprozradí náboženských tajemství profánnímu uchu, přecež praví ve zpěvu o posvátném slově:

*Vy, kteří žijete ctnostně,
toliko vy popřejte sluchu mým slovům
a mysl svou k nim obraťte.
Avšak vy, kdož nemáte v úctě posvátné zákony,
utečte odtud, nešťastníci,
zmizte, klid'te se, nezasvěcenci (prophani).
Ty pak, Musaie, jenž zkoumáš božské
a vysokou (vznešenou) postihuješ myslí,
ty rozvažuj o (mých) slovech,
nahlížej je svatýma očima a uchovej je v duši.
Když ses vydal (vykročil) touto cestou,
vzhlížej pouze k velikému tvůrci světa,
jenž jediný je a věčný.
Kým on jest, vyložíme nyní.*

A u Vergilia čteme také o Sibylle:

*... neboť se bohyně blíží.
„Ó vzdalte se, nezasvěcenci!“
volá (věstkyně) velikým hlasem,
„a vyjděte odevšad z háje.“*

Také k eleusinským mysteriím Cerery byli připuštěni jen zasvěcenci a herold volal, aby profánní lid se nepřibližoval, a u Ezry čteme ve vztahu ke kabalistickým tajemstvím židovským podobný předpis: „Vepiš do knihy všechno, co jsi viděl. A polož ji na skryté místo a totéž nechť učí mudrci tvého národa, o jichž srdcích víš, že dovedou tato tajemství pochopiti a ostříhati.“ Náboženské knihy, obsahující tajemství obřadů, byly u starých Egyptanů udělány z hieratického, to jest posvátného papyru, na kterém bylo psáno neznámými písmeny, jež se zvala posvátnými. Macrobius, Marcellinus a jiní píší, že byla zvala hieroglyfy a jejich účelem bylo zabrániti, aby takové spisy mohly býti čteny nezasvěcenými, což také dokazuje Apulejus, když praví: „Po přinesení oběti vyňal ze svatostánku několik knih, psaných neznámými písmeny, dílem obrazy zvířat, jež krátce naznačovala celá slova, dílem uzlovitými a jako kolo zahnutými značkami a vidličnatými hroty, která tyto knihy chránila před

zvědavostí nezasvěcených.“ Když tedy budete mlčeti a skrývati náboženské tajemství, ukážete se býti hodnými učedníky této vědy. Neboť, jak Tertullian praví, jsme povinni mlčením náboženským věcem; kdo si počíná jinak, tomu hrozí nebezpečí. Proto také praví Apulejus o posvátných tajemstvích: „Řekl bych to, kdybych to říci směl a ty bys to zvěděl, kdyby se smělo poslouchati; avšak uši i jazyk by si pro svou nestydatost a zvědavost přivolaly na sebe veliké neštěstí.“ Tak čteme, že tragický herec Theodotus oslepl, když si chtěl vypůjčiti látku k tragedii z posvátných knih židovských. Theopompus, jenž počal překládati úryvky z božských zákonů do řeckého jazyka, byl náhle stížen šílenstvím a pomateností. Když se pak obrátil k Bohu s prosbou, aby mu byl zjeven důvod jeho neštěstí, obdržel ve snu odpověď, že božské věci poskvrnil kuplířstvím a zveřejnil je. Jistý Numenius, jenž v těchto věcech byl stejně zvědavý, přivodil na sebe hněv bohů, poněvadž vysvětlil a zpoučaroval tajemství eleusinské bohyně. Viděl ve snu eleusinské bohyně v oděvu nevěstek státi před nevěstincem. Když se tomu divil, odpověděly mu hněvivě, že on sám je násilně zbavil cudného oděvu a vydal je napospas mimojducím. Tím se rozpomněl, že nesmí obřady bohů před vším lidem zveřejniti. Proto vždy se staří snažili, aby skryli a rozmanitými hádankami zahalili tajemství Boha a přírody, a tento stav zachovávali indiští brahmíni, Etiopané, Peršané a Egypťané velmi přísně. Téhož zákazu byli poslušni Hermes, Orfeus a všichni staří věštcí a filosofové, Pýthagorás, Sokrates, Platón, Aristoxenus, Ammonius a mnozí jiní s nezlomnou věrností. Proto přísahali také Plotinos a Origenes mezi jinými žáky Ammonia, jak Porfyrius vypravuje ve svém díle o výchově a nauce Plotinově, že ničeho neprozradí z nauk mistrových. Poněvadž však Plotinos porušil svoji přísahu danou Ammoniovi a prozradil tajemství, byl, jak někteří tvrdí, za trest strašlivým způsobem sežrán od vši. Sám Kristus, dokud ještě žil na zemi, vyjadřoval se ve svých promluvách takovým způsobem, že jen nejdůvěrnější učedníci chápali tajemství slova božího, kdežto ostatní se domnívali, že naslouchají podobenstvím. Nadto poručil, aby svaté nebylo dáváno psům, a perly aby nebyly házeny vepřům. Proto praví také prorok: Skryj svoje slova v mém srdci, abych nehřešil před tebou. Nesluší se tedy, aby byla tajemství, jež mohou býti pouze několika mudrcům jen ústně zjevena, písmem vypisována, aby je každý mohl čísti, pročez mi zajisté bude prominuto, když mnoho důležitých tajemství obřadné magie přejdu mlčením. Domnívám se, že postačí, když poučím jen o tom, co je záhodno věděti, aby čtenář při čtení této knihy nebyl těchto tajemství tak zcela neznalý. Lze tak učiniti jen za stejné podmínky, kterou zavázal Dionysius Timothea, že totiž ti, kteří porozumějí, nevydají těchto tajemství nikomu nehodnému, nýbrž že je uctivě mezi mudrci budou opatrovati. Dále chtěl bych čtenáři při počátku této knihy uvést na paměť, že tak jako každá duchovní bytost hnusí si veřejnost a profánnosti a miluje naproti tomu skrytost, tak každý magický pokus uniká veřejnosti, chce zůstati skrytý, posiluje se mlčením, zveřejněním však pozbývá sil, takže nelze dosáti zdárného úspěchu. To vše nedaří se nikdy, je-li to svěřeno žvanivým a nevěrohodným lidem. Magik tedy, chce-li dosáti úspěchu, musí býti uzavřený a nesmí sdělit nikomu své dílo, místo, čas, ani své přání nebo svoji vůli, mimo svému učiteli nebo pomocníkům a společníkům, kteří musí býti stejně spolehliví, důvěryhodní, mlčenliví lidé, hodící se k těmto věcem přirozeností nebo následkem učení. Neboť také žvanivost, nevěra a nevěrohodnost společníka škodí a zabraňuje každé operaci.

Kapitola 3.

Příprava nutně mágovi a divotvorci.

V úvodu první knihy tohoto díla jsme řekli, jaký má býti magik; nyní však sdělíme tajnou, a každému, kdo se snaží o magické umění, důležitou okolnost, tvořící klíč a princip všech magických operací. Mním důstojnou přípravu člověka k tak vysoké síle a moci. Tato moc totiž předpokládá u člověka značnou vznešenost, neboť náš rozum, naše nejvyšší duchovní síla, jest jediným divotvorcem v nás. Jestliže však nadmíru klesne v obecenství s tělem, pak nezaslouží si vlády nad božskými podstatami, a proto mnozí se marně snaží působiti magickým uměním. Musíme tedy, toužíme-li po tomto vysokém důstojenství, tázati se za prvé, zda a jak jsme se osvobodili od tělesných žádostí a hmotných vášní naší smyslnosti, a za druhé, jak a kterak se můžeme povznést k duchovnosti, vybavené čistými božskými silami. Bez těchto věcí nikdy nedosáhneme blaha v probádání tajemství a k dokonání podivuhodných působení; neboť v nich spočívá veškeré důstojenství, propůjčované přírodou, zásluhou a jistými náboženskými cvičeními. Přirozená důstojnost je co nejlepší dispozice těla a jeho orgánů, aby nezatemňovalo duši hustotou hmoty a neškodilo jí poruchou aneb nepříznivou vlhkostí. Tato okolnost je závislá na postavení, pohybu, světla a vlivu nebeských těles a duší, vládnoucích narození jednoho každého, například je-li devátý dům šťastně ozářen Saturnem, Sluncem a Merkurem; též Mars v devátém domě rozkazuje duchům. O tomto předmětu je pojednáváno široce v astrologických knihách.

Ten, jemuž příroda nebyla takto příznivá, musí tento nedostatek nahraditi výchovou, vhodným způsobem života a šťastným užíváním přirozených věcí, aby dosáhl vnitřní a vnější způsobilosti. Proto bylo v Mojžíšově zákonu tak přísně dbáno, aby se kněz neznečistil mrtvým, vdovou, menstrující ženou, aby neměl vyrážky, krvotok, kýlu, zlomené údy, aby nebyl slepý, kulhavý, hrbatý, aby neměl zvláštní nos. Apulejus ve své *Apologii* praví, že chlapec, jenž má býti zasvěcen magickými formulemi do umění věšteckého, musí býti zdrav, bez vady, rozumný, krásný, nezkažený, probudilého ducha a výmluvných úst, aby božská síla se v něm usídlila jako v krásném domě a chlapcovu duši rychle božsky naladila. Důstojnost lze získati dvěma prostředky: učením a

cvičením. Účelem vyučování je osvojení si pravdy. Jest nutno, jak bylo řečeno v první knize, vyučiti se a býti zkušeným v každé ze tří věd, ve fyzice, matematice a theologii; pak po odstranění překážek nutno duši uvést do kontemplace a obrátiti ji do sebe, neboť jen v nás samých leží schopnost ovládati všechny věci. Při používání této síly však nám budou překážeti naše vrozené vášně špatnými představami a nemírnými žádostmi. Jakmile tyto překážky jsou překonány, objeví se náhle božská věda a moc. Náboženská cvičení nejsou malé důležitosti, častokrát již samy postačí k získání božské síly. Neboť tak veliká je síla náležitě konaných posvátných obřadů, že i když jim není rozuměno, jsou-li jen pozorovány zbožně a svědomitě s pevnou vírou v jich nemalou účinnost, vyzbrojují nás božskou mocí. Důstojnost získaná náboženským cvičením zdokonaluje se však určitými obřady, svěcením a posvátnými zvyky u takového člověka, jehož duch se zasvětil veřejnému náboženství, jež má moc vkládání rukou a svěcení, jímž je propůjčován charakter božské síly a moci, nazývaný božským souhlasem, což znamená, že člověk podporovaný božskou přirozeností a stavší se zároveň soudruhům nebeského, dosahuje také tomu odpovídající síly. Tento obřad byl pojat do svátostí církve. Jsi-li tedy dle svatého smyslu náboženského dokonalejší člověk, jenž zbožně a věrně žije dle náboženství a věří bez pochybností, jsi-li takový, jemuž autorita náboženství a příroda před jinými propůjčí svá důstojenství a jímž nepohrdají nebeské bytosti, pak modlitbou, posvěcením, zasvěcením a vzýváním můžeš dojíti nebeských duchovních sil, vlévati je dle libosti do věcí a oživit každé dílo magické vědy. Kdo však bez náboženské autority, bez zásluhy posvěcení a vzdělání, bez důstojenství přírody a výchovy pokouší se magicky působiti, bude pracovati bez úspěchu, bude šáliti sebe i všechny, kdož mu věnují důvěru, a přivolávati na sebe hněv nebes.

Kapitola 4.

O dvou pomocnících obřadné magie, náboženství a pověře.

Dvě věci vedou každou operaci obřadné magie, totiž náboženství a pověra. Náboženství je neustálé pozorování božského, snaha po zbožných činech s Bohem a s Jménem Božím, čímž jemu je v pokore a posvátnou službou prokazována náležitá úcta a náležitým způsobem zřízeny obřady náboženského kultu. Náboženství je tedy vykonáváním vysloveně bohoslužebných úkonů a obřadů, kterými jsme upozorňováni na vnitřní a duchovní věci. Náboženství je nám přírodou tak vštípeno, že se od ostatních živoucích bytostí lišíme více náboženstvím než rozumem. Kdo tedy zanedbává náboženství a spoléhá pouze na síly přirozených věcí, ten - jak jsme již dříve řekli - velmi často je oklamán zlými duchy. Naproti tomu ti, kdož byli vychováni k náboženskému a posvátnému životu, nezasadí strom, nezaloží vinici, nepodniknou významnou záležitost, aniž by vzývali Boha, jak poroučí učitel pohanů ke Kolossenským, když praví: Vše, co činíte slovy nebo skutky, činite ve jménu Pána Ježíše a děkujte skrze něho Otci a Bohu. Není tedy zakázáno náboženskými silami posilovati síly matematické a fyzické, naopak opak byl by hříchem. V Knize Senátorů praví Rabi Henina: „Kdo používá čehokoliv stvořeného, aniž by vyslovil pozhřebání, bude s ním naloženo tak, jako by to ukradl Bohu a církvi, a o takovém stojí psáno u Šalamouna: Kdo bere svému otci nebo matce a praví: Není to hřích, je společník zkázy. Otec je však Bůh a matka církev, jak stojí psáno: Není-liž otec tvým vlastníkem? A na jiném místě: Slyš, synu, poučení otce a nezapomeň zákona své matky.“ Nic se tak neprotiví Bohu, jako když ho někdo snižuje a jím pohrdá, a v ničem nemá většího zalíbení, než když ho někdo ctí a vzývá. Proto není na světě stvoření bez náboženství. Vše ctí Boha, vše se obrací, jak praví Proklos, s prosbou a chválou k vůdcům svého řádu, avšak jedni k přirozeným, druhí k smyslným, jiní k rozumovým a opět jiní k duchovním. Vše chválí dle zpěvů tří mládenců v peci ohnivé svým způsobem Pána. Avšak obřady a náboženské zvyky jsou rozmanité dle doby a země; každé náboženství má do sebe něco dobrého, co vede k samému Bohu Stvořiteli, a i když pouze křesťanské náboženství je Bohem hodnoceno, přece jen nezavrhuje ve své milosti jiné formy bohoslužby úplně, a i když jejich přívržence snad neočekává věčná spása, přece jen je nenechává bez časné odměny nebo je trestá alespoň méně tvrdě. Bezbožníky a rouhače však nenávidí jako své nepřátele, drtí a hubí je, neboť jsou horší než ti, kdož vyznávají falešné a klamné náboženství. Žádné náboženství, praví Lactantius, není tak klamné, aby neobsahovalo alespoň nějakou moudrost, a proto může býti zčásti vzat na milost ten, jenž trvá na nejvyšší lidské povinnosti, třeba jen z poctivého smýšlení, když ne ve skutečnosti. K pravému náboženství se však člověk nemůže sám od sebe dopracovati, nýbrž musí býti poučen Bohem. Je tedy každý kult, jenž je vzdálen pravému náboženství, pověrou a každé ctění, jež připojuje více k bohoslužbě než pravé náboženství, je rovněž pověrou; stejně tak jsou pověřiví ti, kdož někomu, jemuž nepřísluší, nebo způsobem nenáležitým prokazují náboženský kult. Jest nutno se tedy sříziti, abychom zvráceným, pověřeným kultem neurazili Boha a podřízené mu svaté bytosti; nebylo by to jen trestuhodné, avšak i nedůstojné mudrce. Přesto však nelze pověru, byť odporovala pravému náboženství, jen tak zholiti zavrhnouti, neboť jest v mnohých okolnostech téměř trpěna a pozorována představiteli náboženství. Míním však zde hlavně onu pověru, jež je náboženství podobná, a pokud napodobuje náboženské divy, svátosti, zvyky, observance a tomu podobné a získává jimi nemalé síly, čerpané z víry operujícího. Bylo ukázáno v první knize, co dokáže stálá víra, a tato okolnost je lidu obecně známá. Pověra vyžaduje tedy lehkověrnost tak jako náboženství víru. Pevná lehkověrnost zmůže tolik, že při klamných názorech a operacích docílí divů. Neboť takový člověk i při falešném náboženství, věří-li neotřesně v jeho

pravdu, povyšuje touto lehkověrností svého ducha natolik, že se činí podobným oněm duchům, kteří jsou vůdci a knížaty tohoto náboženství a působí věci, které rozum a příroda nechápe. Kolísání víry a nedůvěra zeslabují dílo, nikoliv však jen při pověře, ale i při pravém náboženství, a činí nejistým žádaný výsledek i při nejsilnějších pokusech. Jakým způsobem napodobuje pověra náboženství, ukáží čtenáři na několika případech. Tak například jsou exkomunikováni červi a kobyly; aby neškodili plodům, jsou křtěny zvony a obrazy atp. Poněvadž staří mágové a původci tohoto umění u starých Chaldejců, Egyptanů, Assyranů, Peršanů a Arabů vyznávali náboženství zvrácené a modloslužebnictvím potřísněné, musíme být velmi opatrní, abychom jejich omyly nepřenesli do našeho pravého náboženství, neboť to by bylo rouhání a prokletý zločin a byl bych vinen stejným hříchem, kdybych před tímto počínáním nevaroval. Nalezne-li se tedy v našich spisech něco takového, pak vězte, že citujeme cizí autory a že to nevydáváme za pravdu, nýbrž že to jest jen domněnka sloužící k tomu, abychom se přiblížili k pravdě, a předpisem k napodobení toho, co je pravdivé. Musíme tedy z takového omylu vyvodit pravdu, k čemuž náleží hluboké vzdělání, dokonalá zbožnost, svědomitá píle a největší pozornost, stejně jako moudrost, jež dovede vyvodit z každého zla dobro a všeho nesprávného a pokřiveného použití správně ve své záležitosti, jak ukazuje Augustinus na příkladu jistého koláře, jemuž jsou zakřivené a lomené nástroje stejně nutné a potřebné jako rovné a přímé.

Kapitola 5.

Tři vůdkyně náboženství, jež nás uvádějí na cestu pravdy.

Tři náboženské vůdkyně, vedoucí nás na cestu pravdy a ovládající všechno náboženství, na kterých vše spočívá, jsou láska, naděje a víra. Láska, vehikulum duše a ze všeho nejvyšší, sestupuje z duchovního světa až k našemu, kde soustřeďuje a povznáší našeho ducha k božské kráse; chrání nás v každém díle a propůjčuje nám kýžený úspěch, dodávajíc sílu naší prosbě; u Homéra čteme, že Apollo vyslyšel prosbu Chrysovu, neboť ho velice miloval, a jak stojí psáno v Evangelii o Marii Magdaleně: Mnoho hříchů je jí odpuštěno, neboť mnoho milovala. Naděje pak nepohnutě zaměřená k touze, nedávající místa pochybnosti a ničím neotřesená, vyživuje odvahu a navozuje šťastný výsledek, přijímajíc vše příznivě. Víra konečně, nejvyšší síla, záležející nikoliv v lidském smýšlení, nýbrž v zjevení božím, osvěcuje vše na světě, a poněvadž přichází sama od prvního světla a jemu nejbližší stojí, je daleko ušlechtlejší a vznešenější než vědy a umění nebo pozemská víra a dostihuje k našemu duchu silou rozvahy, kterou přijala od prvotního světla. Vírou stává se člověk jistým způsobem podobný nebi a požívá jeho sil. Proto praví Proklos: „Tak jako lehkověrnost hluboko pod vědou stojí, právě víra podstatně převyšuje každé vědění a každý rozum, neboť nás bezprostředně s Bohem spojuje.“ Víra je základ všech divů, pouze jí dle nauky platoniků se blížíme k Bohu a docházíme božské ochrany a božské moci. Tak čteme o Danielovi, že ušel vzteku lvů, poněvadž věřil ve svého Boha; k ženě trpící krvotokem pravil Kristus: „Véra tvá tě uzdravila.“ A od slepých, které chtěl uzdraviti, požadoval víry, řka: „Věříte, že to mohu vykonati?“ Tak hovoří Pallas u Homéra, těšíc Achillea: „Přišla jsem utišiti tvůj hněv, věříš-li.“ Proto pje také básník Linus, že nutno všemu věřiti, poněvadž u Boha je vše možné, nic mu není nemožného, tedy nic není hodno nevíry. Věříme-li tedy všemu, čeho náboženství vyžaduje, jsme účastni také jeho síly; odpadneme-li však od víry, pak nevykonáme nic podivuhodného, nýbrž jen věci trestuhodné, jak vidno z příkladu uvedeného ve *Skutcích apoštolských*: několik potulných židovských exorcistů pokoušelo se prosloviti nad zlým duchem posedlých jméno JEŽÍŠ větou: „Zaklínám vás skrze JEŽÍŠE, kterého hlásá Pavel.“ Zlý duch jim odpověděl a pravil k nim: „JEŽÍŠE jsem znal a Pavla znám, kdo však jste vy?“ A člověk, zlým duchem posedlý, vrhl se na ně tak, že nazí a zranění uprchli z domu toho.

Kapitola 6.

Kterak těmito vůdkyněmi lidská, duše vystupuje k božské přirozenosti a stává, se divotvorem.

Náš čistý a božský duch postavený na nejvyšším vrcholku duševního života a planoucí náboženskou láskou, vyzbrojený nadějí a vedený vírou, osvojuje si pravdu a v této boží pravdě nazírá jako ve věčném zrcadle všechny stavy, poměry a příčiny, jak věci přirozených, tak i nesmrtelných. Tímto způsobem se stává, že my, v přírodě tkvící, poznáváme to, co je nadpřirozené, a máme znalost všech věcí tohoto světa, nikoliv však jen těch, které jsou nebo se staly, nýbrž i těch, jež se stanou brzy nebo po dlouhé době. Takováto božská síla nehodí se jen k ovládnutí věd, umění a věsteb, nýbrž přistupuje k ní ještě jiná zázračná síla, totiž schopnost měnit věci rozkazem. Tímto způsobem se děje, že přestože tkvíme v přírodě, můžeme ovládat přírodu podivuhodnými, náhlými a namáhavými operacemi tak, že nás manové poslouchají, že nám živly slouží, že se zneklidňují hvězdy a ovládají božstva. Tímto způsobem rozkazují bohabojní a theologickými ctnostmi vyzbrojení mužové živlům, zahánějí mlhy, přivolávají vichry, donucují mraky, aby vydaly déšť, léčí nemoce, probouzejí mrtvé, což vše se již dalo u rozmanitých národů, jak pje básníci a píší historikové. Že vše to je možné, potvrzují znamenití filosofové a theologové. Tak vyznačovali se velikou silou proroci, apoštolové a jiní mužové boží. A tak jako vliv

prvního činitele často bez zásahu zprostředkujících příčin působí, tak může být vykonáno mnoho pouhým působením náboženství bez použití přírodních a nebeských sil. Nikdo však nemůže sám a pouze jen náboženstvím působiti, není-li sám naprosto zduchovnělý. Kdo bez použití jiných sil působí pouze náboženstvím po delší dobu, oslabí se a nebude dlouho žiti. Kdo však bez očištění takováto díla vykonává, strhuje na sebe odsouzení a propadne zlému duchu.

Kapitola 7.

Poznání pravého Boha je mágu nutné. Představy starých magiků a filosofů o Bohu.

Bytí a síly všech věcí jsou odvislé od Boha, nejvyššího Stvořitele světa; dále také od ostatních nebeských bytostí, jimž byla propůjčena také moc tvořiti a působiti, nikoliv však v principu, nýbrž jen jako nástrojům v moci prvního Stvořitele; neboť původ všech věcí je první Prapříčina; co však je vyvozováno druhotnými příčinami, jest vlastně navozováno první Prapříčinou, neboť tato je též stvořitelem příčin druhotných, jež se někdy nazývají nižší božstva. Každý magik musí tedy znáti a rozuměti jak Bohu samému, Stvořiteli všech věcí a První Příčině, tak i ostatním božstvům nižším aneb nebeským bytostem, které nazýváme druhotnými příčinami, a chápati jak každou tuto bytost přiměřeně cítiti. Neboť kdo vzývá božstva, aniž by každému jednotlivému neprokázal jemu přiměřené pocty a neprokázal mu toho, co vyžaduje jeho úřad, nebude se těšiti z jejich přítomnosti a nedosáhne žádného působení, stejně tak jako v hudebním nástroji je ztracena všechna harmonie, je-li jedna struna přetržena. Takový pracovník se dokonce vydává v nebezpečí trestu, jak stojí psáno o Assyřanech, které Salmanassar usídlil v Samarii. Čteme: „Pohané, jež jsi přivedl a osídlil jimi města samarská, neznají zákony boží této země. A proto Bůh poslal na ně lvy, kteří je pohltili, neboť zanedbávali obřad Boha země.“ Prostudujme nyní, jakého společného názoru byli staří mágové a filosofové o Bohu. Čteme, že když jednou Nikokreon, tyran kyperský, přál si věděti, kdo je nejvyšší bůh, odpověděla mu věštitelka Serapidova: „Toho dlužno považovati za nejvyššího Boha, jehož hlava je nebe, břicho moře, nohy země, uši éter a oko zářící světlo slunce.“ Podobně pje Orfeus v těchto verších:

*Hvězdného domu je král a Jupiter sám,
původ a počátek, jedna však síla,
jediný, všemocný Bůh.
V jeho královském těle je obsaženo vše,
země i voda, oheň i vzduch, noc stejně jak den,
moudrost a počátek první, též blažená láska,
vše to jest, ve velikém těle Jova, vznešeného vládce,
jehož šij spatříš, vzhlédneš-li
s uctivou bázni na nebes prostornou klenbu.
Zříš hlavu zlatou,
s temene splývají prameny kadeří plavých,
třpytí se červeným odleskem hvězd.
Ta hlava nese též dva
zlaté rohy, podobné rohům býčím.
Sám jeden zrod i zánik jest...*

A na jiném místě:

*Očím se zjevuje Foibos, jenž velikým září jasem,
těž Luna, Foibovým ztropena nache,
duch budoucna znalý, královský aether,
před nímž se neutají žádný zvuk, síla ni zvěst,
vítězně proniká vším.
Dále se prostírá nezdolné tělo bez konce a omezení,
mohutná ramena a široká hrud'.
To je vzduch, který má větrná křídla.
Na nich dolétne všude, rychlejší samého Euru.
Posvátný z prastaré matky Země
vzdouvá se život, a z hlubin povstává šumných.
Nejzazší Země práh, a rozměrné koule základ,
zuřivý Tartaros, hle, chodidla velkého Olympu vládce.
On pod zem vše ukryl, pak vytáhl z hlubin
a na živné vydal světlo.*

Celý svět byl tedy považován za Jupitera, totiž světového ducha, jenž jej stvořil, obsáhnuv v sobě svět. Proto praví Sofokles: „V pravdě jest jen jeden Bůh, jenž stvořil toto nebe a daleký svět.“ A u Euripida čteme: „Zda vidíš vznešeného, jenž objímá nezměrný éter a veškeru zemi? Tento je Jupiter, tento je Bůh.“ Básník Ennius píše:

*Pohled' na tuto výšinu zářnou,
již všichni co Jova vzývají.*

Celý svět je tedy Jupiterem, jak Porfyrius praví, bytostí sestávající ze všech bytostí, Bohem, složeným ze všech bohů. Jupiter je duch, jenž vše stvořil, jehož rozum vše vykonává. Proto píše Orfeus o svatém slovu:

*Jediný a dokonalý jest Bůh, který vše stvořil,
o všechno pečuje, sám nade vše povznesen.
Jedině mysl jej může pochopit, mysl může jej uvidět.
Smrtelníkům nikdy neučinil nic zlého,
nad něho žádný není.*

A o něco dále:

*Sám jest zároveň počátek, střed a konec.
To vše nás dávní učili věšci,
co jim kdys na dvou tabulkách odkázal Bůh.*

Nazývá ho také v téže básni:

*... jediného velikého tvůrce světa,
jenž nikdy nezanikne.*

Zarathustra vysvětluje v posvátných dějinách Persie Boha takto: „Bůh je první mezi vším neposkvrněným a věčným, nestvořený, nesmrtelný, nedělitelný, sám sobě nejpodobnější, vládce všeho dobra a stvořitel věcí, nejlepší a nejmoudřejší otec všeho, světlé světlo spravedlnosti, stvořitel a dokonavatel přírody, nejvyšší moudrost.“ Apulejus ho popisuje jako *basilea*, to jest krále, jako prapříčinu vši podstaty věcí, jako pramoudrost a prapočátek, jako nejvyššího ploditele duší, jako věčného udržovatele stvoření, nezplozeného Otce, neomezeného místem, časem, či jakýmkoliv poměrem; málokdo ho chápe, jeho jméno však nevysloví nikdo. Euripides chce, aby se největší Bůh nazýval Jupiter; Orfeus píše, že z jeho hlavy vše vystupuje na světlo, ostatní moci nacházejí se však mimo něho a dlužno je uvažovati jen jako jeho služebníky. Proto je nazývají filosofové služebníky Boha a zvláštními inteligencemi a praví, že jedině nejvyššímu Jupiteru náleží náboženský kult, ostatním pak božstvům pouze skrze něho.

Kapitola 8.

Jak soudili staří filosofové o Trojjedinosti boží.

Augustinus a Porfyrius dokazují, že platonikové uznávali tři osoby v Bohu; první osobu nazývali Otcem vesmíru, druhou Synem a Prvním Rozumem (rovněž Macrobius ji tak nazývá), a třetí Duchem aneb Světovou Duší; také Vergilius v souhlasu s platonickou naukou píše:

*... nebe i zem, ...
živi světový duch, je po všech rozlita částech
duše, jež hýbá hmotou a celý proniká vesmír ...*

Plotinos a Filón mluví o Synu Božím, o prvním a božském rozumu, jenž vychází z Boha Otce, tak jako slovo z úst mluvícího aneb světlo ze světla. Proto je nazýván také Slovem, nebo Mluvou a Leskem Boha Otce. Bůh, nezměnitelné, neproměnné, nejvyšší Dohro, vyvozuje ze sebe Syna, dokonalou moudrost, svůj dokonalý odlesk a dokonalý předobraz světa, nazvaný Hermem a apoštolem Janem Slovo anebo Řeč. Platón též ho nazývá Synem Boha Otce, avšak jen v určitém vztahu, totiž v tom, že je jako zplozený rozdílný od ploditele. U Siracha mluví se o božské moudrosti takto: „Jsem Boží Slovo; před světem, před počátkem jsem stvořen.“ Jamblichos však dokazuje, že Syn je sjednocen s Otcem a dle podstaty tímž Bohem, když nazývá Boha Otcem a sebe Synem. Také Hermes Trismegistos mluví ve svém *Asklepiu* na rozmanitých místech o Synu Božím. Praví: „Můj Bůh a Otec dal zrod jinému tvořícímu duchu.“ A na jiném místě: „Jednota dokazuje jednotu a vrací sama její lesk.“ V Poimandroví (tam, kde se zdá, že předpovídá budoucí zákon milosti a tajemství znovuzrození) čteme: „Původce znovuzrození je Syn Boží jako člověk vůlí jediného Boha.“ Dále připisuje Bohu v nejvyšší míře plodnost obou pohlaví. Podobně praví indiští filosofové, že svět je zčásti podstaty mužské a zčásti ženské a Orfeus připisuje podstatě světa a Jupiterovi mužské a ženské pohlaví a tvrdí, že bohové jsou dvojpohlavní,

pročež ve svých hymnech oslavuje Minervu takto: „Jako muž a žena jsi zrozena.“ Apulejus ve své knize o světě ve vztahu k Jupiterovi vypůjčil si z *Orfické teologie* následující verš:

Jupiter je muž i žena, neznalá smrti.

A Vergilius píše o Venuši:

Sestupuji a Bůh mne vede.

A jinde, kde se zmiňuje o Junoně nebo o Alektě, praví:

Prosící pravici přispěl na pomoc Bůh ...

A Tibullus píše:

Venuše veliké (mocné) božstvo jsem urazil slovem.

Karský lid konečně cítil Lunu jako božstvo nejvyšší. Z moudrosti naplněné nejvyšší plodností vychází konečně láska, spojující moudrost s rozumem, a to tím více, čím vnitřnější a nad všechny pozemský pojem vznešenější je tento vztah. To jest pak třetí osoba aneb Duch Svátý. Jamblichos uvádí také výrok Chaldeců, dle kterého je Bůh otcovská moc, moudrost emanací Boha a ohnivá láska, že vychází z Otce a Syna, jsouc stejně božské podstaty. Dále čteme u Plutarcha, že pohané si představovali Boha jako nadsmyslného a ohnivého ducha, jenž sám jsa bez tvaru, libovolně na sebe bere jakýkoliv tvar a všemu se připodobňuje. A 5. kniha Mojžíšova praví: *Bůh je vše stravující oheň*. Také Zarathuštra praví, že vše je zplozeno ohněm. Božský Platón se domnívá, že Bůh sídlí v ohnivě podstatě, čímž rozumí nevýslovný lesk Boha a jeho lásky. U Homéra čteme, že éter je královstvím Jupitera:

Jupiter, ovládající éter, shromažďuje mraky.

A na jiném místě:

Úděl Jupiterův je nebe, trůní v éteru na mracích.

Slovo *aither* pochází však dle řecké gramatiky od slova *aithó*, planu, hořím, a *aér*, dech, vzduch, se rovná *aitheru*, to jest žhnoucímu vzduchu. Orfeus nazývá *aither pyripnos*, to jest ohnivý dech. Otec, Syn a Duch lásky a zároveň ohnivý duch jsou nazváni theology třemi osobami, Orfeus ve svých zaklínáních vyzývá těmito slovy: „Nebe, zaklínám tě, moudré dílo velikého Boha. Zaklínám tě, Slovo Otcovo, jež prvně promluvil, když upevnil celý svět v jeho kolech.“ Totéž chápe Hesiodos ve jménech Jupiter, Minerva a Bulé, když ve své *Theogonii* mluví o dvojitém narození Jupitera, prvním jistě z šedooké dcery Tritonie, mající stejnou moc jako otec, a druhém z moudré Bulé, to jest *radý*. Orfeus používá v uvedeném místě ohledně Bulé, *radý*, množného čísla pro její dvojitou emanaci, neboť vychází stejně z Jupitera jako z Minervy. Augustinus dokazuje ve čtvrté knize své *Civitas Dei*, že platonik Porfýrius uznával tři osoby v Bohu. První nazýval Otcem Vesmíru, druhou, kterou nazval Macrobius Synem, Rozumem a třetí *Světovou Duší*, kteroužto Vergilius dle Platónova mínění nazývá Duchem, když píše:

... nebe i zem, ...

živí světový duch, je po všech rozlita částech

duše, jež hýbá hmotou a celý proniká vesmír ...

Pavel praví o Bohu: „Od něho, jím a v něm jsou všechny věci. Od Otce, jako z prvního pramene, proudí vše; v Synu, jako v udržovateli, trvá vše v ideji; Svatým Duchem se konečně vše vyvíjí a rozděluje dle určitých poměrů.“

Kapitola 9.

Pravověrná nauka o Bohu a Trojjedinosti.

Učitelé církve a všichni pravověrní křesťané přiznávají se k víře, že existuje jen jediný, pravdivý, nestvořený, nesmírný, všemohoucí, věčný Bůh, Otec, Syn a Duch Svátý, tři osoby spoluvěčné, přesto však jediné bytnosti, a naprosto jednoduché přirozenosti. Taková je všeobecná víra, takové je pravověrné náboženství, taková je křesťanská pravda, že ctíme jediného Boha v trojjedinosti a trojjedinost, v jednotě, aniž bychom osoby směšovali, nebo podstatu rozlučovali. Otec od věčnosti zplodil Syna, propůjčil mu své bytí, přesto však není ničím menším. Syn při svém zrození obdržel bytnost Otcovu, nikoliv však vlastní osobu Otce, a aniž by ji Otec na svého Syna přenesl, jsou oba jediné a, téže podstaty, avšak rozmanitých osob. I když Syn je stejně věčný jako Otec, z bytnosti Otce od věčnosti zplozený, přesto se v čase zrodil z Panny a jeho jméno bylo nazváno Ježíš, jako dokonalý Bůh a dokonalý člověk, složený z jediné rozumové duše a lidského těla, jemuž nic lidského mimo hříchu nebylo cizí. Musíme tedy věřit, že náš Pán Ježíš Kristus, Syn Boží, je Bůh a Člověk: jediná osoba, dvě

přirozenosti. Od věčnosti je zplozen Bohem bez matky; v čase narodil se jako člověk bez otce z panny neposkrvněné před i po svém narození; trpěl a zemřel na kříži, avšak na kříži život obnovil a smrt smrtí zničil; byl pohřben a sestoupil do pekel, odtud vyvedl duše patriarchů; třetí den vlastní silou vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, seslal svého Ducha Utěšitele a přijde opět souditi živé i mrtvé. Při jeho příštím příchodu vstanou všichni lidé ve svém těle a složí počet svých skutků. Taková je pravá víra; kdo ji nevyznává nebo o ní pochybuje, nesmí doufati ve věčný život a věčnou blaženost.

Kapitola 10.

O božských emanacích, jež Židé nazývají Čísly., jiní Atributy či pohanští bohové a Mocnosti nebeské; dále o deseti Sefirotech a nejsvětějších jménech Boha, která jim vládnou, a jejich vysvětlení.

Ačkoliv Bůh při trojjedinosti osob je naprosto jedinou bytostí, přece nepochybujeme, že v něm jsou obsaženy rozmanité mohutnosti, jež z něho vycházejí jako paprsky, jež byly pohanskými filosofy zvány bohy, učitelé židovskými čísly, námi však atributy, jako například moudrost, kterou Orfeus nazývá Pallas, rozum (u něho Merkur), vyvozování tvarů, u Orfea Saturn, tvůrčí síla (Neptun), skrytá přirozenost věcí (Juno), láska (Venuše), lesk života (Slunce nebo Apollo), řád světový (Pan). Duši však, plodící nižší a hledící k vyššímu, od sebe sebranou, opěvuje pod trojnásobným jménem Moře, Neptun a Okean. Na jiném místě praví:

Jupiter, Pluto, Foibos, Dionysius, jedno jest.

I když mluvíme dvakrát,

Bůh ve všem je přítomen jediný

Podobně píše Valerius Sonarus:

Jupiter je všemocný pán zákonů a otec i matka bohů,

jest jediným a veškerým Bohem.

Tak uctívali oni moudří theologové pohanští pod rozmanitými jmény a bytostmi, i rozdílného pohlaví, jediného Boha. Plinius praví, že slabí a nešťastní smrtelníci, pamětliví své křehkosti, rozdělili ho, aby každý mohl cítiti dle své touhy. Tak ctíli ti, kdož toužili po věrnosti, Jupitera, jimž bylo zapotřebí opatrnosti, Apollona, kdož toužili po moudrosti, Minervu, a v jiných potřebách bylo k němu voláno opět pod jinými jmény. Z mnohosti darů vyplynula i mnohotvárnost nebeských mocností. Bůh je však jediný a od něho vše pochází. Apulejus praví ve svém spisu *O světě* věnovaném Faustinovi: „Přestože je jeden Bůh, je tato bytost nazývána rozmanitými jmény pro mnohotvárnost zjevů, dle jichž mnohosti stává se mnohotvárný.“ Marcus Varro praví ve své knize *O ctění bohů*: „Tak jako všechny duše lze převést na jedinou, duši světa aneb duši vesmíru, tak lze všechny bohy ctíti v Jupiterovi, jenž vždy je jako tentýž bůh ctěn pod jmény rozmanitých nebeských mocností.“ Kdo chce správně porozuměti hymnům Orfeovým a starým mágům, musí uměti smyslové vlastnosti tajemnou analogií dokonale zduchovnit. Přesvědčí se pak, že kabalistické tajemství nijak se neliší od pravověrné tradice. Co například Orfeus nazývá Kuréty a neporušitelnými bohy, to nazývá Dionysius Mocnostmi a totéž připisují kabalisté sefíře Pachad, to jest Bázní boží. Kabalistické Ejn Sof nazývá, se u Orfea Noc; Tyfon Orfeův je Samael kabalistů. Hebrejští kabalisté, znalci božských věcí, uznávali deset božských hlavních jmen, či mocností aneb údů boha, jež označovali deseti číslicemi, nazvanými sefiroty, vtékajícími jako roucha, nástroje nebo předobrazy Archetypu do všeho stvořeného, do každé věci horní i dolní, avšak dle určitého řádu. Neboť nejdříve vtékají do devíti řádů andělských a do zástupu blažených duší, a pomocí těchto do nebeských sfér, do planet a člověka a do všech věcí, jež od nich přijímají své bytí a sílu.

První jméno v řádu sefir je Eheie, jméno božské bytnosti; jemu podřízená sefira se nazývá Keter, Koruna aneb Diadém, označující božskou jednoduchost; nazývá se také tím, co žádné oko nevidělo, a přiděluje se Bohu Otci. Plyne řádem Serafimů, aneb jak Židé je nazývají, *Chajot hakodeš*, to jest tvory svatosti, a dále *prvním pohyblivým* (primum mobile), propůjčuje všem věcem jejich bytí, prostupujíc vesmír od jeho obvodu až ke středu. Její inteligence se zove Metatron, to jest Kníže tváře. Jeho úřadem jest přiváděti druhé před obličej Páně a jím mluvil Pán k Mojžíšovi.

Druhé jméno je Jod aneb Tetragrammaton s Jodem spojené. Sefira se nazývá Chochma, to je moudrost; označuje božskost idejí a prvorozence a přiděluje se Synu. Plyne řádem Kerubim, aneb, jak Židé je nazývají, *Ofanim*, to jest Kola nebo Tvary, a dále do nebe hvězdného, kde tvoří tolik tvarů, kolik myšlenek v sobě obsahuje, a chaos stvoření pořádá inteligencí Raziel, představeným Adamovým.

Třetí jméno je Tetragrammaton Elohim, jeho sefira je Bina, to jest chytrost aneb rozum, a znamená odpuštění od práce, jubileum, kající obrácení, velikou polnici, vykoupení světa a život příštího věku. Je přidělována Duchu Svatému a řádem Trůnů, aneb dle hebrejského způsobu vyjádření *Aralim*, to jest vznešených, mocných a silných andělů, vlévá se do sféry Saturnovy a propůjčuje tvar tekoucí hmotě. Její inteligence Cáfkiel vedl Noa a jiná inteligence Jofiel Sema. To jsou tři nejvyšší a první Sefiry, podobné trůnu božských osob, na jejichž rozkaz se vše děje a ostatními sedmi se dokonává, protože jsou zvány čísly díla.

Čtvrté jméno je El, jeho sefira Chesed, to jest mírnost, dobrota, milost, milosrdenství, vznešenost, laskavost, pravá ruka. Vtéká řádem Panstva, aneb, jak Židé praví, *Chašmalim*, do sféry Jupiterovy a vytváří postavu těl a propůjčuje všemu milost a pokojnou spravedlnost. Její inteligence Zadkiel vedla Abrahama.

Páté jméno je Elohim Gibor, to jest Bůh silný, trestající hříchy bezbožných. Jeho sefira se nazývá Gevura = moc, přísnost, síla, soud, trestající porážkami a válkou; je soudní stolicí Boha, jeho pás, meč a levá ruka; nazývá se také Pachad aneb bázeň. Proudí řádem Mocí, aneb, jak Židé říkají, *Serafim*, a odtud do sféry Martovy, jemuž náleží síla, válka, útok. Vyvolává živly a její inteligence Samael vedla Samsona.

Šesté jméno je Eloha, aneb jméno čtyřpísmenné spojené s *Vedaat*. Jeho sefira se nazývá Tiferet, to jest ozdoba, krása, sláva, radost; znamená dřevo života a proudí kůrem Mocností aneb *Malachim*, to jest andělů, do sféry sluneční, propůjčující jas a život. Vyvolává kovy a její inteligence Rafael vedla Izáka a mladého Tobiáše, tak jako anděl Peliel Jakoba.

Sedmé jméno je Tetragrammaton CEVAOT, aneb ADONAI Cevaoth, to jest Bůh zástupů. Jeho sefira se nazývá Necah, to jest triumf a vítězství; připisuje se jí pravý sloup a znamená věčnost a spravedlnost trestajícího Boha. Kůrem Knížat aneb, jak Židé praví, *Elohim*, to jest bohů, vtéká do sféry Venušiny a propůjčuje horlivost a lásku ke spravedlnosti a vyvolává rostlinstvo. Její inteligence HANIEL a anděl SERVIEL vedli Davida.

Osmé jméno je Elohim Cevaoth, což také znamená Pána zástupů, nikoliv však již války a spravedlnosti, nýbrž zbožnosti a svornosti, neboť obě jména, toto a předchozí, mají svá vojska. Sefira nazývá se Hod, což znamená chvála, cena, ozdoba a lesk. Je jí připisován levý sloup a kůrem archandělů, aneb *Bnej Elohim*, to jest synů božích, vtékajíc do sféry Merkurovy, propůjčuje ozdobu a harmonii a vyvolává živočichy; její inteligence je Mikael, jenž vedl Šalamouna.

Deváté jméno je Šadaj, to jest Všemohoucí a Zadostiučinící, neboli El chaj, Bůh živý. Jeho sefira je Jesod, to jest základ, fundament; označuje dobré chápání, svazek, vykoupění a mír. Kůrem andělů aneb hebrejských *Cherubinů*, vtékajíc do sféry lunární, vede růst a úpadek všech věcí, stará se o génie a strážce lidstva. Její inteligence Gabriel vedl Josefa, Josua a Daniela.

Desáté jméno je Adonai Melech, to jest Pán a Král. Jeho sefira je Malchut, říše a vláda; znamená církev, chrám Boha a bránu; proudí řádem animalickým, to jest řádem blažených duší, zvaných Židy *Išim*, aneb vznešenými, heroji a knížaty. Tito, nižší než hierarchie, vlévají lidem podivuhodnou znalost věci a pílí a propůjčují jim také dar vědecký. Jejich vládce je duše Mesiáše, aneb - jak jiní praví - inteligence Metatron, první stvoření aneb duše světa, jež vedla Mojžíše.

Kapitola 11.

Božská jména, jejich moc a síla.

Ačkoliv Bůh je dokonale jediný, má přece jen rozmanitá jména; ta však nevyjadřují rozmanité podstaty nebo božstva, nýbrž určité vlastnosti, jež z něho vycházejí. Těmito jmény vtékají jakoby jakýmsi kanály do nás a do ostatních stvoření mnohá dobra a rozmanité dary. Desatero takových jmen, která také vypisuje Hieronymus k Marcellovi, popsalí jsme výše. Dionysius shrnul 45 jmen, jak Boha Otce, tak i Krista. Židovští kabalisté vyvodili jich z jednoho textu, nacházejícího se ve 2. knize Mojžíšově, sedmdesát dva, jež jsou stejně andělská jako božská, a nazývají se Šemhamforaš, to jest zjevené jméno, jež má 72 písmen. Jiní jdou ještě dále a věří, že v každém řádku Písma je tolik božích jmen, že jejich počet a význam je nám zcela neznámý. Mimo výše uvedených zmíníme se ještě o dalších jménech. Náleží sem jméno Eheie אהיה, vyjadřující božskou bytnost, kterou Platón překládal slovem ὄν, pročež nazývá Boha také τὸ ὄν (jiní ὁ ὄν). Jiné, Isaiášovi zjevené, jméno HU הוה, překládané Řeky τὰ ὄν, Latínky pak idem ipsum, vyjadřuje hlubiny Boha. Mojžíš přijal jiné jméno, Eš אש, značící oheň. V úzkostech a starostech máme vzývati Boží jméno Na נא. Další Boží jména jsou Jah יה, Elion עליון, Makom מקום, Kafu כפו, Inon ינון, Emeth אמת, jež znamená pravdu a je pečetí Boha. Jména Cur צור a Even אבן obě značí skálu či kámen a druhé navíc označuje Otce se Synem. Ještě jiná jména jsme uvedli při stupnicích čísel. Mnohá jména Boha a andělů byla vyvozena z Písma Svatého uměním kabalistické kalkulace pomocí notarikonu a gematrie. Mnohá slova, stažená dle jistých písmen, jež obsahují, tvoří buď jediné jméno, nebo jedno jméno dle svých jednotlivých písmen označuje více. Takovéto jméno se tvoří ze začátečních písmen slov, jako například jméno Agla אגלא z počátečních písmen biblického verše: נבור לעולם אדני: אהה: Jsi silný ve věčnosti, Pane. Jméno Jaia יאיה je utvořeno z verše: יהוה אלהינו יהוה אחד: Bůh náš je jediný Bůh; jméno Java יוא z verše: יהי אור ויהי אור: Budiž světlo a bylo světlo; jméno Ararita אראריתא z verše: אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד: A אחד ראש: Jediný je počátek jeho jednoty, počátek jeho jednotnosti, jeho změna je jednotou. Jméno Hakaba הקבא je vytaženo z verše: ברוך הוא הקדוש ולו: On je svatý a velebný. Jméno Ješu ישו nachází se v počátečních písmenech těchto dvou veršů: ולו

יגוד שמו וית: Jeho jméno trvá Podobným způsobem je vytvořeno slovo אמן: Až přijde hrdina a יבא שילה: Pán je věrný král.

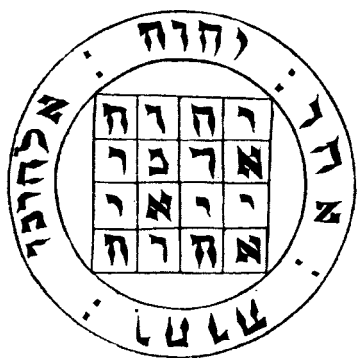
Mimoto bývají taková jména tvořena z konečných písmen slov, jako například totéž jméno Amen z verše: אדני מלך נאמן לא כן: Ne tedy bezbožní, ve kterémžto případě je pořadí písmen přehozeno. V konečných písmenech slov verše לי מה שמו מה: Co mně? Co jeho jméno? nacházíme Tetragrammaton. Ve všech těchto příkladech je písmeno položeno do slova. Avšak taková jména jsou také vyvozována ze všech písmen jednotlivě, jako ono jméno Boží o 72 písmenech ze tří veršů 2. knihy Mojžíšovy, počínajících: ויבא 3. ויט 2. ויסע 1., z nichž první a poslední verš je psán odprava doleva, střední však obráceně, odleva doprava, jak později ukážeme. Často bývá také vyvozeno slovo z jiného slova nebo jméno z jiného jména přehozením písmen, jako na příklad משיח משיח Mesias z ישמח Jišmach, מיכאל Mikael z מלאכי Maleachi. Také tvoří se taková jména přehozením písmen, což nazývají kabalisté Círuřem, například z jména Tetragrammatonu יהוה jména מצפצ Macpac, קוּוּ Kuzu. Také jsou jména měněna dle rovnosti číselné hodnoty, jako מטטרון Metatron se zaměňuje za שדי Šadaj, neboť písmena obou slov udávají stejný počet, totiž 314. Tak jest dle číselné hodnoty shodné jméno יאי Jijai se jménem אל, neboť písmena obou udávají číslo 31. To vše jsou však tajemství, o kterých lze jen nesnadno podatí posouzení a dokonalý výklad; také nemohou být chápána a učena v jiné řeči než v hebrejštině. Poněvadž božská jména, praví Platón v Kratylu, pocházejí od barbarů, kteří je přijali od Boha, jejichž význam a výslovnost nemůže nikdo určit, nemůžeme o nich říci ničeho jiného, než to, co nám Bůh ve své dobrotě zjevil. Tato jména jsou symboly a vehiklem božské všemohoucnosti, která ani lidmi ani anděly, nýbrž samým nejvyšším Bohem určitým způsobem dle nezměnitelného počtu a tvaru provždy byla stanovena a posvěcena, symboly, jež vyjadřují soulad božstva. Proto obávají se jich mocnosti vysoké, a nízké třesou se před nimi, neboť andělům jsou předměty úcty a d'áblům předměty hrůzy, a každé stvoření, každé náboženství je považuje za svaté. Náboženská úcta k nim a nadšené vzývání jich v bázni a úzkosti působí, že nám propůjčují božskou sílu a moc, jimiž lze dosáhnouti nadpřirozených divů a působení. Nesmějí proto být za žádných okolností měněna. Nutno je dle předpisu Origenova neporušitelně zachovati a také Zarathuštra zakazuje změnu barbarských a starých slov; neboť, jak Platón praví v Kratylu, všechna božská jména a slova byla zavedena nejdříve bohy, buďto ve starověku, jehož počátek neznáme, nebo barbary. Také Jamblichus píše podobně, že je nelze přenést z jejich řeči do mluvy jiné, neboť, praví, jména do jiné řeči přeložená nepodrží stejný význam. Taková božská jména jsou nejlepší a nejpůsobivější prostředek, jímž člověk může vstoupiti do styku a spojení s bohy. Tak stojí psáno ve 2. knize Mojžíšově: „Na kterémkoliv místě bude-li zřízena paměť mého jména, tam přijdu k tobě a požehnám ti.“ A ve 4. knize Mojžíšově praví Pán: „Položím svoje jméno na děti Israele, abych je požehnal.“ Proto kázal božský Platón v Kratylu a Filebovi ctíti boží jména více než sochy a chrámy, neboť větší je síla a přesnější obraz boží v rozumu, zvláště nadšeném, nežli v dílech lidských rukou. Svata slova nemají sama sebou, pokud jsou jen slovy, síly v magických věcech, nýbrž vlastní skrytou, Bohem navozenou sílu, a ta působí v duši toho, kdo se k nim s vírou obrací. Tato slova jsou vodiči, jimiž skrytá síla boží vlévá se do toho, kdo má vírou očištěné uši k slyšení a nanejvýše čisté mravy, kdo modlitbou a. vzýváním učinil ze sebe bydliště Boha a stal se schopným přijmouti tyto božské vlivy. Kdo tedy taková slova nebo jména s patřičnou čistotou srdce, správným způsobem a dle správného předpisu používá, docílí a provede jimi mnoho zázračného, tak jak čteme o Medey:

*Třikrát pronesla slova, klidný jež dávají spánek,
jež moře bouřlivé a vzduté konejší řeky.*

Především staří mistři židovští docílili těmito slovy mnoho podivuhodného. Také pýthagorejci dokázali, že lze určitými slovy podivuhodně léčiti nemoce duše i těla. Tak čteme o Orfeovi, že při výpravě Argonautů určitými slovy utišil prudkou bouři. Filostratus vypravuje o Apolloniovi, že určitými slovy tajně vyslovenými probudil v Římě mrtvé děvče a že jinými slovy vyvolal stín Achillea. Dle zprávy Pausaniovy měli Lydové v městech Hierocesareji a Hypepě dva chrámy bohyně, zvané perské. Kdykoliv v chrámu konala se bohoslužba, položil magik suché dřevo na oltář a zpíval mateřskou řečí hymny, načež z knihy, kterou držel v ruce, přečetl několik barbarských slov. Sotvaže byla tato slova proslovena, počalo dřevo hořeti, aniž by bylo ohněm zapáleno, a vyšlehl z něho jasný plamen. Serenus Sammonicus podává mezi lékařskými předpisy také tento: Napiše-li se jméno Abrakadabra tak, že se v dalších řadách ubírá jedno písmeno, až zbude první, jak vidno z obrazce, pak každý nemocný třídenní neb jinou horečkou, nosí-li u sebe lístek zavěšený kolem krku, nalezne prostředek proti chorobě a tato poleví a zmizí:

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										
a										

Avšak daleko účinnější proti všem chorobám lidským a proti všem nehodám je posvátná pečeť, kterou rabi Hama popisuje ve svém díle *O bádání*: Na líci pečetě nachází se čtyřpísmenné jméno boží tak sestavené ve čtverci, že seshora dolů zároveň je tvořeno nejsvětější Jméno aneb Pečeť Boha, jehož význam lze čísti ze slov v kruhu; na rubu však nachází se sedmpísmenné jméno Ararita, jež rovněž má své vysvětlení veršem, ze kterého je vyvozeno:

líc

rub

Tento amulet musí býti zhotoven z nejčistšího zlata nebo narýsován na panenském pergameni z čistého, neposkvrněného předmětu, nakouřen zvláště k tomu připraveným voskem a kuřidlem a pokropen svěcenou vodou. Hotovitel pečetě musí býti čistý a zbožný muž, jehož duch je naplněn důvěřivou nadějí v Boha Nejvyššího, jenž propůjčí pečetě žádanou božskou sílu. Podobně lze proti strašidlům, škodám od duchů a lidí, jakož i proti všem nebezpečím na zemi i na vodě, k ochraně před nepřáteli a zbraněmi, vyrýti na líc amuletu písmena **וווו** a na rub **צמרבר**, jež jsou počátečními a konečnými písmeny prvních pěti veršů 1. knihy Mojžíšovy a symbolem všeho stvoření. Takovýmto amuletem je chráněn před každým zlem každý, kdo důvěřuje v Boha, Stvořitele vesmíru.

líc

rub

Nechť nikdo s nevírou nepotřásá hlavou a nediví se, že svatá slova, jimiž Všemocný stvořil nebe a zemi, zmohou mnoho, jako amulet. Ze zkušenosti je známo, praví rabi Costa ben Luca, že i mnohé jiné věci působí přerozmanitě. Je známo, že také v jistých posvátných slovech a božských jménech spočívá veliká božská, podivuhodně působící síla, jak dokazují Zarathuštra, Orfeus, Jamblichus, Synesius, Alchindus a nejslovutnější filosofové. Magik a filosof Artefius napsal zvláštní knihu o síle slov a charakterů. Origenes, jenž nijak nezůstává pozadu za největšími filozofy, tvrdí ve svém spisu proti Celsovi, že v jistých božských slovech je zatajena zázračná síla. V *Knize soudců* praví anděl Páně: „Proč ptáš se po mém jménu, které je podivuhodné (Pele)?“ Slovo Pele znamená totiž podivuhodné, zázračně působící. Právě Jméno Boží je neznámo lidem i andělům, zná je jen Bůh sám, a nebude, jak Písmo Sváté dosvědčuje, zjeveno, dokud se nevyplní úmysly Boží. Mimoto má Bůh jiné jméno mezi anděly a jiné mezi lidmi; žádné Jméno Boží není u nás, jak praví Mojžíš Egyptským, které by nebylo vzato z jeho díla a nemělo k němu určitý vztah, mimo svatého Jména Tetragrammatonu, jež označuje nejryzeji Bytí Tvůrce, a ve kterém není obsaženo nic, mimo Stvořitele. Proto se toto jméno nazývá zvláštním, jež nelze napsati, čísti a vysloviti. Jeho význam spočívá ve vyšší řeči, jež náleží Bohu a snad také andělům. Stejným způsobem mají i andělé mezi sebou jiná jména a také svoji řeč, kterou Pavel nazývá jazykem andělským; o tom

nám je však známo velmi málo. Jejich jména jsou však vzata ze jmen jejich úřadů a zřízení; nemají tak značné působivosti, a proto mágové je vzývají jejich pravými jmény, totiž oněmi nebeskými, jež jsou obsažena v Písmu Svatém.

Kapitola 12.

Vliv božských jmen na náš svět.

Ačkoliv nejvyšší Tvůrce a první Prapříčina vše ovládá a pořádá, přece jen přenechává starost o provedení rozmanitým služebníkům, blahodárným i neblahým, které Jan ve *Zjevení* nazývá blahovonnými a škodlivými anděly, a o kterých píše prorok: „Dlí anděl Páně v okolí těch, kdož se ho bojí, aby je vytrhl,“ a na jiném místě mluví o nástrahách andělů zlých. Cokoliv však Bůh vykonává skrze anděly nebo služebníky, totéž činí skrze nebe, hvězdy, které právě tak jsou jeho nástroji, aby všechno spolupůsobilo v jeho službách. A protože určitá část nebe a určitá hvězda ovládá určitou krajinu na zemi, nebo určité místo, čas, druh a individuum, lze přičítati také andělské síle určitou oblast nebe aneb hvězdu určitého místa, určitou dobu a druh. Proto praví Augustin ve svém spise o otázkách: „Každá viditelná věc tohoto světa má sobě nadřizenou andělskou sílu.“ Origenes poznamenává ke 4. knize Mojžíšově: „Svět náleží andělům, kteří pozemským zástupcům, královstvím, provinciím, lidem, zvířatům, zrodu a růstu živoucích bytostí, keřům, rostlinám a všem ostatním věcem vládnou a jim propůjčují onu sílu, která ve věcech tkví jako jejich skrytá vlastnost. Tím více je pak zapotřebí andělů ovládajících posvátná díla a ctnosti člověka, aby ti, kteří neustále pohlížejí v tvář nejvyššího Otce, mohli řídit člověka a vše, i to nejnepatrnější, po správné cestě k jeho cíli. Jsou zároveň souladnými údy tohoto světa, ve kterém Bůh, jenž vše co nejlépe pořádá, přebývá jako nejvyšší vládce, nikoliv ovšem omezený a do hranic uzavřený, nýbrž jako všeobjímající, jak Jan ve *Zjevení* popisuje ono nebeské město, jehož dvanácti branám vládne dvanáct andělů, kteří to, co obdrželi z dvanáctkrát přeskupeného Božího Jména, do nich vlévají, a jejichž základem jsou jména dvanácti apoštolů a Beránka. Neboť, tak jako ve Starém Zákoně na kamenech Efodu a v základech posvátného města popsaného Ezechielem byla obsažena jména israelských kmenů, nad kterými vládlo čtyřpísmenné Jméno, tak i v Evangeliích jsou psána jména apoštolů, jež tvoří základní kameny nebeského města a zastupují v Církvi israelské kmeny; nad nimi tyčí se jméno Beránka, to jest Jméno Ježíš, jež obsahuje všechnu moc Jména čtyřpísmenného, neboť Tetragrammaton, to jest Otec, mu vše předal. Od andělů přijímají tedy nebesa svoje síly a andělé od velikých Jmen Boha a Ježíše, jejichž síla je v Bohu samém; odtud vlévá se do dvanácti a sedmi andělů a z nich opět do dvanácti znamení zvířetníku a do sedmi planet a z nich opět proniká do všech ostatních služebníků a nástrojů Božích až k těm nejnižším. Proto praví Kristus: „Vše, oč prositi budete Otce ve Jménu mém, dá vám.“ A po svém zmrtvýchvstání pravil: „Ve jménu mém budete ďábly vymítati...“, takže čtyřpísmenné Jméno není již nutné, neboť všechna jeho síla byla přenesena na Jméno Ježíšovo, ve kterém jedině dějí se zázraky; a není, jak praví Petr, jiné jméno lidem dáno, jímž by se stali blaženými. Nevěřme však, když proslovíme jméno Ježíšovo nečistými ústy jako jméno nějakého člověka, že budeme účastni jeho síly! Musíme jej vzývat v Duchu Svatém, čistým srdcem a upřímným úmyslem, abychom dosáhli všeho, co je v Ném přislíbeno. Především potřebujeme poznání, bez něhož nelze dojíti vyslyšení dle slov proroka: „Vyslyším ho, neboť zná Jméno mé.“ Nelze tedy dosáhnouti od nebes ničeho, leč pouze skrze moc, milost a pomoc Jména Ježíšova. Proto také židovští kabalisté, tak znalí božských jmen, nemohou těmito starými jmény docílití toho, co kdysi jejich otcové. Ze zkušenosti je dávno známo, že žádný zlý duch a mocnost pekelná, trápící a pronásledující člověka, nemohou odporovati tomuto Jménu, že proti své vůli klekají a poslouchají, kdykoliv je jim rozkázáno, aby uctili Jméno Ježíšovo. A nejen jeho jméno, ale i jeho znamení kříže se obávají. Neohýbají se před ním jen kolena bytostí pozemských, nebeských a pekelných, nýbrž ctí je i necitlivá příroda a vše se třese před jeho mocí, je-li Jméno Kristovo prosloveno věrným srdcem a pravdumilovnými ústy, nebo učiní-li znamení kříže nevinné ruce. Dojista by neřekl Kristus k svým učedníkům: „V mém jménu budete ďábly vymítati...“, kdyby v tomto jménu nebyla obsažena moc nad démony, nemocmi, hady, jedy, řečmi, moc, která spočívá v Bohu, v tom, jenž tímto jménem je označen, a konečně i ta, jež je obsažena ve jménu samém. Poněvadž každé stvoření ctí a obává se jména svého Tvůrce, mohou také i zlí a nečistí lidé, věří-li jen ve vzývání tohoto božského jména, donucovati démony a vykonati i jiné veliké věci.

Kapitola 13.

Údy Boha a jejich vliv na nás.

Na rozmanitých místech Písma Svatého čteme o rozmanitých údech a rouchách božích. Údy Boha rozumí se mnohotvárné síly, jež co nejjednodušším způsobem jsou v Bohu obsaženy a svatými jmény božími se od sebe rozlišují. Roucha a ozdoby Boha jsou cesty, směry, emanace nebo kanály, jimiž se síly vlévají. Jakmile se náš duch dotýká jejich lemu, vychází jistá božská síla z nějakého údu, jak řekl Ježíš, když se lemu jeho roucha dotkla žena s krvotokem: „Někdo se mne dotkl, neboť cítím, že jistá síla ze mne odešla.“ Údy Boha jsou našim

podobné; jsou-li však jen ideje a předobrazy našich a když chceme naše učiniti podobné oněm, pak, používající téhož obrazu, budeme vpravdě dětmi Božími a Bohu podobni, když díla Boží konáme a dokonáváme. O údech Božích je často řeč v Písmu Svatém. O jeho hlavě například stojí psáno v Písni písní: „Tvoje hlava stojí na tobě jako Karmel. Vlas na tvé hlavě je jako purpur krále v praménce svázaný.“ Slovo Karmel neoznačuje zde však onu horu na pobřeží Sýrie, ani červa, jenž poskytuje nach. O očích a brvách čteme v Žalmech: „Oči Boha hledí na spravedlivé a jeho uši dbají jejich volání. Jeho oči patří na chudé a jeho víčka se ptají po dětech lidských.“ O ústech, hrdlu, rtech a zubech čteme rovněž v Písmu Svatém u Isaiáše: „Táhnou do Egypta a neptají se mých úst.“ V Písni písní: „Tvoje hrdlo je dobré víno. Hodné je víno mé milenky a jídlo hodné jest rtů a zubů.“ Těž o nosu mluví se v Zákoně, jímž Pán vnímá libou vůni oběti. Dále čteme o ramenech, pažích, ruce a prstech. Například u Isaiáše: „Syn je nám dán, jehož panství je na jeho ramenech. Komu se zjevila paže Páně?“ A královský prorok praví: „Tvoje ruce, Pane, mne stvořily. Uvidím v nebesích dílo tvých prstů.“ Bůh má též pravici a levici. Proto praví žalmista: „I řekl Pán k pánu mému, sed' na pravici mé.“ O levici čteme v Evangeliích, že hříšníci o posledním soudu budou po této straně postaveni. Mimoto je v Písmu Svatém řeč o srdci, prsou, zádech, zadní straně a tváři. V knize soudců je psáno, že Bůh nalezl v Davidovi muže svého srdce. V Evangeliu čteme o hrudi, na které ležel učedník a přijal božská tajemství. Žalmista propůjčuje zádům Boha lesk zlata. U Jeremiáše praví Bůh sám: „Záda a nikoliv tvář ukáží v den záhuby.“ U Mojžíše praví: „Uvidíš mne zezadu; moji tvář nelze spatřiti.“ O nohách stojí v Žalmech: „Temnota jest pod jeho nohou.“ V 1. knize Mojžíšově čteme, že Bůh a Pán šel do zahrady, když den stal se chladným. Podobně jsou zmínky o rouchách a špercích Boha. Tak stojí v Žalmech: „Pane, můj Bože, jsi nádherný, krásný a nádherně ozdobený. Světlo je tvůj šat.“ A na jiném místě: „Propast je jeho šat a roucho.“ U Ezechiela mluví Pán: „Rozestřel jsem nad tebou roucho své a přikryl jsem tvoji hanbu.“ Konečně mluví se také o jeho holi, meči a štítu. například v Žalmech: „Prut tvůj a hůl tvá mě potěšuje. Jeho pravda je štítem mým.“ V 5. knize Mojžíšově čte se o meči jeho slávy. Podobné zmínky nalézáme na mnoha jiných místech Písma Svatého. Není tedy pochyby, že těmito božskými údy, rouchy a ostatními atributy naše údy a vše, co je na nás, stejně i naše díla jsou ovládány, řízeny a ochraňovány, jak praví prorok: „On postavil mé nohy na skále a řídí moje kroky.“ A na jiném místě čteme: „Pochválen budiž Pán, mé útočiště, jenž učí boji mé ruce a válčení mé pěstě.“ O ústech se praví: „Položil svou píseň do úst mých.“ Také Spasitel praví: „Dám vám ústa a moudrost.“ O vlasech praví: „Z hlavy vlas nespadne.“ A na jiném místě: „Sečteny jsou vlasy vaší hlavy.“ Poněvadž tedy všemohoucí Bůh nás stvořil dle svého obrazu, vytvořil naše údy a mnohotvárná ústrojí dle podobenství svých skrytých sil, zároveň jako znamení téhož řádu a téhož poměru. Proto židovští kabalisté praví, že když člověk schopný božských vlivů nějaký díl svého těla od hříchů očistí a posvětit, stává se sídlem skrytých sil a údů božských a nese stejné jméno, takže když se má tímto údem něco vykonati a vzývá-li se jméno, které mu náleží, okamžitě následuje vyslyšení, dle slov: On zná mé jméno, a proto budu jej chrániti. Vžívá mne, tedy ho vyslyším. Avšak to jsou veliká a skrytá tajemství, o nichž nic bližšího není dovoleno sdělit.

Kapitola 14.

Bohové pohanů a duše nebeských těles a jaké bohy měly kdysi národy země.

Jak jsme dříve ukázali, domnívali se filosofové, že nebe a hvězdy jsou božské přirozenosti a živoucí tvorové s rozumnými dušemi, které jsou účastny božího ducha. Věřili dále, že jim vládnou jisté bytosti, a jiné že jsou opět jim podřízeny, tak jak se tomu má u králů a služebníků, a tyto podřízené bytosti nazývali inteligencemi a démony. Také Platón tvrdí, že nebeské duše nijak nejsou vázány svými těly tak jako naše duše našimi těly, nýbrž že dle libosti všude jsou, těšíce se z tváře Boží, a bez obtíží a námahy ovládají svá těla, pohybují jimi a zároveň tímto pohybem vykonávají vliv na věci pozemské. Takoveto duše nazývali ve starověku bohy a prokazovali jim božskou poctu, obraceli se k nim modlitbami a obětmi a prokazovali jim rozmanitý kult. To jsou bohové, jimž byli podřízeni národové a o nichž praví Mojžíš ve své 5. knize: „Nezdvihni oči k nebi, nezhlédni slunce, lunu a hvězdy, celé vojsko nebe! Aniž bys odpadl, modlil se k nim a sloužil jim, jež Bůh, tvůj Pán, uspořádal všem národům pod vším nebem. Vás však přijal Bůh a vyvedl vás z železné pece, z Egypta, abyste byli jeho národem, tak jak je tomu dnes.“ V téže knize v 17. kapitole je řeč o trestu oněch, kdož slouží jiným bohům a vzývají je, ať již je to Slunce nebo Luna, či jiné vojsko nebe. K místu 1. knihy Mojžíšovy, kde se píše, že Abraham udílel dary dětem svých otrokyní, poznamenávají učitelé židovství, že to byli *Šemoth steltoma*, to jest cizí jména. Izák zdědil všechny jeho statky, děti otrokyní nejsou v požehnání Abrahamově přiděleny Bohu Tetragrammatonu a nejvyššímu Stvořiteli, nýbrž cizím bohům a mocnostem. Izák a jeho rod obdrželi však úděl ve všemohoucím Bohu Tetragrammatonu a nikoliv v božstvu cizím. Proto v 5. knize Mojžíš hrozí kletbou oněm, kdož slouží cizím bohům a vzývají je, oněm bohům, které neznají a kteří jim ničeho nedali. Když potom konečně Josue, syn Nunův, dovedl národ israelský do zaslíbené země, přemohl nepřátele a zemi rozdělil jednotlivým kmenům, předstoupil před lid s výzvou, aby se rozhodl, jakého boha budou ctít, přičemž pravil: „Bojte se Pána a služte mu věrně a spravedlivě. Nelíbí-li se vám však sloužiti Pánu, tedy si určete, kterému chcete sloužiti: Bohu, jemuž sloužili vaši otcové za vodou, nebo bohům Amoritů, v jichž zemi bydlíte.“ Tu odpověděl lid a řekl: „Toho neučiníme, abychom opustili Pána a sloužili jiným bohům. Chceme sloužiti Pánu, neboť on je náš Bůh.“ Josue

řekl lidu: „Nemůžete sloužit Pánu, neboť je to svatý Bůh, Bůh horlivý, jenž nebude šetřiti vašich poklesků a hříchů.“ Když však lid trval na svém, řekl mu Josue: „Jste sami sobě svědky, že jste Pána zvolili, že mu budete sloužit. Odhodte tedy cizí bohy, kteří jsou mezi vámi, a přikloňte svá srdce k Pánu, k Bohu Israele.“ A vzal veliký kámen, vzpřímil jej a mluvil k veškerému lidu: „Viz tento kámen, budiž svědkem nad vámi, že nelžete svému Bohu.“ Bohové, jimž byli přiděleni ostatní národové, jsou Slunce a Luna, dvanáct znamení zvířetníku a ostatní tělesa nebeská a božské nástroje, avšak nikoliv dle svých těl, nýbrž dle duší v nich bytujících a i v ostatním nebeském vojsku a i v tom, co nazývá Jeremiáš královnou nebe, to jest síla, kterou je ovládáno nebe, světová duše, o které Jeremiáš praví: „Děti sbírají dřevo, otcové zapalují oheň, aby upekli chléb *Melech* nebe.“ S ohledem na tuto královnu, tak jako na ostatní nebeské duše, není zakázán kult *dulie*, nýbrž pouze *latrie*, a pouze tento je zavržen Pánem. Jména těchto duší a božstev uvedli jsme již dříve. Origenes, Tertulian, Apulejus, Diodor a jiní ještě historikové nás poučují, které krajiny, národy a města byly jim přiděleny jako ochranným božstvům, tam uctívaným. Uctívali tedy jednotliví národové své bohy zvláštními obřady. Booťané Amfiara, Afričani Mopsa, Egyptané Osirida a Isidu, Etiopané obývající Meroe Jupitera a Bakcha, Syřané Atargatidu. Dále ctili Arabové Diafera, Afričané Celesta, Nornové Tibelana, Arabové mimo Bakcha i Venuši, Skythové Minervu, Naukratové Serapida. V Itálii ctili jako své státní bohy Crustumijci Delventina, Narniové Viridiana, Aesulané Auchariu, Volskové Nursiu, Ostriculani Velentiu, Satriové Nortiu, Faliskové Curitidu. Nejvyšší počtu prokazovali Latinci Martovi a Faunovi, Egyptané Isidě, Maurové Jubovi, Makedonci Karibovi, Punové Uranovi, Římané Kvirinovi, Sabinové Sangovi, Athéňané Minervě, na ostrově Samu Junoně, v Pafu Venuši, na Lemnu Vulkanovi, na Naxu Bakchovi, Delfané ctili Apolla a jak Ovidius píše ve svých *Fastech*:

*Athény Palladu ctí a Diánu mínojská Kréta,
země Hypsipylinu Vulkána v úctě zas má,
Mykény Pelopovy a Sparta Júnónu slaví,
Fauna, jenž ozdoben chvojím, uctívá arkadský kraj.
V Latii v úctě byl Mars zas proto,
že vládcem byl zbraní.*

Dále ctili Saturna Karthaginci a Leukadovci, Jupitera ctila Kréta, Pyreus, Homole, Ida, Elida, Libye, kde byla jeho věštitelna, Epirus, Latium, Gnidus v Lykii, Pisa v Makedonii, Marta obyvatelé krajin na řece Thermodonu, jako Skythové a Thrákové.

Slunce ctili Skythové jako jediného boha a obětovali mu koně. Také u Heliopolitánů, Assyřanů, pod jménem Apollo u Rhodánů, Hyperborejců a Mileťanů, byly mu zasvěceny hory Parnas, Faselos, Cynthus, Sorakte, ostrovy Delos, Klaros, Tenedos, Mellois na Lesbu a grynický háj, nadto ještě města Patara, Chrysa, Tarapnas, Chyrra, Delfy, Arefnia, Entrosi a Tegyra. Slunci pod jménem Vakchos a Dionysos byly zasvěceny Theby, ostrov Naxos, město Nisa v Arabii a řeka Kallichoras v Paflafonii, hory Parnas a Kytorus v Bootii, na kterých se každoročně slavily bakchanalie. Také Thamarité, sousedi Hyrkanů, obzvláště ctili Bakcha. Venuši ctili mezi všemi zvláště Assyřané, pak Pafijci na Kypru, Foeničané a Kytherejci. Jich následovali dle Agaeu Athéňané. U Lakedomanů byla ctěna Venuše jako ozbrojená bohyně a u Delfanů jako Venuše Epitymbia. Dále byla ctěna na Kosu, v Amathu, v egyptském městě Memfidě, v Knidu, v joalském háji v Hypaetě, na hoře Eryru na Sicílii, v Kalidonu, v Kyréně a od Samnitánů. Žádné božstvo dle Aristotela nebylo ve starověku více ctěno. Merkura ctili hlavně Gallové, nazývající ho Teutatem, mimoto Arkadáné, obyvatelé Hermopole, Egyptané zvláště v Memfidě. Pod jménem Diany byl ctěn měsíc v Tauridě, náležející ke Skythii, a v Efesu stával slavný její chrám. Po zavraždění Thoase přinesli Ifigenia a Orestes obraz Diany do Mykén. Změněným ritem vykvetl její kult u Ariciů a Magnesiů, thessalských národů, v Pise achajské, v Tiburu, na hoře Aventinu v Římě, v pamfylské Perze a v athických Agrách. Karský lid ctil Lunu jako mužské božstvo. Také ostatní božstva měla své svatyně. Palladě, jež se nazývala také Minerva, byly zasvěceny Atheny, Pyreus, pohoří Aracynthus, řeka Triton, město Alkomeneum v Bootii a ostrov Neo náležející ke Kykladům. Posvátná místa Cerery jsou Eleusis v Attice, města Enna a Catania na Sicílii a hora Etna. Vulkan byl ctěn hlavně na Lemnu, Imbru (u Thracie) a Therasii. Také Kylikie byla zasvěcena Vulkanovi. Vesta byla bohyně Trojanů a ji přinesl Aeneas na svém útěku do Itálie. Mimoto jí byla přidělena Frygie, hora Ida Dindymus ve Frygii, město Reatum v Umbrii, dále hora Berecyntus a město Pessinuntium ve Frygii. Junonu ctila města Kartágo, Prosentia, Argos, Mykeny, ostrov Samos a Faliskové. Neptunu bylo zasvěceno bootské město Orchestus a předhoří Tenaros v Lakonii. Také město Troizene a jeho obyvatelé těšili se ochraně Neptunově. Takovým způsobem byli bohové pohanů, které nazývá Mojžíš ve své 5. knize bohy země, nadřazeni všem národům. Nejsou ničím jiným než nebeskými hvězdami a jejich dušemi.

Kapitola 15.

Co soudí naši theologové o nebeských duších.

Že nebe a nebeská tělesa jsou oduševněna, to jest nadána božskými dušemi, není jen názorem básníků a filosofů, nýbrž jest to mínění Písma Svatého a theologů. Kazatel Šalamoun mluví o duši nebe a Jeroným ve svém výkladu výslovně je téhož názoru. Stejně tak Origenes ve své knize o principiích zastává názor, že nebeská tělesa jsou oduševněna, poněvadž je psáno, že přijímají od Boha rozkazy, což se shoduje jen s rozumnými bytostmi, neboť je psáno: „Rozkázal jsem všem hvězdám.“ Ani od poskvrny hříchů nejsou hvězdy osvobozeny, neboť v knize Jobově je psáno: „Také hvězdy nejsou čisty před mými zraky,“ což se dojistá nevztahuje na jejich hmotný lesk. Dále se prohlašují pro oduševnělost hvězd Eusebius Pamfilius ve svých theologických pojednáních a Augustin ve svém *Enchiridionu*, z novějších pak Albertus Magnus, Tomáš Akvinský ve svém díle o duchovních bytostech a Jan Scotus ve svých *Sentenciích*; možno k nim rovněž počítati i Mikuláše z Kúsy. Také Aureolus zastává tento názor horlivě a nepovažuje za nevhodné prokazovati hvězdám kult *dulie* a žádati si jejich přispění a pomoci, s čímž by souhlasil i sám Tomáš, kdyby byl nezakázal podobný kult pro nebezpečí modloslužby. Také Plotinos tvrdí, že nebeská tělesa znají naše přání a že je vyslyší. Kdyby snad někdo tomu odporoval a tvrdil, že tato nauka je bezbožná, nechť nahlédne jen do knih a zjistí si, co psali Augustinus ve svém *Enchiridionu* a v knize retrakcí, Tomáš Akvinský ve své druhé knize *Proti pohanům* a v *Kvotlibetáři*, Scotus ve spise *Sentence* a konečně Vilém Pařížský ve svém *Pojmu vesmíru*, a jak jednohlasný je názor, že katolické víře neodporuje, nazývají-li se nebeská tělesa oduševněna či nikoliv. Zdá-li se však směšným názor, že by sféry a hvězdy měly kmeny, národy, jazyky, pak nutno uvážiti, že ti, kdož zdravě usuzují, nespátřují v těchto věcech nic zvláštního.

Kapitola 16.

Intelligence a démoni, jejich tři druhy a přídomy, a také o duchách podzemních a pekelných.

Nyní přicházíme k inteligencím, duchům a démonům. Intelligence je duchová bytost, svobodná od husté a pomíjející tělesnosti, nesmrtelná, smyslům nepřístupná. Všemmu propůjčuje pomoc, do všeho vysílá svůj vliv. Takovéto podstaty jsou všechny intelligence, duchové a démoni. Démony však nenazýváme ony bytosti, které nazýváme jinak ďáblem, nýbrž rozumím tímto slovem duchy dle vlastního významu slova, duchy, kteří jsou vědoucí, rozumní a moudří. Dle tradic magických jsou jich tři druhy. První nazývají se nadnebeští. Jsou to duchové zcela osvobození od tělesnosti, jinak jsou to intelektuální sféry, které ctí Boha, jako svůj nejpevnější a nepomíjející střed a jednotu, pročež se také nazývají bohové, totiž pro své účastenství na božstvu, pro svou neustálou bohaplnost a nasycenost božským nektarem. Tito sami přebývají kolem Boha a neřídí světových těles, ani jich nelze použít ke službám nižším tvorům. Přijímají od Boha světlo a předávají je nižším řádům a rozdělují je svým údělům.

Za těmito následují ve druhém řádu nejdříve nebeské intelligence, které nazýváme světovými démony, kteří ctí Boha a mimoto stojí v čele jedné ze světových sfér, nebi a hvězdě; proto jest jich tolik, kolik je ve vesmíru nebi a hvězd. Jedni se nazývají saturnští, poněvadž ovládají nebe Saturnovo a Saturna samého, jiní jupiterovští, poněvadž řídí nebe Jupiterovo a Jupitera. Podobně obdržely jméno ostatní hvězdy a jejich síly a démoni, a poněvadž staří astrologové uznávali padesát pět pohybů, určili pro ně stejný počet inteligencí a démonů. Také nebi stálic určili démony, jako ředitele nebeských znamení, triplicit, dekanů, kvinárií, stupňů a hvězd. Neboť tak jako každému okruhu hvězd školy filosofické i peripatetické jen jednu inteligenci přisuzují, pak každá hvězda a díl nebe, mající své vlastní síly a vliv, nutně musí míti svoji zvláštní řídicí inteligenci, která jimi působí a propůjčuje jim svoji sílu. Astrologové uznávali tedy dvanáct knížat démonů, ovládajících dvanáct nebeských znamení, šestatřicet vládců derurií téhož počtu, sedmdesát dva vládců kvinárií nebe, lidských řečí a národů, čtyři jako vládce živlů a triplicit a konečně sedm démonů jako ředitele celého světa dle sedmi planet. Všem dali jména a pečetě, které nazýváme charaktery, a používali jich při vzýváních, zaklínáních a rytí. Označovali jimi nástroje, jichž používali ve svých operacích, obrazy, desky, zrcadla, prsteny, karty, svíce. Když například pracovali s pomocí Slunce, tu používali ve svých zaklínáních jmen Slunce a slunečních démonů. A tak i v dalším.

Ke třetímu druhu počítají se pak démoni služební, jichž služeb je užíváno v tomto nižším světě a které nazývá Origenes neviditelnými silami, jimž je svěřováno vše, co se má na zemi vykonati. Nikým nevidění, přesto vedou naše cesty a záležitosti, jsou přítomni bitvám a prokazují svým přátelům za pomoci nebe vytouženou pomoc. Mohou dle libosti přinášeti štěstí a neštěstí. Jsou tříděni do mnoha stupňů. Jedni jsou duchové ohně, vody, vzduchu a země. Tyto čtyři třídy souhlasí se silami nebeských duší, a to s rozumem, rozmyslem, fantazií a silou životní a pohybovou. Duchové ohně následují více rozumu nebeských duší, a proto spolupůsobí s ohledem na vyšší věci. Duchové vzduchu následují rozmyslu a jsou přízniví této duševní mohutnosti, odpoutávajíce ji od sil smyslových a vegetabilních a sloužíce tak činnému životu, tak jako duchové ohně slouží ideálnímu. Duchové vody následují fantazii a cit, a slouží tedy životu estetickému. Duchové země

následují přírodu a jsou příznivci přírodě vegetativní. Mimoto dělí se také na demony Saturnovy, Jupiterovy atd., dle jmen hvězd a nebi. Podobně nazývají se jedni východními a druzí západními, jiní jižními a opět jiní severními demony. Každá část světa přijímá pomoc těchto duchů, i když nesídlí vždy na téže místě. Jsou všude, avšak svůj vliv vysílají jen na určité místo. Tomu však nelze rozumět tak, jako by byli podřízeni vlivům hvězd, nýbrž tak, že odpovídají nadzemskému nebi, od něhož je vše řízeno a dle něhož se také vše řídit musí. A tak jako jsou tito duchové přiděleni rozmanitým hvězdám, tak ovládají i rozmanitá místa a doby. Ne že by byli časem nebo místem nebo snad tělesem, jemuž vládou, omezeni, ale proto, že zákon moudrosti takto ustanovil. Proto jsou takovým tělesům, místům, dobám a hvězdám, jimž náležejí, příznivější, a provázejí je svou zvláštní ochranou. Dále se mluví o duchách dne, noci, poledne, lesa, hor, polí a domů. Odtud vznikli Sylvani, Fauni, Satyrové, Panové, Nymfy, Najady, Bereidy, Dryady, Pieridy, Kamadriady, Potamidové, Hinnidové, Agapeti, Palové, Pareadi, Dodonidy, Fenily, Faverny, Parky, Musy, Anonidové, Kastalidy, Heilokonidy, Pegasidové, Maeonidové, Foibidové, Kamoeny, Charitky, Geniové, Lemurové, nazváni lidem vyšším aneb polobohy a polobohyněmi. Z nich někteří jsou tak blízcí lidem a s nimi tak spřáteleni, že mohou být dotčeni i lidskou strastí. Platón věří, že mohou jimi lidé vykonávat podivuhodný vliv, tak jako některá nám blízká zvířata, jako opice, psi, sloni, vycvičená svým způsobem, dovedou mnoho pozoruhodného vykonati. Spisovatelé dánských a norských dějin dosvědčují, že v oněch krajinách démoni rozličných druhů byli lidem ke službám podřízeni. Někteří démoni jsou tělesní a smrtelní, jejich těla vznikají a zanikají, přesto však žijí velmi dlouho, jak se domnívají Egypťané, platonikové a zvláště Proklos. Také Plutarch, filosof Demetrius a rétor Aemilianus tvrdí totéž, neboť mimo jiné podivné věci své doby dosvědčují, že veliký Pan a větší počet jiných démonů nejdříve žalně zaplakali a pak zmizeli. Dle mínění platoniků je démonů tohoto třetího druhu nepřehledné množství, tolik, kolik je hvězd na nebi, a každá legie má v sobě tolik démonů, kolik nebe hvězd. Počet dobrých démonů odhadují někteří (jak udává Athanasius) počtem lidí, dělice je na 99 tříd, dle podobenství o stu ovčích. Položil hranice národů dle počtu andělů Božích. O počtu jejich je vůbec velmi mnoho psáno. Novější theologové, následujícíce *Magistra sententiarum* Augustina a Řehoře, jednoduše praví, že počet dobrých andělů převyšuje každý lidský pojem, a těmto že odpovídají na druhé straně nesčetní duchové nečistí, existující v podsvětí, tak jako duchové dobří v nebesích. Mimo tyto uznávají se ještě druhy démonů podzemních aneb temných, nazvané platoniky odpadlými anděli, mstiteli zločinů a bezbožnosti dle určení boží spravedlnosti, a také zlými demony a nicotnými duchy, poněvadž někdy jen ze zlovůle škodí a zraňují. Takovýchto démonů jsou rovněž celé legie a rozlišují se podobně dle jmen hvězd, žvlů, částí světa a mají své krále, knížata a představené rozmanitých jmen. Vládou jim čtyři škodliví králové, dle čtyř částí světa. Jim podřízeni jsou četní vůdcové legií. Mnozí mají svůj zvláštní úřad. Sem náležejí Gorgony, dcery noci, Furie, Tysifone, Alekto, Megera, Kerberos. O tomto druhu démonů praví Porfýrios: „Obývají místo sousedící se zemí, ba nacházejí se i na zemi. Není nic tak špatného, čeho by nebyli schopni vykonati. Jsou povahy násilné a zlovolné; jich zvykem je působiti náhlé a nečekané pohromy a provádějí-li své rejdy, buď se skrývají, nebo násilně do průběhu věcí zasahují a když vše rozvášnilo do nesvornosti a nepřátelství, pociťují z toho veliké potěšení.“

Kapitola 17.

Názory theologů o andělich.

Podobně i naši theologové s Dionysiem uznávají tři stupně andělů, z nichž každý je opět rozdělen do tří oddělení, takže existují tři stupně a devět druhů. První nazývají se hierarchie, poslední kúry. Dle Prokla rozlišují se dle čísla devět. K nejvyšším hierarchiím se počítají serafini, cherubové a trůny, odpovídají nadnebeským démonům, nazírajícím na řád božské prozřetelnosti: první bytují v dobrotě Boha, druzí v bytosti boží jako formě, třetí v moudrosti. Ke střední hierarchii se počítají Panstva, Síly a Moci, obdobní démonům, kteří spolupůsobí při ovládnutí světa. První poroučejí, co mají další vykonati. Druzí řídí nebe a spolupůsobí při zázracích. Třetí odvracejí vše, co by mohlo rušiti božský zákon. Nejnižší hierarchii tvoří Knížata, archandělové a andělové, jež vypočítává také Jamblichos. Tito, tak jako služební démoni, sestupují do dolního světa, aby jej spravovali. První starají se o veřejné záležitosti, o knížata a vrchnost, o země a království, a to každý o své zvlášť. Proto čteme u Daniela: „Kníže perského království mi odporoval 21 dnů.“ Ježíš Sirach dosvědčuje, že každý národ má anděla za vůdce, což jak se zdá naznačuje ve svém zpěvu v 5. knize: „Když rozděloval Nejvyšší národy, dal jim hranice dle počtu andělů božích.“ Druzí z těchto duchů starají se o věci náboženské, řídí bohoslužby a ctění Boha u jednotlivých lidí a přednášejí modlitby a oběti lidí před Boha. Třetí starají se o nejmenší věci a pomáhají lidem jako strážci. Mezi nimi jsou i takoví, kteří propůjčují síly nejmenším bylinkám a kamenům a mají mnoho společného s Bohem i člověkem, jsouce prostředníky. Vedle Trůnů, Cherubinů a Serafinů, kteří stojí Bohu nejbliže, neustále ho chválíce, velebíce a prosíce za naše blaho, uvádí Athanasius ještě sedm jiných tříd, jež označuje souborným názvem jako nebeské vojsko. K první třídě učitelů náležel onen, jenž mluvil k Danielovi: „Přicházím, abych tě zpravil, jak se bude dařiti tvému lidu.“ Následuje třída andělů strážných, o nichž taktéž u Daniela je psáno: „Viz, Michael, jeden ze vznešených knížat, mi přišel na pomoc.“ A tamtéž: „V onen čas povstane Michael, kníže veliký, jenž pomůže synům národa tvého.“ K témuž řádu náleží také onen Rafael, jenž

provázel mladého Tobiáše na jeho cestě a opět ho přivedl domů. Po této třídě následují přímluvci, o nichž se v Knize Jobově děje tato zmínka: „Až anděl bude za tebe mluvit, bude prosití Pána a on bude mu milostiv.“ Na tyto anděly vztahuje se také konec 16. kapitoly knihy Ježíše Siracha, kde stojí psáno: „Bůh od počátku dobře uspořádal svoje dílo a každému člověku dal jeho dílo a udržuje je v takovém řádu, aby každý je mohl vykonat, nepřekážeje druhému, nýbrž aby vždy byl poslušen jeho rozkazu.“ Následuje řád služebníků, o kterém píše Pavel v listě k Židům: „Zdaž nejsou všichni služebníci ducha vyslaní ke službám těch, kteří dojdí mají blaženosti?“ Pak následuje řád andělů pomocných, o nichž se mluví u Isaiáše takto: „Vyšel anděl Páně a zahubil v táboře Assyrských 185 tisíc mužů.“ Dalším řádem jsou andělé, přijímající anděly do klínu Abrahamova. Na témže místě jsou poučováni, abychom si učinili přitele z mamonu nepravosti, a že budeme strádati, přijmou nás do věčných stánků. Poslední řád jsou andělé přistojní, o kterých čteme u Zachariáše: „Oni jsou dva synové oleje lesku, stojící před vládci celé země.“ Židovští theologové udávají jiné rozdělení a dávají andělským kúřům také jiná jména. Na prvním místě stojí Chajot Hakodes **חיות הקדש**, to jest zvířata svatosti. Jimi propůjčuje Bůh **איהיה** bytí. Na druhém místě stojí Ofanim **אופנים**, to jest tvary nebo kola, jimiž Bůh **יהוה** rozděluje chaos. Na třetím místě stojí Aralim **אראלים**, velicí a silní andělé, kteří jako Elohim vyslovili Tetragrammaton, aneb přidali Tetragrammatonu HE **היהוה**, jenž dává tvar tekuté hmotě. Na čtvrtém místě zjevují se Chašmalim **חשמלים**, jimiž Bůh, El **אל**, tvoří tvary těl. Pátý řád jsou Serafim **שרפים**, jimiž Bůh Elohim Gibor **גבור** tvoří elementy. Šestý řád jsou Malachim **מלאכים**, to jest andělé, jimiž Bůh Eloha **אלוה** tvoří kovy. Sedmí jsou Elohim **אלהים**, to jest bohové, jimiž Bůh Tetragrammaton Cevaot **צבאות** tvoří rostliny. Osmý řád tvoří Bnej Elohim **בני אלהים**, to jest Synové Boží, jimiž Bůh Elohim Cevaot **אלהים צבאות** vytvořil zvířata. Devátý řád jsou Cherubim **כרובים**, jimiž Bůh Šadaj **שדי** se stará o lidské pokolení. Pod nimi ještě je animalistický řád Išim **אישים**, to jest hrdinové, silní a blažení muži, skrze něž Bůh Adonai **אדני** udílí proctví.

Kapitola 18.

Řády zlých démonů, jejich pád a rozmanité povahy.

Někteří theologové dělí také zlé demony do devíti řádů, jež určitým způsobem jsou postaveny proti řádům andělským. První místo zaujímají Pseudothové, to jest falešní bohové, kteří, zneužívající jméno boží, chtějí být uctíváni jako bozi a vyžadují oběti a vzývání, jako onen démon, jenž řekl Kristovi, nabízejte mu všechny říše světa: „To vše tobě dám, když padneš a budeš se mi klanět.“ Vládce tohoto stupně je onen, jenž řekl: „Vystoupím nad oblaka a vyrovnám se Nejvyššímu.“ Proto byl nazván Beelzebub, to jest starý bůh. Jako druzí následují duchové lži, k nimž náležel onen, jenž jako falešný duch vyšel z úst proroka Ahaba. Jejich vládce jest onen had Python, od něhož Apollo obdržel přídomek Pythius a dle něhož byla nazvána ona věštkyně u Samuela, tak jako ta v Novém Zákoně, která měla svého věšebného ducha. Tento druh démonů klame a mámi lidi falešnými věštbami a proroctvími. Třetí druh tvoří nádoby nespravedlnosti, nazvané též nádoby hněvu. Jsou to vynalézači zla a všech špatných znalostí, jako u Platóna onen démon Theutus, jenž vyučoval hře v kostky; z nich vychází každý zločin, veškeré zlo a hanebnost a je o nich zmínka v 1. knize Mojžíšově, tam, kde Jakub žehná Simeonovi a Lévimu: „Nádoby nepravosti v sídlech jejich a v jejich radu nechť nevstoupí duše moje.“ Žalmista je nazývá nádobami smrti, Ezechiel nádobami záhuby a vraždy, Isaiáš nádobami vzteku, Jeremiáš nádobami hněvu. Jejich kníže je Belial, což značí toho, kdo se nechce podříditi, neposlušného, odpůrce a odpadlíka, o kterém mluví Pavel ve svém druhém listu ke Korintským: „Jak souhlasí Kristus s Belialem?“ Čtvrtý řád jsou mstitelé zločinů. Jejich vládce se jmenuje Asmodeus, to jest ten, jenž vyslovuje rozsudek. Na pátém místě následují čarodějové, kteří napodobují zázraky, slouží černokněžníkům a čarodějnicím a svými falešnými divy svádějí lidi tak jako had Evu. Jejich vládce se nazývá Satan a o něm je psáno ve Zjevení sv. Jana, že svádí celý svět, čině veliká znamení a dává blesku padati z nebe před očima lidí. Svádí obyvatele země pro znamení, která je mu dáno činiti. Šestý řád jsou mocnosti vzduchu. Jsou činní při bouřích, kazí vzduch, vyvolávají mor a jiná zla. K nim patří oni čtyři andělé, o nichž je psáno ve Zjevení, že jim je propůjčena moc škoditi zemi a moři, neboť drží čtyři větry ve čtyřech rozích země. Jejich vládce se jmenuje Meririm, to jest démon poledne, duch žhnoucí, zuřící v poledne, kterého nazývá sv. Pavel v listu k Efezským knížetem panujícím vzduchu jako duch působící na syny nevěry. V sedmém řádu nacházejí se furie, původkyně pohrom, sporů, války a zpusťování. Ve Zjevení nazývá se jejich kníže Apollion, hebrejsky Abadon, to jest ničitel a pustošitel. Osmý řád zaujímají obviňovatelé aneb vyzvědači, jichž kníže se nazývá Aštarot, to jest zpravodaj, řecky Diabolos aneb obviňovatel, a jenž před tváří Boží na ně žaluje dnem i nocí. Poslední řád konečně zaujímají pokušitelé a úkladníci, kteří se jednotlivě přidružují k lidem, pročež je nazýváme zlými genii. Jejich vládce se nazývá Mammon a znamená smyslnou rozkoš. Všichni zlí duchové, jak se jednohlasně tvrdí, potulují se v tomto dolním světě zaujati

neprátelsky proti všemu, pročez je nazýváme d'ábly. O nich praví Augustin v první knize určené Januariovi *O ztělesnění slova* toto: „Církevní učitelé nás poučují, že existuje d'ábel a jeho andělové. Není však dosti jasně naznačeno, co jsou a jací jsou.“ U většiny převládá mínění, že onen anděl, kterého nazýváme nyní d'ablem, při svém pádu mnoho andělů strhl sebou, pročez se nazývají jeho andělové. V Řecku se však domnívají, že nejsou všichni zatraceni, ani z úmyslu zlí, nýbrž že na počátku světa v řádu věci jim bylo svěřeno trestati hříšné duše. Jiní theologové soudí, že žádní démoni nebyli stvořeni zlými, nýbrž že jedni pro svoji vzpurnost byli vyhnáni z řádů andělů dobrých z nebe. O této vzpouře učí nejen naši theologové, ale i židovští, assyrští, arabští, egyptští a řečtí. Syřan Ferekides popisuje pád démona a praví, že Ofis, to jest démonický had, byl vůdcem vzburivších se vojsk. O podobném pádu duchů mluví Hermes v *Pimandrovi*, Homér opěvuje jej pode jménem Ate ve svých zpěvech a Plutarch praví ve svém pojednání o lichvě, že Empedokles předpokládal takový pád démonů. Démoni sami pak takový svůj pád přiznali. Svržení do tohoto slzavého údolí bloudí kolem nás v temnotách vzduchu, jiní obývají jezera, řeky a moře, jiní opět zemi a napadají ty, kdož vyhlubují studně a štolý. Působí zemětřesení, otrásají základy hor a trápí lidi i zvířata. Jedni se spokojují jen se smíchem a přízraky, unavují spíše než škodí. Jiní berou na sebe postavu obrů nebo nepatrných pygmeů, hned zase rozmanité tvary a pokoušejí se děsiti lidi. Jiní opět libují si ve lžích a rouhání, jak stojí o jednom takovém psáno v 1. Knize králů: „I řekl: Vyjdu a budu falešným duchem v ústech všech jeho proroků.“ Nejhorší druh démonů je však onen, jenž obléhá cesty a napadá chodce, jenž těší se z války a z prolévání krve a lidem působí nejstrašlivější útrapy. O nich čteme u Matouše: „Bázeň z nich byla taková, že se nikdo neodvažoval jíti po cestě.“ Písmo zmiňuje se také o duchách nočních, poledních a denních a označuje jiné zavržené duchy rozmanitými jmény. Tak se mluví u Isaiáše o dracích, pštrosích, kunách, supech, stepních d'ablech, skřítcích, jezcích a luňácích, v Žalmech o zmijích, bazilišcích, lvech a dracích, v Evangelích o štírech, Mammonu, knížeti tohoto světa, ředitelích temnot, jichž hlava je Beelzebub, kterého Písmo Sváté nazývá knížetem zvrácenosti. Porfyrius praví, že knížetem jejich je Serapis, od Řeků nazývaný Plutem. Jiným představeným jejich je Kerberos, symbolizovaný trojhlavým psem, poněvadž tento záškodný démon bytuje ve třech živlech, ve vzduchu, ve vodě a v zemi. V těchto třech živlech mnoho zmůže i Proserpina, jejich vládkyně, když oslavuje sama sebe v následujících verších:

*Jsem Lucina, dívka přirozenosti trojí,
mám podobu býčí, též tři hlavy,
jsem zlatá Phoebe, seslaná s nebe.
Můj tvar často se mění, trojí je znamení mé,
trojí podobu mám, země, vzduchu a ohně.*

Názor Origenův o démonech je následující: „Démoni, kteří se rozhodli pro svého vládce d'ábla a odpadli od služby Boží, uvědomí-li si svůj hřích, budou zahaleni lidským tělem, aby později po vzkříšení touž cestou, kterou dospěli k tělu, byli navraceni k nazírání Boha, čímž budou také osvobozeni od svých vzdušných aneb éterických těl. Pak pokleknou před Bohem všichni na nebi, na zemi i pod zemí, aby Bůh byl vším ve všem.“ Svátý Ireneus hodnotí mínění mučedníka Justina, jenž pravil: „Satan nikdy se neodvážil rouhati Bohu, dokud nepřišel Pán na svět, poněvadž nechápal svého zatracení.“ Mnozí věří, že mnozí z padlých démonů doufají ve svou příští spásu, z čehož usuzují to, co je psáno v Jeronýmově církvi, velmi váženém příběhu o Pavlu poustevníkovi, nebo co čteme v legendě o sv. Brandamu, že prosby takových duchů mohou být vyslyšeny, toho důkazem je Evangelium, kde Kristus vyslyšel prosby zlých duchů a dovolil jim, aby vstoupili do stáda vepřů. Na totéž se může vztahovati také ono místo 71. (dle počítání židovského 72.) žalmu, kde je psáno: „Před ním se skloní Etiopané a jeho nepřátelé žráti budou prach.“ Dle tajného kabalistického výkladu dlužno tomuto místu rozuměti takto: „Před ním pokleknou obyvatelé pouští, to jest duchové vzduchu budou ho vzývat.“ Nepřítelé lízající prach vztahují se na Zazela a jeho vojsko, o kterém je psáno v 1. knize Mojžíšově: „Jísti budeš prach po všechny dny svého života.“ A na jiném místě praví prorok: „Prach země je tvým chlebem.“ V názoru, že někteří démoni budou spaseni, souhlasí také kabalisté a Origenes.

Kapitola 19.

O tělech démonů.

O tělech démonů mají novější theologové a filosofové rozmanité názory. Tomáš Akvinský tvrdí, že všichni andělé jsou netělesní, tedy i duchové zlí. Občas vezmou na sebe těla, ale ta opět odkládají. Také Dionysius praví ve spise o božských jménech, že andělé jsou netělesní. Augustinus však poznamenává k 1. knize Mojžíšově: „Démoni nazývají se vzdušné a ohnivé bytosti, poněvadž mají vzdušná těla a neumírají, poněvadž v nich převažuje činný živel.“ Existuje i názor, že andělé na počátku stvoření měli těla utvořená z vyššího a čistšího vzduchu, uschopněná k činnosti, nikoliv však k utrpení, kterážto těla podrželi andělé dobří, kdežto u zlých následkem pádu se více zahustila, takže mohou býti ohněm trápena. Basilius Veliký připisuje jemná, duchovní, vzdušná a čistá těla nejenom andělům, ale i démonům. S ním souhlasí také Řehoř Nasiánský. Apulejus věří, že ne všichni démoni mají těla, neboť praví ve spisu o Démonu Sokratově: „Jiný druh démonů, osvobozený

provždy od pout těla, přivolává se určitými modlitbami.“ Platonik a křesťan Psellus nepovažuje demony za zbavené těla; činí však rozdíl mezi tělem anděla a démona. Tělo andělské je dle jeho názoru bez hmoty, kdežto tělo démona je do určité míry hmotné, jako tělo stínu, a podrobené utrpení, takže může cítit rány a bolesti a být spáleno ohněm na viditelný popel, jak se prý jednou stalo v Etrurii. I když je takové tělo duchovní, přece jen je nadáno velikou citlivostí a pociťuje bolest při dotyku. Je-li rozřezáno, zase se spojuje jako voda nebo vzduch, přesto však zakouší velikou bolest. Proto se démoni bojí ostrého železa, šípů a mečů, a proto praví u Vergilia Sibyla k Aeneovi:

Ty jen se na cestu dej, však meč svůj vytrhni z pochvy.

K čemuž Servius podotýká, že Aeneas chtěl mít posvěcený meč. Orfeus také popisuje rozmanité druhy démonických těl. Jeden druh pozůstává pouze z ohně a není viditelný, pročť Orfeus demony takovýchto těl nazývá ohnivými aneb nebeskými. Jiná těla jsou smíšená z ohně a vzduchu, pročť takoví démoni se nazývají éteričtí a vzdušní. Přistoupí-li voda, pak vzniká třetí druh těl, od kterého mají své jméno duchové vodní, kteří jsou mnohdy viditelní. Přistoupí-li konečně země, nazývají se démoni takovýchto těl duchové země. Jsou již více viditelní a našim smyslům přístupní. Těla vyšších andělských duchů jsou však tvořena z nečistších éterických prvků a jsou nesnadno člověku viditelná, neobjeví-li se z božského příkazu. Jejich těla mají tak jemnou a skvělou tkáň, že unikají nejbystřejšímu zraku a oslepují nás svým leskem. Chalcidius praví: „Těla éterických a vzdušných duchů nemají ani tolik ohně, aby byla viditelná, ani tolik země, aby jejich pevnost odporovala dotyku.“ Stavba jejich těla utvořeného z čistoty éteru a plynulosti vzduchu tvoří nezrušitelné složení. Ostatní démoni nejsou vždy neviditelní, ukazují se někdy a berou na sebe rozmanité postavy, mezi jinými také tvar bledých strašidel. Mnoho vztahů mají k lesům a pro své blízké příbuzenství k zemi a vodě, mohou zakoušet také pozemské radosti. K tomuto druhu patří lamie, inkubové a sukuby. Domněnka, že také Melusina k tomuto druhu náleží, není neodůvodnitelná. Dle mínění Markova nelze soudit, že by démoni byli mužského nebo ženského pohlaví, poněvadž tento rozdíl jest jen u těl složených, kdežto démoni mají jen těla jednoduchá. Ne všichni démoni mohou se dle libosti proměňovati. Ohniví a vzdušní proměňují se lehce dle své fantazie. Podzemní a temní démoni však, jejichž fantazie je omezena hustým a nehybným tělem, mohou užítí jen omezeného počtu tvarů. Duchové vodní, obývající vlhké oblasti země, berou na sebe, pro měkkost svého živlu, obecně tvar ženských bytostí, jako jsou nyady a dryady. Ti, kteří sídlí na místech suchých a mužských, jako Satyrové, Onoscelové s oslíma nohama, Fauni, Silvani a Inkubové, o nichž praví Augustinus, že mnoho znají ze zkušenosti, takže jsou často ženy jimi obtěžovány. Zvláště oni, které Francouzové nazývají Dusi, neustále mají smyslné choutky.

Kapitola 20.

Úklady démonů a ochrana duchů dobrých.

Všeobecný náhled theologů zní, že všichni zlí démoni nenávidí Boha a lidi. Proto nám božská Prozřetelnost dala duchy čisté jako naše pastýře a vůdce, aby stáli při nás a zlé duchy poutali, aby nám nemohli škodit, tak jak si přejí. Tak čteme v knize Tobiášově, jak anděl Rafael zajal zlého ducha Asmodiho a připoutal ho v pustinách horního Egypta. O takových dobrých duchách praví Hesiod: „Třicet tisíc je nad zemí živoucích od Dia poslaných nesmrtelných strážců smrtelných lidí, kteří pozorují dobré i zlé činy. Zahalení vzduchem vznášejí se nad zemí. Žádný kníže ani velikán nebyl by jistý, žádná žena neposkrvněná, žádný člověk by v tomto údolí nevědomosti nepoznal svůj Bohem určený cíl, kdyby dobří démoni nám nepropůjčili svoji ochranu nebo kdyby zlým duchům bylo dovoleno uspokojití vůli lidí zlých. Tak jako každému je přidělen jeden z dobrých duchů jako strážce, aby jeho mysl posiloval v dobrou, tak také z počtu zlých je u něho nepřítel, vládnoucí tělu a jeho žádostem. Zatímco dobrý strážce bojuje pro nás a pro naši duši proti tělu a nepříteli, stojí člověk uprostřed bojujících duchů a je v jeho vůli, aby propůjčil vítězství jednomu z nich. Nesmíme tedy anděly obviňovati, když pohany sobě svěřené nedovedou k pravé zbožnosti a k pravému náboženství, že jim dávají upadnouti do bludů a zvrácených nauk. Je to vina více pohanů samých, když ze své svobodné vůle z pravé cesty uhýbají, vzdávají se duchům omylu a přenechávají vítězství Dáblovi. Nebot je v lidské moci dle své vůle vítězit nebo podléhati. Je-li jednou nepřátelský démon jím překonán, pak stane se jeho otrokem a sražen k zemi neodvází se již útoku, tak jako vos, ztratí-li své žihadlo.“ Tohoto mínění je také Origenes ve svém spisu nazvaném *Periarchon*, kde vyvozuje důsledek, že svatí, kteří bojovali a zvítězili nad zlými duchy, zmenšovali jejich vojsko, takže když některý z nich překonán byl člověkem, nemá již moci jiného obtěžovati. Tak jako každému člověku je dán dobrý duch, tak mu je přidělen i zlý, ďábelský, z nichž každý touží spojití se s našim duchem a přimísiti se k němu, jako voda k vínu. Když se s námi spojí dobrý duch dobrými, jemu odpovídajícími díly, to změní nás v anděla, tak jak je psáno o Janu Křtiteli u Maleachiáše: „Viz, pošlu anděla, jenž půjde přede mnou a připraví moje cesty.“ Tuto větu dlužno vztahovati na řečené proměnění a spojení. Kdo drží se Boha, stává se s Ním jedním duchem. Zlý duch snaží se ze své strany spojití se s námi zlými díly a připodobniti nás k sobě, tak jako Kristus praví o Jidášovi: „Dvanáct jsem si vás vyvolil a jeden z vás je ďábel.“ Takováto hrozná proměna nastane, když, jak

praví Hermes, zlý démon vykonává nad lidskou duší svůj vliv a zasadí do ní semeno své povahy. Taková dábelským semenem poskvrněná a vztekem těhotná duše rodí podivná a vysloveně zlá díla. Vykonává-li však dobrý démon svůj vliv na svatou duši, povznáší ji ke světlu moudrosti. Vtrhne-li však do ní vliv zlý, podněcuje bezbožnou duši k lupičství, vraždě, smilstvu a ke všem dílům zlých duchů. Dobří démoni, jak praví Jamblichus, očisťují duše k dokonalosti a propůjčují jim ještě jiné dary, jako tělu zdraví, duši sílu, duchu mír, ničí vše, co je v nás smrtonosného, posilují životní teplo, činí nás působivějšími v silách života a duchu v duchovním souzvuku vlévají světlo. Theologové nejsou jednotni, má-li člověk jednoho nebo více ochranných duchů. Domníváme se, že je jich více, dle slov proroka: „Andělům svým poručím, aby tě ochraňovali na všech tvých cestách,“ což se dle svědectví Jeronýmova nestalo jen u Krista, nýbrž u každého z lidí. Všichni lidé tedy jsou službou rozmanitých duchů řízeni, ukáží-li se toho hodni, ke všem stupňům ctností a zásluh. Lidé, kteří se ukazují býti toho nehodnými, jsou dobrými duchy opuštěni a demony svrhnuti k nejnižšímu stupni bídy, tak jak to vyžadují jejich zlé činy. Lidé vyšším andělům podřízeni vládnou i nad jinými lidmi. Neboť jejich duchové strážní je povyšují a určitým tajným poutem jim podřizují lidi jiné. Ačkoliv nikdo nechápe tyto dvě složky moci, přece jen podřízený pociťuje nad sebou jho, ze kterého se jen nesnadno vymaňuje, ba pociťuje uctívou bázeň před mocí, kterou vykonává výše postavený nad podřízeným. Téhož názoru je asi Homér, když praví, že Musy, dcery Jupitera, jsou neodlučitelnými průvodkyněmi králů, kteří jen jimi udržují svůj majestát a vznešenost. Tak čteme o Marcu Antoniovi, že, jsa spojen těsným přátelstvím s Octavianem Augustem, často s ním hrával. Když Augustus neustále nad ním vítězil, jakýsi magik varoval Marca Antonia, řka: „Proč stýkáš se, Antonie, s tímto jinochem? Straň se ho a prchej před ním; neboť ačkoliv jsi starší a zkušenější, ba i rodem vznešenější a jako vojevůdce v mnoha válkách jsi zvítězil, přece jen se tvůj genius obává genia tohoto jinocha, tvoje štěstí usmívá se na něho, a neuprchneš-li, celé přesune se k němu.“ Není-li snad kníže stejným člověkem jako každý jiný? Jak by tedy mohli lidé cítiti k němu uctívou bázeň, kdyby ho nepovyšovala božská důstojnost, která by ostatní nenaplňovala úctou, kterou ctí svého knížete? Musíme se tedy snažiti, abychom ctnostným životem a mravy se očistili vzhledem k vyššímu a tím mocnější a vyšší anděly obdrželi za ochránce, čímž právem nabudeme přednosti nad ostatními lidmi.

Kapitola 21.

Jak následujeme svého genia a zjistíme jeho povahu.

Tak jako každá krajina má mezi nebeskými tělesy určitou hvězdu a jedno nebeské znamení, jehož vliv přijímá, tak má i z bytostí nadnebesných sobě určenou inteligenci, která ji ovládá a chrání ve spolku s bezpočtem služebných duchů nebo démonů svého řádu, kteří nesou společné jméno Bnej Elohim **אלהים צבאות בני**, to jest synové Boha zástupů. Jakmile ustanovil Nejvyšší válku, porážku nebo podmanění říše a podrobení národa na naší zemi, předchází pozemskému boji boj duchů na výsosti, jak stojí u Isaiáše: „A tedy navštíví Pán zástupů nebeská vojska na nebesích a pozemské krále na zemi.“ O takovém boji duchů a vládců čteme také u Daniela, totiž o sporu vládce Persie, Řecka a Israele. Totéž rozumí asi Homér, když píše:

*Takový nastal hřmot, když bozi se chystali střetnout.
K zápasu tváří v tvář se s vladařem Poseidónem
stavěl Apollón Foibos a v ruce měl perutné šípy.
Artemis proti Héře pak stanula, bohyně hlučná,
s Létou bujarý Hermés šel do boje ...*

Ačkoliv v každé krajině meškají duchové a démoni všeho druhu, přece jen mají největší moc ti, kteří náležejí k vládcům té které krajiny. Tak například v zemi, náležející pod vliv Slunce, jsou nejmocnější duchové sluneční, v krajině lunární duchové měsíční a tak i v ostatních. Tím se vysvětluje, že když odcestujeme na jiné místo nebo do jiného kraje, zakoušíme jiného vlivu na naše záležitosti a na zdar našich zájmů, přičemž zde nebo tam máme jiné štěstí, dle toho, kde náš ochranný duch vlastní větší moc, nebo obdržíme-li tam mocnějšího démona téhož řádu. Tak lidé, stojící pod vlivem slunečním, odcestují-li do kraje stojícího pod tímž vlivem, budou tam mnohem šťastnější, poněvadž jejich vládcí na svém místě jsou mocnější, takže za pomoci jich jejich lidské záležitosti docházejí nad očekávání šťastného konce. Z toho plyne, že správná, přírodě a povaze genia přiměřená volba místa, země a doby mnoho napomáhá štěstí v životě. Proto jsou také prospěšné změny jména; poněvadž vlastnosti jména jsou ukazateli věcí, odráží jejich tvary jako v zrcadle, tedy změnou jména často i věci mohou býti pozměněny. Ne bez důvodů praví Písmo Svaté, že Bůh, když požehnal Abramovi a Jakubovi, změnil jejich jména a pojmenoval prvního Abrahamem a druhého Israelem. Povahu genia každého člověka poznávali staří mudrci ze souhvězdí vládnoucího při narození a zkoumali jeho vliv a aspekty; avšak pravidla této spekulace jsou tak rozmanitá a sobě si odporující, že je obtížno pochopiti tajemství nebe. Porfyrius snaží se poznati genia dle vládnoucí hvězdy; Maternus neuznává toho, ani vládnoucí planety, jež může míti rozmanitou hodnotu, nýbrž usuzuje na vládce onoho domu, který následuje po tom, ve kterém dlí Luna při narození člověka. Chaldejci

usuzují na genia dle planet mimo Slunce a Luny. Jiní, mezi nimi mnoho Židů, se domnívají, že je nutno nalézt hlavní bod nebe, nebo vybrati jeden z mnoha takových. Jiní opět nalézají dobrého genia v jedenáctém domě, jež dle toho nazývají dobrým démonem, zlého pak v šestém, pročež tento dům nazývají démonem zlým. Poněvadž takovoto pátrání je namáhavé a velmi temné, použijeme metody snadnější a budeme pátrati po povaze našeho genia dle toho, čím se zaměstnávala naše duše v neposkrvněném mládí, nebo tehdy, byla-li zproštěna všech starostí a vášní, neboť tehdy se v ní projevil pud přírody a vše to, co jí nebe svěřilo. To jsou bezesporu rady genia, jež každému byl dán před jeho narozením a jež nás řídí a podněcuje k tomu, co nám propůjčuje jeho hvězda.

Kapitola 22.

Tři ochranní duchové člověka.

Každému člověku jsou přiděleni tři dobří démoni jako ochranní duchové, z nichž první je svatý, druhý ovládá narození a třetí povolání. Svatý démon dle mínění Egyptanů nepřichází z hvězd nebo z planet, nýbrž je dán rozumné duši od Nejvyšší Příčiny, Pána démonů, od Boha, jako univerzální, nadpřirozené bytosti. Tento řídí život duše a poskytuje duchu vždy dobré myšlenky, přičemž nás vždy osvěcuje, byť bychom toho někdy nepozorovali, avšak když jsme se očistili a žijeme-li klidně, pak ho chápeme, mluví s námi, sděluje nám své slovo, i když byl předtím mlčel, a stále se snaží dovésti nás k dokonalosti. Pomocí tohoto démona můžeme ujít zlomyslnosti osudu. Je-li námi správně a uctivě ctěn, což, jak víme, činil Sokrates, pak docházíme jeho podivuhodné ochrany, přičemž symbolismem snů odvrací od nás zlo, dobro však pečlivě nám udržuje. Proto Pýthagorejci prosili Jupitera, aby buď on sám je osvobodil od zla, nebo jim zjevil, který démon může tak učiniti. Démon narození, jež taktéž je zván geniem, pochází z míry světového řádu a z postavení souhvězdí při narození člověka. Někteří věří, že když duše vstupuje do těla, dostává se jí ze sboru démonů ochránce, kterého si ovšem sama nevybrala, aniž může od něho žádati příliš velké ochrany. Tento ochránce a vůdce do života spojuje duši s tělem a po dokonalém spojení podporuje člověka v tom, co mu nebe při jeho zrození určilo. Kdo tedy obdržel šťastného genia, vyznamenává se ve svém působení pohotovostí, silou a štěstím, pročež bývali takoví lidé označováni filosofy za děti štěstěny, narozené za dobré hodiny. Démon postavení neb povolání je propůjčován od hvězd ovládajících sektu, ke které se člověk hlásí, nebo povolání, ke kterému je člověk tajemným poutem přitahován, jakmile v tomto těle počne projevovati svobodnou vůli a tvořiti svůj charakter. Tento démon se mění s proměnou stavu nebo zaměstnání. Podle toho existují dle hodnoty našich povolání důstojnější a hodnotnější démoni tohoto druhu, kteří bdí nad člověkem, krácejícím od dne ke dni, od schopnosti ke schopnosti, jež takto získává vždy jiného ochranného ducha. Když tedy naše postavení a zaměstnání souhlasí s naší povahou, pak máme dojistu démona stavu v souhlasu s naším geniem a náš život bude tím klidný a šťastný. Když však zaujmeme stav neharmonický k našemu genu, pak bude nám život břemenem a zhořkne při nesouladu našich ochránců. Tím se stává, že někdo v některé vědě nebo v umění či v řemesle brzy a snadno docílí značných pokroků, zatímco v jiných oborech namáhavě a někdy i marně pracuje; ačkoliv žádná věda, umění a zručnost není méněcenná, přece jen, chceš-li býti šťasten, musíš se naučiti znáti svého dobrého genia a svou povahu, abys věděl, co ti slibuje dobrého řád nebe a dárce toho všeho Bůh, jež každému uděluje dle své vůle. Dle toho zvol si pak své povolání a zůstaň při oně zručnosti a dobré vlastnosti, ke které tě Nejvyšší Dárce povýšil. On, jež vyznamenal Abrahama spravedlností a mírností, Izáka bázní, Jakuba silou, Mojžíše zbožností a divotvorstvím, Josue ve válce, Fineu horlivostí, Davida bázní boží a vítězstvím, Petra vírou, Jana láskou, Jakuba oddaností, Tomáše chytrostí, Magdalenu kontemplací a Martu služebností. Domníváš-li se, že bys v jistém povolání učinil největších pokroků, pak snaž se v něm dosíci vrcholu, aby ses vyznamenal v jednom, neboť ve všem tak učiniti nemůžeš. V ostatním snaž se přivésti to tak daleko, jak jen můžeš. Souhlasí-li tvůj genius s duchem povolání a zaměstnání, pak, takto přírodou obdařen, učiníš větších pokroků; nesouhlasí-li však, pak následuj lepšího, neboť krásné povolání poskytne ti daleko větších popudů než nativita.

Kapitola 23.

Řeč andělů a styk s nimi.

Lze pochybovati, zda andělé a démoni, čistí duchové, mezi sebou a ve styku s námi používají mluvené řeči aneb mluvy, avšak Pavel v jednom ze svých listů výslovně praví: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými...“ Jakého druhu je však mluva andělů, o tom jsou mnohé pochybnosti. Jedni míní, že používají-li nějaké řeči, pak že to musí býti hebrejská, která je nejstarší a přímo z nebe vycházející, která existovala již před babylonským zmatením jazyků, v níž dal Bůh Otec zákon, kterou bylo o Bohu Synu kázáno v Evangeliiích, a ve které Sv. Duch tolikrát mluvil skrze proroky. Zatímco všechny ostatní řeči se tolikrát proměnily a přetvořily a stále se ještě mění, hebrejšina jediná zůstala nezměněná. Pro tento náhled mluví okolnost, že ačkoliv démoni a intelligence jednotlivých národů používají jejich řeči, přece jen vždy mluví hebrejsky s těmi, kdož hebrejštině

rozumí. Jak andělé mluví, to nám je skryto, tak jako oni sami. Jak známo, používáme k řeči jazyka mimo ostatních mluvidel, jako patra, rtů, zubů, hrdla, plic, vzdušných trubic a hrudních svalů, která mají svou sílu od duše. Když někdo mluví s jiným na vzdálenost, tu musí zvýšiti svůj hlas, zatímco na krátkou vzdálenost lze šeptati do ucha, a kdyby ještě úže mohl někdo s poslouchajícím splynouti, pak by řeč vůbec nepotřebovala zvuku, nýbrž by bez něho vproudila do poslouchajícího tak, jako obraz padá do očí nebo do zrcadla. Takovýmto způsobem mluví duše zbavené těl, andělé a démoni, a co člověk působí zvukem, to působí oni tak, že tomu, s kým mluví, udávají jen smysl řeči, což je dokonalejší, než kdyby se vyjadřovali slyšitelnou hláskou. Tak praví platonikové, že Sokrates vnímal svého daimona jen citem, nikoliv však citem jeho těla, nýbrž onoho skrytého, éterického, kterýmžto způsobem, jak věří Avicenna, také andělé byli proroky spatřováni a slyšeni. Tento nástroj, od něhož též síla pochází, kterou duch jinému nebo člověku sděluje své myšlenky, nazývá sv. Pavel jazykem andělským. Často však mluví andělé také hlasitě, tak jako při Nanebevstoupení Páně, kdy volali: „Mužové galilejští, co zde stojíte, hledíte do nebe?“ A ve Starém Zákoně mluvili s mnohými praotci také slyšitelným hlasem, avšak jen tehdy, když vzali na sebe tělo. Nevíme však také, jakým smyslem vnímají duchové a démoni naše prosby a zaklínání a jak vidí naše obřady. Duchovní tělo démonů je asi naplněno naveskrz jakýmsi jemným citem, kterým se mohou bez prostředníka dotýkati, viděti, slyšeti, a jemuž nic nemůže překážeti. Přesto však nevnímají duchové jako my zvláštními orgány, nýbrž přijímají vjemy celým tělem tak, jako houba vodu, anebo jiným nám neznámým způsobem. Také zvířata nemají těchto smyslových orgánů; jak známo, mnohá nemají uši, a přece vnímají zvuk, avšak jak se to děje, nevíme.

Kapitola 24.

Jména duchů, jejich původ, a o duchách vládnoucích hvězdám, znamením zvířetníku, krajinám nebe a živlům.

Jména dobrých i zlých duchů jsou mnohotvárná a rozmanitá. Jejich vlastní a skutečná jména, podobně jako jména hvězd, jsou známa pouze Bohu, jenž jediný počítá vojsko hvězd a dává mu jména, která poznáváme jen božským zjevením, neboť velmi málo je o nich udáno v Písmu Svatém. Židovští učitelé však věří, že Adam i duchům dával jména, dle místa Písma Svatého, jež zní takto: „Když Hospodin vyvodil ze země všelijaká zvířata polní a všelijaké ptactvo pod nebem, přivedl je k člověku, aby je pojmenoval. A jak člověk nazval živoucí zvířata, tak se měla jmenovati.“ Z tohoto důvodu židovští kabalisté souhlasí s mágy v tom, že člověk má moc dávat i duchům jména, ovšem jen takový, jenž je toho hodný božskou milostí nebo posvátnou silou. Poněvadž však jméno, jež by se pokusilo vyjádřiti božskou přirozenost a vlastnost andělské bytosti, nemůže býti vytvořeno v nižádném lidském jazyku, jsou duchům přikládána jména většinou jen dle jejich vlastností, takže označují činnost aneb jednání. Takováto jména mají působnost a sílu tak jako svěcení a oběti, aby určila k provedení žádaného působení některou duchovní bytost z řádu vyšších nebo nižších duchů. Víme ze zkušenosti, že jeden člověk napsal v lunární hodinu na panenský pergamen jméno a pečeť jistého ducha, a pak pergamen dal pohltiti žábě, přičemž mumlal jakousi formuli, načež propustil žábu do vody: zanedlouho vznikl prudký liják. Tentýž člověk v mé přítomnosti napsal jméno jiného ducha a jeho pečeť v hodině martické a dal napsané havranu, kterého ho zabručení jakési formule propustil. Na světové straně, kam havran odletěl, nastala veliká bouře s mohutnými blesky a hromem. Přece však nenáleží tato jména duchů neznámé řeči a nevyjadřují také nic jiného, než působení toho kterého ducha. Takovéhoho druhu jsou andělská jména Raziel, Gabriel, Mikael, Rafael, Haniel, znamenající Tvář boží, Síla boží, Moc boží, Lékařství boží, Krása boží. Podobným způsobem vyjadřují jména zlých démonů jejich vlastnost, jako hráč, podvodník, snílek, záletník a podobně. Dále nám staří otcové židovští zprostředkovali znalost jmen andělů, kteří řídí planety a oblasti nebe. Tak Saturnu náleží Caskiel, Jupiterovi Zadkiel, Martu Samael, Slunci Rafael, Venuši Haniel, Merkuru Mikael, Luně Gabriel. Těchto sedm duchů stále stojí před tváří boží a je jim svěřena vláda nad nebeskou a podměsíční pozemskou říší. Dle tajné theologie ovládají vše změnou hodin, dnů a roků, tak jako to předpokládají astrologové u planet, které tyto andělé řídí. Hermes Trismegistos nazývá je proto sedmi vládci světa rozdělujícími domnělé vlivy všech hvězd a nebeských znamení pomocí nebe. Jiní autoři udávají jména ředitelů planet poněkud jinak. Praví, že inteligence Saturna se nazývá Orifiel, Jupitera Zachariel, Marta Samael, Slunce Mikael, Venuše Anael, Merkura Rafael a Luny Gabriel. Každá z těchto inteligencí ovládá svět 354 let a 4 měsíce. Vláda počíná inteligencí Saturna a po ní vládou inteligence Venuše, Jupitera, Merkura, Marta, Luny a Slunce, načež se panování vrací opět k inteligenci Saturna. Opat Trithem napsal o tom pojednání, které věnoval císaři Maxmilianovi. Kdo tyto věci důkladně studuje, získá značné vědění o věcech budoucích. Z dvanácti znamení nebe ovládá Skopce Malchidael, Býka Asmodel, Blížence Ambriel, Raka Muriel, Lva Verchiel. Pannu Hamaliel, Váhy Curiel, Štíra Barbiel, Střelce Aduachiel, Kozoroha Hanael, Vodnáře Gambiel, Ryby Barchiel. Duchů vládnoucích planetám a oblastem nebe vzpomíná také Jan ve svém *Zjevení*, nejdříve tam, kde mluví o sedmi duchách před trůnem Božím, a nakonec na konci knihy, kde popisuje stavbu nebeského města a praví, že dvanáct andělů je na jeho dvanácti branách. Dále existuje 28 andělů, ovládajících 28 lunárních stanic, jejichž jména jsou: Geniel, Enediel, Amixiel, Acariel, Kabiél, Dirachiel, Šeliel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Jaceriel, Ergediél, Ataliel, Aceruel, Adriel, Egibiél, Amutiél, Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiél, Abrinael, Aciel, Tagriél, Alheniel, Amnixiel. Čtyři

andělská knížata jsou nadřazena čtyřem větrům a čtyřem částem světa: Michael východu, Rafael západu, Gabriel severu, Nariel, jenž jinými je nazýván také Uriel, jihu. Také živly mají své představené: vzduchu vládne Cherub, vodě Tharsis, zemi Ariel, ohni Seruf nebo dle Filona Nathaniel. Každý z těchto duchů je veliký kníže a vlastní rozpínající se sílu v okruhu své planety a nebeského znamení, v jejich dobách, letech, měsících, dnech a hodinách, stejně tak jako v příslušných živlech, světových stranách a větrech. Každý ovládá vícero legií. Podobně i u zlých duchů jsou čtyři mocní králové vládoucí čtyřem světovým stranám. Jejich jména jsou: Uricus, král východu, Amaymon, král jihu, Paymon, král západu, Egin, král severu. Tito jsou židovskými rabíny snad správněji nazýváni: Samael, Azazel, Azael a Mahazael. Pod těmito vládou opět jiní, jako knížata a představení legionů. Nesmírný je počet démonů majících svá vlastní působení. Staří řečtí theologové počítali šest démonů, které nazývali Telchiny nebo Alastory. Tito působí lidem zlo tím, že do hrsti nabírají vodu Stygu a rozstříkují ji po zemích, z čehož povstávají katastrofy, epidemie a hlad. Těmito šesti démony mají být Aktaios, Megalesios, Ormenus, Lykos, Nikon a Mimon. Kdo se chce přesně poučiti o jménech, působení, místech a dobách andělů a zlých démonů, nechť vyhledá si bližší údaje v *Knize chrámů* a v *Knize světél* od Rabiho Simona, a v *Pojednání o velikosti postav*. Také v *Pojednání o chrámech* od Rabiho Ismaele a téměř ve všech komentářích ke *Knize stvoření* nalezne bohaté poučení o tomto předmětu.

Kapitola 25.

Kterak židovští kabalisté vyvozovali jména andělů z Písma Svatého, o 72 andělich nesoucích Jméno boží, o tabulkách Cirufu a tabulkách písmen a čísel.

Dobří i zlí andělé mají ještě jiná jména, odpovídající jejich úkolům. Tato jména jsou daleko silnější než dříve zmíněná. Lze je vyvoditi kabalistickou metodou z určitých míst Písma Svatého, tak jako kabalisté i Jméno Boží z určitých míst vyvodili. Všeobecné pravidlo zní, že z každého místa, kde se mluví o Bohu, může být vyvozeno božské Jméno. Kde však Písmo Svaté výslovně jmenuje božské Jméno, tu označuje vlastnost, která je v něm skrytá. Z místa, kde Písmo mluví o službách nebo úřadu dobrého či zlého ducha, lze odvoditi jméno ducha, ať již dobrého či zlého. Nezměnitelné pravidlo dále učí, že z místa, kde se jedná o dobrém, lze vyvoditi dobrého ducha, a z místa, jednajícího o zlu, lze vyvoditi jméno zlého ducha, takže nelze bílé mísiti s černým, den s nocí a světlo s temnotou. Následující verše poslouží jako příklad:

*Budou jako plevy před větrem
a anděl Páně je odmrští.* יהיו כמין לפני-רוח ומלאך יהוה דוחה:

*Jejich cesta bude temná a slizká
a anděl Páně je postihne.* יהי דרכם חוך וחלקלקת ומלאך יהוה רדפם:

Z těchto veršů vyňatých z 35. žalmu lze vyvoditi jména andělů Midael מידאל a Mirael מיראל, jež náležejí řádu svárliivých. Z verše

*Polož bezbožníka nad ním
a, Satan musí státí po jeho pravici* הפקר עליו רשע ושמן יעמר על ימינו

(žalm 109) lze vyvoditi jméno zlého ducha שיעי, jež znamená demona pletichářského. Ve 2. knize Mojžíšově jsou tři verše, z nichž každý v hebrejštině obsahuje 72 písmen a z nichž první počíná slovem Vaiisa ויסע, druhý Vaiabo ויבא a třetí Valet ויט. Jsou-li tyto verše napsány do jedné řady pod sebe, a to první a třetí odprava doleva a prostřední obráceně odleva doprava, pak tři písmena pod sebou stojící vyjadřují jméno. Takto je vytvořeno 72 jmen, jež Židé nazývají Šemhamforaš. Připojí-li se na konci božské jméno El אל anebo Jah יה, vzniká 72 tříslabičných jmen andělských, z nichž každé nese Veliké jméno Boha, tak jak je psáno: „Viz, posílám anděla svého před tebou, poslouvej jeho hlasu, neboť moje Jméno je v něm.“ Tito andělové vládou 72 nebeským pětínám, 72 národům, jazykům a částem lidského těla. Pomáhali 72 nejstarším synagogy a 72 učedníkům Kristovým. Jejich jména lze naléztí kabalistickou metodou z následujících tabulek. Je ještě mnoho jiných metod k vytvoření Šemhamforaše z těchto veršů, například když všechny tři v přímém postupu zprava doleva se napíší pod sebe, mimo vyvození jich z tabulky Ciruf a z tabulek přeložení, jak jsme se o tom zmínili nahoře. Poněvadž tyto tabulky slouží ke všem jménům, ať již božským či andělským, připojili jsme je k této kapitole.

(Viz tabulky I-VIII.)

I.

Následuje 72 andělů, nesoucích Jméno Boží Šemhamforaš,
jejichž jména lze vyvoditi z verše 19, 20, 21 kapitoly 14. druhé knihy Mojžíšovy.

וּיְסַע מִלֵּאךְ אֱלֹהִים הַהֶלֶךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיְסַע עִמּוֹד הָעֲנַן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם: 1
וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעֲנַן וַתַּחֲשֹׁךְ וַיֹּאדָר אֶת הַלַּיְלָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה: 2
וַיֵּשׂ מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קְדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה וַיִּשֶׂם אֶת הַיָּם לַחֲרֵבָה וַיִּבְקַעַו הַיָּם: 3

19 I odešel anděl Boží, jenž kráčet před táborem Jisraelským a šel za nimi, a ustoupil sloup oblakový, [který byl] před nimi a zastavil se za nimi
20 a stanul mezi táborem egyptským a táborem Jisraelským. I byl [zde] oblakem a tmou a [tam] osvětčoval noc, a nepřiblížil se jeden [tábor] ke druhému [táboru] po celou noc
21 I vztáhl Mojžíš ruku svou nad moře a Hospodin hnal moře zpět prudkým východním větrem celou noc a vysušil moře a vody se rozdělily.

כ	ל	ה	ה	מ	י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	ע	ס	י	ו	
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ל	י	ל	ה	
י	ו	מ	י	ה	ל	ע	ז	ד	י	ת	א	ה	ש	ט	י	ו	
אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה	
Cali-El.	Leav-Jah.	Hakam-Jah.	Hari-Jah.	Mebah-El.	Jezal-El.	Haha-Jah.	Lavi-Jah.	Alad-Jah.	Hazi-El.	Cahet-El.	Acha-Jah.	Lelah-El.	Mahaf-Jah.	Elem-Jah.	Sita-El.	Jeli-El.	Vehu-Jah.
מ	כ	ל	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י	נ	פ	ל
נ	ו	ה	ח	ש	כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ד	ק	ח	ו	ר	ב	מ	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ו
אל	יה	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל
Manad-El.	Cavac-Jah.	Lehah-Jah.	Jehu-Jah.	Vafar-Jah.	Lecab-El.	Oma-El.	Reii-El.	Seeh-Jah.	Jerath-El.	Haa-Jah.	Nitha-Jah.	Hahvi-Jah.	Melah-El.	Jeii-El.	Nelcha-El.	Pahal-Jah.	Levu-Jah.
נ	נ	ע	ה	ד	ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	י	ר	ח	א
י	נ	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ת	א	מ	ש	י	ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	מ	י
אל	אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל
Nitha-El.	Nana-El.	Imam-Jah.	Hahas-Jah.	Dani-El.	Vehu-El.	Miha-El.	Asal-Jah.	Ari-El.	Saal-Jah.	Jelah-Jah.	Veval-Jah.	Mica-El.	Hahah-El.	Jeiaz-El.	Reha-El.	Haam-Jah.	Ani-El.
מ	ה	י	ר	ח	א	מ	ד	מ	ע	י	ו	מ	ה	י	נ	פ	מ
ו	י	ב	א	ב	י	נ	מ	ה	נ	ה	מ	א	ר	י	מ	ו	ב
מ	י	מ	ה	ו	ע	ק	ב	י	ו	ה	ב	ר	ה	ל	מ	י	ה
יה	אל	יה	אל	יה	אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה
Mum-Jah.	Haiai-El.	Jabam-Jah.	Roeh-El.	Habu-Jah.	Eia-El.	Menak-El.	Damab-Jah.	Mehi-El.	Anav-El.	Jahh-El.	Umab-El.	Mizra-El.	Harah-El.	Jeiali-El.	Nemam-Jah.	Poi-El.	Mebah-Jah.

IV.

Nepravidelná tabulka přeměny písmen.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ל
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	מ
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	מ	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	נ
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	נ
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ס
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ע
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ו
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	פ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	פ
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	פ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	פ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	פ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	פ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

V.

Kombinační tabulka Ciruf.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כמ
אב	גת	דש	הר	וק	זצ	זפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דת	הש	ור	זק	זצ	זפ	יע	כס	לנ	במ
אד	בג	הת	וש	זר	זק	זפ	יפ	כע	לס	מנ
אה	בד	ות	זש	זר	זק	זפ	יפ	כע	לס	מנ
או	בה	גד	זת	זר	זק	זפ	יפ	כע	לס	מנ
אז	בו	גה	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס	לנ
אח	בז	גו	דה	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אט	בח	גז	דו	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אי	בש	גח	דז	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אכ	בי	גש	דח	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אל	בכ	גי	דט	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אמ	בל	גכ	די	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אנ	במ	גל	דכ	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אס	בנ	גמ	דל	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אע	בס	גנ	דמ	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אפ	בע	גס	דנ	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אצ	בפ	גע	דס	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אק	בצ	גפ	דע	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אר	בק	גצ	דפ	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
אש	בר	גק	דצ	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס
את	בש	גר	דק	זח	זש	זר	זק	זפ	יע	כס

VIII.

Druhá tabulka přeměny čísel.

וה	זד	חג	טב	יא
וו	זה	חד	טג	יב
	זו	חה	טד	יג
	זז	חו	טה	יד
		חז	טו	יה
		חח	טז	יו
			טזח	יז
			טזט	יח
				יט

סנ	עמ	פל	צכ	קי
סס	ענ	פמ	צל	קב
	עס	פנ	צמ	קל
	עע	פס	צנ	קמ
		פע	צס	קנ
		פפ	צע	קס
			צפ	קע
			צצ	קפ
				קצ

תן	שף	רץ
תף	שץ	
תץ		

5	10	10	10	10
ה	דו	גז	בח	אט
50	100	100	100	100
נ	מס	לע	כפ	יצ
500	1000	1000	1000	1000
ך	תם	שן	רף	קץ

Kapitola 26.

Jak lze jména duchů a geniů vyvoditi z řádu nebeských těles.

Staří mágové učili také umění vyvozovati jméno ducha, potřebné k určitému působení, z řádu nebe. Neboť, chceš-li zhotoviti obraz, prsten, nebo cokoliv jiného, co musí býti zhotoveno za určitých konstelací, potřebuješ k tomu souladu nebe. Chceš-li znáti ducha, jenž dané dílo řídí, můžeš jej snadno nalézt. Zhotovíš téma nebeské báně a napíšeš písmena abecedy dle jejich počtu a pořadí od stupně ascendentu postupně řadou nebeských znamení, až vyplníš celý kruh nebe. Vytvoří se tak písmena, jež na místa hvězd, jejichž pomoci chceš využití, padnou, a dle čísla síly těchže hvězd dle pořadu zevně jsou zaznamenány, se vytvoří jméno ducha, a to dobrého. Použiješ-li též metody, vycházející od stupně descendentu proti pořadu nebeských znamení, obdržíš jméno ducha, jenž náleží k řádu zlých. Podobnou metodu uvádí několik židovských a chaldejských učitelů. Dle ní lze určití přirozenost a jméno genia každého člověka, jakmile je znám stupeň ascendentu zrození a uspořádají-li se dle toho ostatní oblasti nebe. Ona planeta, která ve čtyřech ostatních oblastech nebe má největší hodnotu, a kterou nazývají Arabové almuten, zaznamená se nejdříve; po ní následuje hodnotou jí nejbližší, a tak postupují ostatní, jež mají v jmenovaných bodech nebe nějakou hodnotu. Zná-li se dle tohoto rozdělení jejich správné postavení a stupeň nebe, napíše se, počínaje stupněm ascendentu, dle pořadí nebeských znamení 22 písmen hebrejské abecedy. Ta písmena, jež padnou do postavení zmíněných hvězd, se zaznamenají, upraví se dle pořadí hvězd, a z nich vysvitne v hebrejštině slovo značící jméno genia. Ke slovu se zpravidla přidává jednoslabičné jméno Boží Všemohoucnosti El nebo Jah. Napíší-li se však písmena od hrotu descendentu obráceně k postupu nebeských znamení, pak udávají písmena padající do nadiru řečené hvězdy jméno zlého genia. Chaldejci používají jiné metody. Neužívají almutena nebeského domu, nýbrž almutena XI. domu, a jím počínají řadu písmen. Zlého genia vyhledávají pomocí almutena XII. domu, jež zovou „Zlým démonem“, a od něho obráceným postupem píší písmena. Mnoho Arabů a také někteří Židé zkoumají jméno genia z pěti postavení Hylega a píší písmena vždy počínajíc Skopcem. Dle určení Hylega známého astrologům, písmena, jež padnou na místo Hylega, tvoří jméno dobrého genia. Jméno zlého vyvodí se z písmen padnoucích na místo protikladné postavení Hylega, přičemž se písmena píší způsobem obrácených postupu znamení zvířetníku, počínaje posledním stupněm Ryb. Jiní opět nepoužívají místo Hylega, nýbrž almutena pěti Hylegií, přičemž písmena píší od horoskopu tak, jak bylo v předešlém řečeno. Takovýmto způsobem zjištěná jména, i když jejich význam a znění je neznámé, dle principu tajné filosofie jsou významnější při magické práci, než ona, jejichž smysl je znám. Duše, udivena jejich záhadností, domnívá se tušiti v nich něco božského a tato slova a jména, ačkoliv jim nerozumí, používá uctivě ke slávě Boha, jemuž se oddává v niterné zbožnosti.

Kapitola 27.

Zjištění jmen dle kabalistické tradice.

Jest ještě jiná metoda ke tvoření takovýchto jmen, nazvaná neprávem uměním výpočtu. Používá se jí dle připojených dvou tabulek, přičemž vstupujeme nějakým posvátným, ať již božským či andělským jménem, do sestupující řady písmen a použijeme písmen, jež nalezneme ve společné linii pod hvězdou nebo nebeským znamením. Tato sestavená písmena udávají jméno dobrého ducha přirozenosti hvězdy nebo znamení, do kterého jsme vstoupili. Vstupíme-li však do vzestupující řady písmen a použijeme-li písmen v liniích hvězd nebo nebeských znamení, vzniká jméno zlého ducha. Jsou to jména služebných duchů zlých i dobrých, jež lze stejným způsobem proměnit v devět jmen a v tolikéž řádů, když vstoupíme nějakým jménem, čímž vytvoříme jiné jméno jiného dobrého či zlého ducha vyššího řádu. Princip této metody spočívá ve Jménu Božím, každé slovo vlastní v magii sílu, pokud je odvozeno od slova božího a z něho je vytvořeno. Každé jméno anděla musí vzniknouti z některého jména božího, a proto se praví o andělech, že nosí v sobě jméno Boží, dle slova Písma: „Moje jméno je v něm.“ Aby se proto jméno dobrého anděla odlišilo od jména anděla zlého, přidává se k němu zhusta jméno Božské Všemohoucnosti, jako El, nebo On, nebo Jah, nebo Jod, a tato jsou vyslovována zároveň se jménem andělským. Jméno El, které znamená sílu, připojuje se nejen ke jménům andělů dobrých, ale také ke jménům duchů zlých, neboť ani zlí duchové nemohou bez síly Boha bytovati, ani nic působiti. Dále nutno použití společné linie též hvězdy nebo znamení, nevstupujeme-li ovšem jménem smíšeným, jakými jsou jména geniů a jména odvozená metodou udanou v minulé kapitole, složená z tématu nebe dle souladu rozmanitých hvězd. Kolikrát se s tímto vejde do kalkulační tabulky, nutno užití linie pod hvězdou nebo znamením počáteční písmeny. Mnozí rozšiřují význam tabulky natolik, že věří, že lze vstoupiti do ní se jménem hvězdy, zřízení nebo žádaného působení a obdržeti jméno dobrého či zlého démona, pomocného dané záležitosti. Podobným způsobem mnozí věří, že když vstoupí do tabulky s vlastním jménem nějaké osoby, že mohou vyvoditi jméno genia pod onou hvězdou, která osobu ovládá, což se pozná z chování a osudu, jenž určí, zda je přirozenosti Marta, Saturna, Slunce nebo jiné planety. Poněvadž původní jména dle svého významu mají jen nepatrnou sílu,

jsou takto odvozená jména veliké mohutnosti, tak jako v čočce shromážděné sluneční paprsky mají velikou působivost, zatímco slunce samo je jen mírně horké. V těchto tabulkách je pořad písmen pod hvězdami a znamením téměř zcela podobný astrologickému pořadí dekánu, devítin a dvanáctin. O této metodě psal kdysi Alfons z Cypru a jiný, nevím již kdo, použil k tomu i latinské abecedy. Poněvadž písmena každé řeči, jak bylo ukázáno v první knize, mají nebeský a božský původ, rád uznávám, že tento výpočet jmen duchů může se mimo hebrejskou dít i abecedou chaldejskou, arabskou, egyptskou, řeckou, latinskou a vůbec každou abecedou každé řeči, jakmile k ní sestavíme tabulku dle vzoru hebrejské. Lze namítnouti, že často dle těchto tabulek lidé rozmanité povahy a osudu, ale stejného jména, obdrží téhož genia, to jest genia téhož jména. Nebudíž však považováno za nesmyslné, že tentýž démon se může mnohých duší vzdalovati a mnohé duše ovládati. Tak jako rozmanití lidé mají často stejné jméno, tak mohou i duchové, jejichž působení a přirozenost je rozmanitá, býti označeni týmž jménem a pouze pečetí nebo charakterem, avšak vždy v jiném ohledu. Neboť stejně tak jako had je jednou symbolem Krista a jindy zase ďábla, tak mohou tatáž jména a tytéž znaky náležeti hned řádu zlých démonů a jindy některému z dobrých andělů. Konečně působí žhoucí přání vzývajícího, jímž náš duch se spojuje s inteligencemi, že jednou ten a podruhé onen duch přichází ku pomoci, ačkoliv se k němu obracíme týmž jménem.

(Viz tabulky IX-X.)

Kapitola 28.

Jak odvoditi jména duchů z věcí, kterými vládnou.

Existuje však ještě jiný druh jmen, odvozený z věcí, ovládaných duchy, přičemž se používá jmen hvězd, lidí, míst, dob a podobných věcí, a k nim se na konci připojují některá boží jména, jak vidno z příkladu. Duch Saturnův se nazývá Sabathiel, duch Jupiterův Cedekiel, Martův Madimiel, Slunce Semeliel nebo Semešiah, Venuše Nogabel, Merkura Kochabiah nebo Kochabiel, Luny Jareahel nebo Levanael. Podobně jsou nazváni i duchové zvěřetnickových znamení dle jmen znamení, a to počínaje Skopcem Teletiel, Suriel, Tommiel, Sartamiel, Ariel, Batuliel, Masniel, Akrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel. V latinských slovech zní jejich jména: Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel, podobně jako jména duchů planetárních: Saturniel, Joviel, Mariel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunael aneb Lunaiah. Poněvadž, jak již víme, všichni duchové, ať již dobří či zlí, touží po spojení s člověkem a často ho také dosahují, pročez Písmo Svaté některé lidi nazývá bohy, anděly a ďábly, tak i jména lidí, kteří se vyznamenali ctnostmi nebo tvrdošíjnou zlomyslností na tomto světě, mají svá místa mezi jmény dobrých či zlých démonů a jsou k nim též počítána, takže duše takovýchto lidí jsou označovány jako dobří nebo zlí geniové. Tak čteme u Esty jméno archanděla Jeremiáše, tak jest jméno Zachariel odvozeno od Zachariáše, Uriel od jména proroka Uria, kterého dal Joachmim usmrtiti. Proto jsou slova Samuel, Ezechiel, Daniel jména proroků i anděla. Faniel je jméno anděla a také místa, kde Jakub celou noc zápasil. Ariel je jméno anděla a smysl jeho jest Lev Boží; mimoto je však také jménem zlého ducha a města, kde byla ctěna modla Ariel, pročez toto město bylo známo také Ariopolis. Mnoho jmen zlých démonů, jež se nacházejí v Písmu, pochází od nejhorších lidí nebo jejich bydlišť, tak jako jméno zlého ducha Astoroth; tak se nazývalo kdysi sídlo krále Oga Basanského, v němž sídlili obři. Astaroth bylo kdysi městem Amoritů, Rafaim bylo údolím, Jeramiel krajem Filištínů. V Písmě Svatém nacházíme také jména model a zlých duchů jako Temma, modla Damascenských, Chamos, modla Moabitů, Melchim, modla Ammonitů, Bel, modla Babyloňanů, Adramelech, modla Assyrů, Dagon, modla Filištínských. Tilo vypravuje, že Amorité měli sedm zlatých podob, jež zvali svatými. Nymfy, když byly vzývány, kdykoliv Amoritům zjevovaly svá díla. Jejich jména byla jmény sedmi žen sedmi hříšníků, jež se nazývali Kanaan, Fut, Selath, Nimrod, Ahirion, Elath, Desuath, a stejně se jmenovaly vzácné, rytinami ozdobené posvátné kameny, z nichž jeden měl sílu vracetí slepým zrak. Tyto kameny nemohly býti zničeny ohněm. Vedle kamenů byly ještě posvátné knihy, které rovněž nemohly býti porušeny ani ohněm, ani železem, ani vodou, až je anděl Páně odstranil a ponořil do hlubin moře. Víme též, že slova Nimrod, Chedorlaomer, Balak, Amalek jsou jmény králů, kteří byli pojeti do řad zlých duchů. Rovněž obři Enakim ענקים mají společné jméno se zlými duchy, poněvadž nezúčastnili se obrazu Božího, to jest neobdrželi lesk duchovní, nýbrž jejich počínání a rozum věnoval se jen rozmnožení rozmanitých druhů podvodu a hříchu. Proto, jak praví rabi Mojžíš, Egyptčan, přes svůj lidský tvar nebyli připočtení k lidem, nýbrž ke zvířatům a démonům. Podobnými bytostmi byli synové Adamovi, kteří po Abelovi předcházeli Sethovi, a o nichž praví židovští mudrci, že Adam zplodil Tochtot תוכות, to jest ďábly. Když však našel milosti před očima Hospodina, zplodil Setha dle svého obrazu, to jest získal lidské dokonalosti dle obrazu Páně, neboť kdo jeho není účasten, není připočten k lidem pro svou mravní zkaženost, která je prapříčinou všeho zla. Také mágové dle svědectví Porfyriova se domnívali, že zkažené duše mění se v přirozenost zlých duchů a jsou stejně škodlivé jako oni, pro kterýžto názor mluví také slovo Kristovo o Jidáši Iškariotském, když řekl: „Zdaž nevyvolil jsem vás dvanáctero a jeden z vás je ďábel?“ Tyto demony nazýváme mimořádnými, poněvadž stali se demony skrze lidské duše. Proto jména veskrze špatných lidí a démonů jsou tatáž, chceme-li jimi označiti jejich duše nebo zlé genie, kteří přijali jména zlých lidí jako osobnosti. Taktéž označují jména Behemot a Leviathan zároveň zvířata i demony. Dle těchto příkladů vědychtivý badatel si snadno vynajde a zjistí jména dobrých i zlých démonů.

Kapitola 29.

Charaktery a pečeteř duchů.

Nyní musíme také mluvit o charakterech a pečetích duchů. Charaktery jsou jen jistá nesrozumitelná písmena a tahy písmen, jež slouží k tomu, aby profánní lidé nemohli čísti a používat posvátných jmen bohů a duchů. Takováto písmena nazývali staří hieroglyfy aneb posvátnými písmeny, poněvadž byla zasvěcena jedině svatyním bohů. Bylo považováno za nesprávné svěřovati svatá tajemství bohů písmu, kterým sprostý lid psal vše profánní a ohavné. Proto dí Porfyrius, že staří, když hodlali skrýti božstvo a božské síly, činili tak smyslovými podobami a označovali tak neviditelné věcmi viditelnými. Uložili proto veliká tajemství do písmen a určitých symbolických podob. Například vše okrouhlé a kulovité označovalo svět, slunce, lunu, naději a štěstí. Kruh symbolizoval nebe, díly kruhu lunu, pyramidu a obelisky oheň a olympské bohy, válec slunce a zemi, mužský pohlavní úd plazení; Junonu symbolizovalo ženské pohlaví ve tvaru trojúhelníku. Tento druh charakterů určilo

dobré zdání a autorita toho, jenž je zavedl, to jest onoho muže, jenž měl moc zavést a určití takováto písmena. Byli to u rozmanitých národů a náboženských sekt představení bohoslužby, jichž nauky se nám nedochovaly, až na několik roztržitých zlomků zachovaných některými spisovateli. K takovýmto charakterům náležejí také ony, jež pocházejí od Thebana Honoria a které zaznamenal Petr z Abana. Jejich tvar je následující:

Kapitola 30.

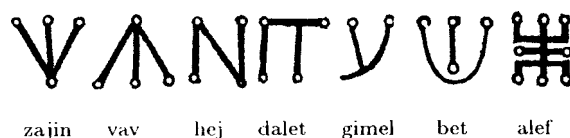
Jiné druhy charakterů dle kabalistů.

U Židů nacházíme mnohé druhy charakterů, mezi nimiž některé jsou prastaré, totiž ono staré písmo užívané Mojžíšem a proroky, jehož tvar nesmí býti sdělen s kýmkoliv. Písmena dnes užívaná pocházejí od Ezry. Židé mají však mimoto písmo, jež zovou nebeským, poněvadž lze je naléztí rýsované souhvězdími, stejně tak jako astrologové utvořili dle hvězd obrazy nebeských znamení. Jiné písmo je Malachim, to jest andělů, jež je nazýváno také královským. Konečně je písmo nazývané písmem přechodu přes řeku. Tato písmena mají tyto tvary:

Nebeské písmo.

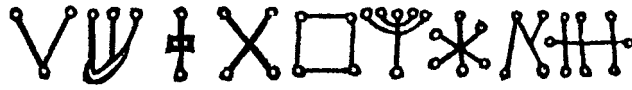

Písmo Malachim (andělů).

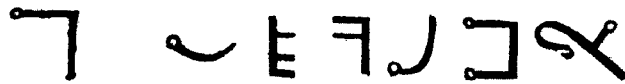

nun mem lamed kaf jod tet chet

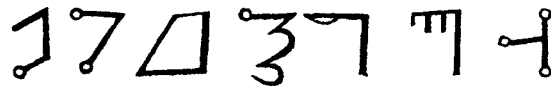

reš kof cade pe' 'ajin samech samech šin tav

Písmo přechodu přes řeku.

chet zajin vav hej dalet gimel bet alef

samech nun mem lamed kaf jod tet

tav šin reš kof cade pe' 'ajin

Ještě jiné umění tvořiti charaktery se zachovalo u kabalistů. Bylo kdysi velmi uctíváno, avšak dnes se stalo tak obecným, že je nutno počítati je k věcem zcela profánním. Umění toto spočívá v následujícím: 27 hebrejských písmen se rozdělí do třech tříd; každá třída obsahuje devět písmen. První řada je složena z písmen אנגדהווחט, užívá se jich jako jednoduchých značek pro čísla a k označení světa rozděleného mezi devět andělských hierarchií. Druhá třída obsahuje písmena יכלמנסעפצ, to jest značky desítek a nebeských věcí devíti nebeských sfér. Konečně třetí řada obsahuje čtyři poslední písmena a písmena konečná dle jejich pořadí, totiž קרשתדמןהין, jež označují stovky a dolní věci, čtyři jednoduché živly a pět druhů složených těl. Tyto třídy jsou pak rozděleny do devíti přihrádek, z nichž první obsahuje tři jednotky, totiž duchovní, nebeskou a živlovou. Druhá přihrádka obsahuje dvojnosti, třetí trojnosti a tak dále. Tyto přihrádky jsou vytvořeny čtyřmi rovnoběžkami, jež se protínají v pravých úhlech, jak je vidno z přiloženého schematu.

א	ב	ג
ד	ה	ו
ז	ח	ט

Rozloží-li se tento obrazec v díly, pak vzniká devět zvláštních obrazců:

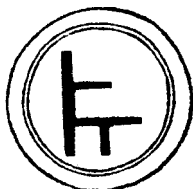
To jsou pak značky devíti přihrádek a body v nich naznačují písmena. Jeden bod označuje jedno písmeno přihrádky, dva body dvě písmena, tři body tři písmena. Chce-li tedy někdo utvořiti charakter Michaela מיכאל, pak jej představí dle pěti figur takto:

“ ל ן ן ן ”

Tyto tvary se pak spojí ve tři:

ן ן ן

Z těchto tří figur se pak vytvoří jeden charakter, přičemž se body obyčejně vynechávají. Charakter Michaela jest pak:

Jiný druh charakterů je velmi snadný a společný všem abecedám a řečem. Charaktery tyto jsou vytvořeny stažením písmen. Z písmen jména anděla Michaela lze vytvořit následující charaktery:

hebrejsky

řecky

latinsky

Tento způsob je oblíbený zvláště u Arabů. Není jistě jiného písma, jež by tak rychle a ozdobně se mohlo do sebe splétati, jako písmo arabské. Nutno však podotknouti, že andělští duchové, čisté a netělesné bytosti, nedají na sebe působiti pečetěmi, charaktery, namalovanými obrazci nebo jakýmkoliv vyjadřovacím způsobem lidským. Poněvadž neznáme jejich bytnost a vlastnosti, věnujeme a zasvěcujeme jim charaktery, tvary a pečetě utvořené z jejich jmen nebo úřadů, nikoliv proto, abychom jakýmkoliv způsobem je mohli přivolat, nýbrž abychom pomocí nich mohli k nim vystoupiti, když pomocí takovýchto neznámých charakterů a tvarů řídíme k nim svoje vnitřní a vnější smysly, a pak úžasem uchvázeni jsme přiváděni k náboženské účtě a docilujeme extatické meditace, ve které divy působící vírou, nezlomnou nadějí a oživující láskou vzýváme jejich pravá jména a charaktery v duchu a pravdě, čímž dostáváme od nich žádanou sílu.

Kapitola 31.

Charaktery a pečetě, jichž lze dosíci zjevením.

Existuje konečně další druh charakterů, jež lze obdržeti pouze zjevením a které nemohou býti vypátrány nižádným jiným způsobem. Síla takovýchto charakterů prýští od projevujícího se božství. Jsou to pečetě, skrytě vyjadřující soulad božství, nebo jsou to také znamení spojení, vytvořeného mezi zemí a nebem. Sem náleží znamení zjevené císaři Konstantinovi, které většina nazývá křížem, jež nesl latinský nápis: IN HOC VINCE, v tomto zvítěz! Druhé takové znamení bylo zjeveno Antiochovi Soterovi ve tvaru pětiúhelníku, znamenajícím zdraví, neboť představovalo slovo ὑγίεια, HYGIEIA, to jest zdraví. Ve víře a pomoci síly tohoto znamení také skutečně oba vládci zvítězili nad svými nepřáteli. Tak také obdržel Juda od jistého anděla nádhernou pečeť מַכְבִּי, jejíž silou porazil nejprve čtrnáct tisíc nepřátel s velikým počtem slonů a pak opět třicet pět tisíc nepřátel, pročež byl zván Makkabejským, když v čele Židů bojoval proti Antiochu Eupatorovi. Tuto pečeť tvořilo totiž čtyřpísmenné jméno, jež je zároveň svou číselnou hodnotou podivuhodným symbolem jména o 72 písmenech. Jeho vysvětlení je obsaženo ve slovech:

מי כמוך באלים יהוה:

Kdo je Tobě roven mezi bohy, ó Pane!

Tvar zmíněných tří pečeti je tento:

Také Porfyrius mluví ve svém spise *O odpovědích* o takovýchto pečetích a charakterech, přičemž praví, že sami bohové označili věci, jež jsou jim příjemny a jimiž mohou býti přivoláni a jež nutno jim předložit; ukázali také charaktery a obrazce, jejich tvar. To vše bylo oznámeno věštinou Proserpininou. Dále praví, že Hekaté předepsala, jak nutno hotoviti její obrazy, jak je obklopovati pelyňkem, kolik nutno namalovati domácích myší, které jsou jejím nejkrásnějším šperkem, i nejmilejším. Dále nutno páliť krev, myrrhu, storax a jiné věci. Když to vše se stane, pak zjeví se ve snu tomu, kdo tak učinil, a odpoví mu. Uvádíme věštbu Hekatinu přímo. Zní takto:

*Jak bys mi obraz učinil, slyš, dám ti ted' poučemi:
Nasbírej plody, v lesnatých rostoucí místech,
a pelyňkem obklop;
pak celé vyzdob prací rukou
a vymaluj myši, jež běžně v domech žijí;
překrásné nechť jsou obrazy tyto, našemu srdci přemilé.
Myrrhu pak a kadidlo a storax
s myší rozetři krví, posvátná nad tím pronášeje slova;
a myši vezmi tolik,
kolik já sama podob svých obvykle mívám,
pak vezmi vavřín, z jeho kmene zrob pochvu,
zbožně se k obrazu modli a povinnou vykonej oběť.
Pakli to učiníš, zjevím se tobě ve snu.*

Takovéhoto druhu byla kdysi mysteria pohanských bohů a démonů, jimiž, jak si lidé namlouvali, bylo možno je přivolávat, přidržovat a donucovat. Proto učili Jamblichus a Porfyrius, že nutno každému svatému démonu prokazovat jeho vlastní kult, úctu a přinášeti mu jeho vlastní oběti a dary, přičemž nutno používat charakterů a slov přiměřených jejich stavu, jinak by se takoví bohové a démoni nezjevili, takže by nebylo dosaženo žádaného účelu; dokonce by uškodili tomu, kdo by se v těchto věcech ukázal býti nedbalým.

Kapitola 32.

Jak lze přivolat demony dobré a přemoci demony zlé.

V náboženství nemůže býti vykonáno zázračné působení bez pomoci a vedení některého z dobrých duchů. Dobré duchy nelze však poutati, i když možno rozmanitými způsoby s nimi navázati styk, nýbrž jen určitými svatými věcmi zaklínati. Například Apulejus vykonává takováto zaklínání nebeskými hvězdami, podsvětními bohy, přírodními živly, nočním tichem, růstem Nilu, tajemstvími Memfidy, egyptskými sistry. V Porfyriovi čteme v jedné formulí tato slova: „Ty, jenž jsi vystoupil z bláta, jenž na místě sedíš, jenž plavíš se na lodi, jenž v každé hodině měníš svůj tvar, jenž se měníš v jednotlivých znameních Zvířetníku...!“ Takovými a podobnými symbolickými slovy a hymny, které jsou znamením božských sil, lze demony pohnouti ke službě pro člověka, nikoliv však, že by snad takto byli donuceni, nýbrž proto, že, pohnuti prosbami volajícího, přicházejí dobrovolně. Proto praví Hekaté u Porfyria v *Knize odpovědí*:

Vešla jsem, tvými pohnuta slovy.

V témže spise praví se na jiném místě:

*Nebeští bohové dají se oblomit prosbami lidí,
na zem se snášejí a budoucí zjevují děje.*

Styk božstva s duší lidskou však také působí, že dobří duchové rádi stojí při nás, sdílejí s námi svou moc, denně nás podporují osvětlením, inspiracemi, věštbami, proroctvími, sny, divy, auguriemi, snaží se, aby příbuzenstvím duší vytvářeli tu naši dle svého vlivu ke svému podobenství, takže naše duše snadno tvoří divy tak jako nebeští duchové. S jejich pomocí přemáháme zlé demony, zvláště tehdy, když zaklínač žije svatým životem a používá svatých a strašlivých slov, to jest, když zaklíná s božskou mocí úctyhodnými jmény, pečeti, zázraky nadpřirozených sil, svátostmi nebo svatými tajemstvími. Poněvadž pak takováto zaklínání aneb exorcismy se

dějí ve jménu náboženství a božské moci, obávají se jich zlí duchové, pročež často i laikům se podařilo pomocí posvátných zaklínání, jichž zlí duchové nesnesou, je spoutati nebo zahnatí. Proto praví Cyprian ve svém spisu *Modly nejsou bohové*, že démoni zaklínání pravým Bohem se nám takřka vyhybají, jimi posedlá těla opouštějí rychle či pomalu dle toho, jak je spoluúčinná víra posedlého nebo na jakém stupni milosti se zaklínač nachází. Athanasius praví ve své knize *Rozmanité otázky*, že není strašlivějšího slova ničícího ihned moc démonů, než počátek 68. žalmu: „Povstane Hospodin a rozprchnou se nepřátelé jeho!“ Jakmile jsou tato slova vyslovena, ihned ďábel zmizí a rozplyne se. Origenes vysvětluje ve svém spisu *Proti Kelsovi*, že vyslovení Kristova jména již často vypudilo z duší a z těl lidí nesčetné demony a vykonalo nejvyšší moc na ďábla takto zbavených. Zlí démoni, zvláště nižších řádů, tak jako strašidla, inkubové a podobní, mohou býti poutáni nebo zaháni pouhými výhrůžkami a hanobením, tak jako u oné čarodějnice, o které čteme v Lucanovi:

*Vás vyvolám pravými jmény, styžské vy psice;
stále hlídat, vás budu a stíhat přes rovy, hroby,
z mohyl vypustím vás a ze všech vyženu uřen.
Tebe, Hekato, bohům, k nimž s cizí přicházíš tváří,
předvedu v podobě pravé, jež zsinanou žlutostí mokvá,
neboť zabráním tobě si podsvětní podobu měnit.*

U Filostrata čteme následující anekdotu. Když Apollonios s druhy cestoval v noci při jasném svitu měsíce, potkalo je strašidlo, jež neustále měnilo svůj tvar a náhle očím zmizelo. Když Apollonios seznal, oč běží, zahrnul je nadávkami a pobízěl druhy, aby činili totéž, neboť je považoval za nejlepší zbraň proti takovýmto zjevům. Když jeho přátelé počali spílati, zmizelo strašidlo rychle jako stínový obrázek. Tento druh démonů je totiž tak bázlivý, že upadne do bezdůvodného strachu na základě nemožných výhrůžek a prchá. Proto praví Chairemon, náboženský spisovatel, že tímto způsobem se nejlépe démoni poutají. Jak již bylo podotknuto, existuje jistý druh démonů, jenž není lidem škodlivý, takže mnozí z takových dávají na sebe působiti lidskými vášněmi, rádi se s lidmi stýkají a u nich bydlí. Někteří z nich zamilovávají se do žen nebo chlapců, jiní si zase libují v domácích nebo lesních zvířatech. Jiní zase bydlí v lesích a hájích, jiní zas u pramenů a na lučinách. Takto osidlují faunu a lemurové pole, najady prameny, potamidy řeky, nymfy jezera a ostatní vodstva, oready hory, humedy louky, dryady a hamadryady lesy, které též obývají satyrové a sylvani. Někteří se zase těší ze stromů a pasek, jako nepeti, z květin agapeti, dodoni z dubů, paleové a fenilie z pastvin a rolí. Kdo chce tyto druhy přivolávat, může tak snadno učiniti na místech, kde přebývají, tím, že je přiláká vonnými kuřidly, jemnými tóny vyluzovanými na strunných nebo i jiných nástrojích, zhotovených z vnitřností určitých zvířat, z přiměřeného dřeva, vhodnými zpěvy a formulemi. Nejlépe se však k tomu hodí nevinná prostá mysl, pevná vůle a utkvělé mlčení. Proto se zjevují ponejvíce chlapcům, pannám, prostým lidem z nejnižších tříd. Pevného, odvážného a nebojácného muže se však obávají a prchají před ním. Dobrému a čistému člověku neublíží, nečistému a zlému snaží se však škoditi. Podobného druhu jsou i lemurové, larové a larvy, ostatní stíny a strašidla zemřelých. Proto praví Plotinos, že duše lidí stávají se demony. Z dobrých lidí povstávají larové, nazývaní Řeky Eudaimony, to jest blaženými demony. Lemurové i larvy nazývají se duše takových lidí, kteří nežili dobře, a takové stávají se pak škodlivými demony, Řeky nazývanými Kakodaimony. Manové pak jsou takové duše, o kterých je nejisto, jakým životem jako lidé žili. O jejich zjevech vypravuje se mnoho příkladů. Plinius mladší vypravuje o domě filosofa Arthenodora v Tharsu, ve kterém byla vidána postava strašlivého starého muže, zjevujícího se za velkého lomozu. Podobně vypráví Filostratos o lamii lycijského filosofa Menippa, jež se u Korintu proměnila v krásnou ženu, až Apollonius z Tyany poznal, že je to lemur. Tentýž muž odkryl v Efesu podobný fantom, zjevující se v podobě starého žebráka, jenž šířil mor. Když na jeho rozkaz byl žebrák ukamenován, objevil se místo něho pes podobný moloskému a brzy potom mor ustal. Nelze opominouti, že působí-li se na zlé demony, děje se tak jen mocí dobra. Činí-li se tak jen světským způsobem, pak zaklínač propadá věčné zkáze.

Kapitola 33.

Poutání, zaklínání a zahánění duchů.

Jsou tři druhy pout, jimiž duchy vážeme, zaklínáme nebo zaháníme. Některá z pout jsou vzata ze světa elementárního, když například ducha, kterého chceme přivolatí nebo zahnatí, zaklínáme jemu příbuznými nebo protivnými věcmi z nižších nebo přirozených věcí, jako jsou květiny, byliny, zvířata, sníh, led, peklo, oheň, jichž je užíváno často také v božských chvalozpěvech a žehnáních, tak jako například ve zpěvu mládenců v peci ohnivé v žalmu „Chvalte Pána nebe...“ při svěcení a žehnání velikonočních svící. Poněvadž toto pouto působí na ducha přitažlivě, vládnou mu a posilují je na základě vnitřního přirozeného stavu, zatímco jiných si oškíví, tak jako věci jsou poutány k sobě vzájemnou láskou nebo nenávisť. Proto čteme u Prokla: „Tak jako lev se bojí kohouta, zvláště bílého, tak mizí i duch zjevující se ve lví podobě ihned, jakmile proti němu podržíme kohouta.“ Druhé pouto je vzato z nebeského světa, zaklínáme-li nebem, hvězdami, jejich pohybem, paprsky, světlem, září, přednostmi, lahodou, silou, vlivem, divy, podobnostmi, a takovéto pouto působí na duchy káravě nabádavě.

Vykonává se vůči duchům služebným, náležejícím k nižším řádům. Třetí pouto je ze světa duchovního a božského a zesiluje se náboženstvím, například zaklínáme-li svátostmi, svatými symboly, zázraky, božskými jmény a ostatními tajemstvími náboženství. Toto pouto je ze všech nejvyšší a nejsilnější, poněvadž působí na duchy způsobem rozkazujícím. Tak jako mimo obecnou Prozřetelnost je i zvláštní, a mimo obecnou duši existující i zvláštní duše, tak počínáme při svém vzývání a zaklínání vyššími pouty, jmény a silami vládnoucími věcem a pak skrze nižší přicházíme k věci samé. Takovými pouty nevážeme jen duchy, nýbrž i všechna stvoření, zvláště všechny živoucí bytosti, dále bouře, požáry, záplavy, pustošící mory, choroby a zbraně, přičemž jich používáme k zaklínání, rozkazování nebo žehnutí. Například při zaklínání hadů vzpomeneme mimo přirozeného a nebeského z mysterií a z náboženství prokletí hada v pozemském ráji a vzpřímení hada na poušti a k tomu přidáme verš z 91. žalmu: „Kráčeti budeš po lvu a zmiji a vstoupíš na mladé lvy a draky.“ Pověra rovněž mnoho přenesla z posvátného obřadu na to, co chceme poutati, nebo čemu chceme zabrániti, například obřad vyobcování z církve nebo obřady pohřební, na vyhánění nemocí, hadů, myší a červů, jak o tom čteme na mnoha místech a jak se dosud leckde děje.

Kapitola 34.

Animastický řád a heroové.

Po kúrech blažených duchů nejdříve následuje řád animastický, jehož příslušníci jsou nazýváni hebrejskými theology Išim, to jest muži silnými a udatnými. Pohanští mágové nazývají je heroové aneb polobozi. Fulgentius, velmi vážný autor, se domnívá, že toto jméno jim může býti dáváno ze tří důvodů; buď proto, že pro své nepatrné zásluhy nebyli uznáni za hodné nebe, avšak z úcty nemohli býti považováni za pozemské, jako kdysi Priapus, Hippo a Vertumnus, anebo pro božské ctnosti a pro dobrodiní, prokázaná lidem v pozemském životě, po odložení smrtelného těla byli zařazeni do kúru blažených bohů, nebo konečně proto, že byli tajným způsobem zplozeni vyššími bytostmi, když se bozi nebo démoni smísili s lidmi, pročež je nutno jim připisovati prostřední přirozenost, neboť nejsou ani anděly, ani lidmi. Tohoto mínění je také Lactantius. Dodnes žijí lidé stýkající se i manželsky s démony. Jak známo, věří se, že britský videc Merlin byl synem démona a panny. Také o Platónu, knížeti moudrosti, se věřilo, že se zrodil z panny obtěžkané Apollonem. Dále oznamují dějiny, že gótské ženy, vynikající krásou i duchem, zvané alruny, opustily ležení gótského krále Filimira, nebo dle jiných Adanthresa, a potulovaly se v pustinách asijské Skythie daleko za maeotickými jezery a tam zrodily z faunů a satyrů první Huny. Dle tvrzení Psellova roztrušují démoni občas své semeno, z čehož vznikají rozmanitá zvířátka. Moc heroů v řádu a řízení nižších věcí není menší než moc bohů a démonů; mají zvláštní, jim přidělené panství, úřady a představenství. Proto jim byly stejně jako bohům zasvěcovány chrámy, obrazy, oltáře, oběti, obřady a jiná náboženská mysteria a jejich jména měla obsahovati jisté božské a magické síly k vykonávání rozmanitých divů. Eusebius vypravuje, že mnozí učinili takovou zkušenost se jménem Apollonya z Tyany. Mnoho tomu podobného čteme u starých básníků, dějepisců a filosofů o Herkulovi, Atlantu, Aeskulapovi a jiných heroech pohanských. To však jsou pověrečné pohádky. Avšak o našich svatých heroích věříme, že božskou mocí přemnoho dokáží. Nad nimi všemi vládne, jak ostatně i židovští bohoslovci tvrdí, duše Mesiaše, to jest Ježíše Krista, jenž různými svými světci, jakoby údy k tomu vhodnými, rozmanité dary své milosti rozděluje do tohoto nižšího světa, přičemž každému světci je určeno zvláštní spolupůsobení. Když tedy se k nim obrácíme s našimi prosbami a vzýváme je, tu nám uštedřují dle zvláštního rozdělení milosti velmi ochotně jim přikázané dary, dobrodiní, a to rychleji a dokonce i v míře bohatší než mocnosti andělské, poněvadž jsou nám bližší a mnohem příbuznější naší přirozenosti, neboť i oni kdysi byli lidmi a poznali lidské vášně a slabosti. Mimoto jsou nám více povědoma jejich jména, stupně a úřady. Těmto téměř nesčetným zástupům vládne dvanáct knížat, jimiž je dvanáct apoštolů Kristových, kteří, jak vypravuje pravda evangelií, sedí na dvanácti trůnech a soudí dvanáctero pokolení israelských. Ve Zjevení sv. Jana jsou rozděleni dle dvanácti bran nebeského města. Dále ovládají dvanáctero znamení zvířetníku, jsouce zaznamenáni na dvanácti drahých kamenech. Ovládají také okršlek zemský. Jejich pravá jména zní: 1. שמעון הכפי, Simeon Hakefi, to jest Petr. 2. אלקוזי, Alekuzi, kterého nazýváme Ondřejem. 3. יעקבה, Jaakobah, to jest Jakub Větší. 4. פולפוש, Polipos, kterého nazýváme Filipem. 5. ברביה, Barachiah, to jest Bartoloměj. 6. יוהנה, Johanah, jenž se jinak nazývá Jan. 7. תמני, Thamni, čili Tomáš. 8. מדון, Medon, námi nazývaný Matouš. 9. יעקב, Jaakob, to jest Jakub Menší. 10. כטיפא, Katefa, to jest Tadeáš. 11. שמאן, Saman, to jest Šimon z Kany. 12. מתתיה, Matthia, jinak zvaný Matějem. Po nich následuje 72 učedníků Kristových, kteří ovládají 72 nebeských pětíc, kmenů, národů, národností a jazyků. Po nich následuje nesčetný počet světců, kteří také obdrželi určité úřady a převzali ochranu nad rozmanitými místy, národy a lidmi, a jejich divy vykonané na vřelé prosby jich se dovolávajících věřících jasně vidíme a mocně velebíme.

Kapitola 35.

Smrtelní a pozemští bohové.

Nyní následují nejdříve smrtelní bohové, které jinak nazýváme heroové, pozemští bohové aneb druzí vyšších bohů. Jsou to totiž králové, knížata a představení církve, jimiž je tento svět ovládnán a jejichž zákony se řídí. Považujeme je totiž za bohy a uctíváme je, poněvadž sám Bůh dovolil, aby byli nazýváni jeho jménem, a potvrdil to zvláštním způsobem, přičemž je sám bohy nazývá, když pravil k Mojžíšovi: „Hleď, postavil jsem boha nad faraona.“ A na jiném místě je psáno: „Nenalezne-li se zloděj, pak hospodář nechť je přiveden před bohy.“ Žalmista praví: „Bůh stojí v obci boží a jest soudcem nad bohy.“ A krátce nato: „Pravil jsem: Jste bohové a děti Nejvyššího.“ Bůh vydal předpisy vztahující se k jejich uctívání, když jim přiznává desátky a prvorozence, stejně tak jako právo meče, a rozkazuje, aby nebyli tupeni, nýbrž aby jim byla prokazována poslušnost. Celý starověk označoval tedy svá knížata za bohy a ctil je jako vyšší bytosti, jak dokazuje Janus u Ovidia v 1. knize *Kalendáře svátků*:

*Tehdy jsem já byl králem, kdy zem ještě hostila bohy,
kdy se v příbytcích lidských družila božstva i lid.*

Božský Platón stanoví v 3. knize své Republiky, aby knížeti, jak zaživa, tak i po smrti, byly prokazovány božské pocty, kterážto zásada byla přijímána všemi národy od nejstarších časů, totiž aby kníže byl poctami zbožňován a jeho památka navždy ctěna. Aby jméno nepropadlo v zapomenutí, byla dle něho nazývána města, provincie, hory, řeky, jezera, ostrovy a moře a byly mu zasvěcovány pyramidy, kolosy, vítězné oblouky, trofeje, sochy, chrámy, hry a slavnosti s velikou nádherou. Dle knížat byla pojmenována nebesa, souhvězdí, dny a měsíce. Tak má Januarius (leden) jméno od Jana, Julius (červenec) od Julia, Augustus (srpen) od Augusta. Stejně tak den Merkurius (středa) po Hermu Trismegistovi, den Jupiterův (čtvrtek) po Jupiterovi, kterýžto mrav nezachovávali snad jen Egyptané, Řekové a Římané, ale i nejvzdálenější barbarové, jako Góthové, Dánové a Teutoni. Den odpovídající Merkurovi nazývali dle svědectví Saxona Grammatika dnem Odinovým, Jupiterův den Thorův dle Odina a Thora, starodávných to králů gótských a dánských. Góthové nazvali sami sebe tímto jménem jen proto, že ve svém jazyce nazývali nejvyšší bytost Góthem. Teutoni zvali se tak proto, že jimi uctívaného boha Marta nazývali Teutem, kteréžto jméno dávali Gallové také Merkurovi. Králové a velekněží jsou tedy, pokud vedou spravedlivý život, druhy bohů a jsou vyznamenáni podobnou mocí. Proto pouhým dotykem nebo slovem léčí nemoci a někdy rozkazují i počasí a nebi, jak píše Vergilius o Augustovi:

*Celou noc přšelo, ráno se vrací podívaná.
O vládu s Jovem se Caesar dělí.*

O Josuovi dokazuje Písmo Svaté, že v bitvě u Gibeonu rozkázal slunci a luně slovy: „Slunce, nepohni se ke Gibeonu, a luno, k údolí Ajalonskému!“ Tu zastavily se slunce a luna, dokud lid se nepomstil svým nepřátelům. A žádný den se nepodobal tomuto dni ani dříve ani potom, neboť Pán uposlechl hlasu lidského. Také Mojžíš rozdělil Rudé moře a Josue Jordán a provedli svůj lid skrze ně suchou nohou. Něco podobného vykonal také Alexandr Macedonský, když převedl svoje vojsko. Mimoto vyznamenávají se takoví lidé prorokým duchem, jak čteme v Písmě Svatém o Kaifášovi, že prorokoval v roce, kdy byl veleknězem. Poněvadž tedy Bůh, Pán světa, si přál, aby králové a velekněží byli účastni jeho jména a moci, byli nazýváni bohy, je dojistá naší povinností záslužnou dáti přednost jejich úsudku před svým, ve všem jich poslouchati, dokazovati jim každým způsobem svou úctu a ctíti Boha Nejvyššího v jejich osobách.

Kapitola 36.

Kterak je člověk stvořen k obrazu Božímu.

Jak praví Trismegistos, stvořil nejvyšší Bůh dva svoje předobrazy: svět a člověka, aby v světě zjevil svoje podivuhodná díla a v člověku aby měl svoji radost. Poněvadž sám jest jediný, stvořil také svět jediný; poněvadž je nekonečný, utvořil jej kulatý, poněvadž je věčný, proto jej vytvořil nepomíjející a věčně trvajícím; poněvadž je nezměřitelný, proto jej vytvořil jako největší ze všeho; poněvadž je nejvyšší život, proto jej obdařil živoucím semenem, jež vše samo ze sebe od sebe plodí; poněvadž je všemohoucí, stvořil jej z ničeho a nikoliv jako následek přírodní nutnosti nebo z existující již hmoty; poněvadž je konečně nejvyšším Dobrem, slovo svoje, jež jest první idea věcí, obdařil svou nejlepší vůlí a svou původní láskou, tento svět vnější dle vzoru světa vnitřního, to jest ideálního, stvořil, nic však nevyloučiv z podstaty ideálního, neboť vytvořil z ničeho to, co od věčnosti choval ve své myšlence. Také člověka stvořil dle svého obrazu, neboť tak jako svět jest obrazem Boha, tak člověk je obrazem světa. Tuto okolnost si někteří vykládají tak, že člověk není prostě obrazem Božím, nýbrž že dle obrazu, tak jako obraz obrazu, byl stvořen, pročež se nazývá mikrokosmem, to jest malým světem. Svět jest rozumné, nesmrtelné stvoření; člověk jest rovněž tvorem rozumným, ale smrtelným, to jest rozrušitelným, neboť, jak praví Hermes, je-li svět nesmrtelný, nemůže zahynouti nijaká jeho částice. Proto slovo smrt je prázdným

pojmem: není smrti. Pravíme: člověk umírá, když se duše odlučuje od těla, nikoliv snad proto, jako by něco bylo ničeno nebo v nicotu měněno. Pravý obraz Boha jest jeho Slovo, Moudrost, Život, Světlo a Pravda, které existují jím a jejichž obrazem je lidská duše. Proto je psáno, že jsme stvořeni k obrazu Božimu a nikoliv k obrazu světa nebo něčeho stvořeného. Neboť tak, jako nelze se Boha dotknouti, ani ho vnímat uchem nebo okem, tak i lidská duše nemůže být slyšena, viděna, ani dotýkána. Tak jako Bůh sám je nekonečný a ničím nemůže být nutkán, tak i lidská duše je svobodná a nemůže být ani omezena, ani ovlivněna. Tak jako Bůh celý tento svět a vše, co v něm je, nosí ve svém duchu, tak obsahuje jej ve svém myšlení i lidská duše. Nadto má s Bohem společnou vlastnost, že tak jako Bůh celý svět řídí a jím pohybuje jen konem své vůle, tak také lidská duše dle své vůle ovládá a řídí své tělo. Duše, do níž bylo takovým způsobem vpečetěno Slovo Boží, musí nutně přitáhnouti i tělesného člověka k dokonalému obrazu světa. Člověk se proto nazývá druhým světem a obrazem Boha, poněvadž obsahuje v sobě vše, co je obsaženo ve velkém světě, takže není ničeho, co by se vpravdě a ve skutečnosti v člověku nenacházelo. Setkáváme se u něho s těmiž zařízeními jako ve velkém světě. Jsou v něm obsaženy živly zcela dle vlastností své přirozenosti. Jest v něm obsaženo éterické tělo jako podvozek duše, odpovídající nebi; jest v něm obsažen vegetativní život rostlin, smyslový život zvířat, nebeský duch, andělský rozum a božský rozum, to vše je v něm spojeno co nejužší, jako božské vlastnictví. Proto je psáno v Písmě Svatém, že člověk jest veškeré stvoření. Jako druhý svět obsahuje v sobě nejen veškeré jeho části, ale chápe a obsahuje v sobě samého Boha. Proto praví Pýthagorova škola, že lidská duše je chrámem Boha, kteroužto větu apoštol Pavel vyjádřil ještě jasněji; totéž dosvědčuje Písmo Svaté na mnoha místech. Člověk je tedy nejdokonalejší obraz Boha, pokud v sobě obsahuje to, co jest v Bohu. Bůh sám však obsahuje všechno vlastní silou a jednoduše, jako prapříčina a prapůvod všeho; člověku však propůjčil schopnost, aby taktéž všechno v sobě obsahoval, ale ve skutečnosti a dle jistého složení jen jako svazek a pouto všeho. Proto těší se člověk jediný ze cti míti podíl na všem, se vším spolupůsobiti, se vším se stýkati. Má podíl na hmotě ve své osobě, na živlech ve svém čtyřnásobném těle, na rostlinách ve své vegetativní síle, na zvířatech svým smyslovým životem, na nebesích svým éterickým duchem a vlivem vyšších částí na nižší, na andělich svým rozumem a moudrostí, na Bohu souhmem všeho. Stýká se s Bohem a inteligencemi vírou a moudrostí, s nebesy a s nebeskými silami rozumem a řečí, se všemi nižšími věcmi smyslovým životem. Ovládá vše a povznáší se k samému Bohu, když ho poznává a miluje; a tak jako Bůh vše zná, může i člověk poznati vše poznatelné, poněvadž on, jako adekvátní objekt, má bytí ve všeobecném, aneb, jak jiní říkají, pravdu samu. Tak nenachází se v člověku nic, nižádná vloha, ve které by něco z Božství nezářilo; zároveň není také ničeho v Bohu, co by se neobjevovalo i u člověka. Kdo tedy se naučí znáti sama sebe, nalezne v sobě vše, především pak Boha, podle jehož obrazu byl stvořen; pozná svět, jehož je zrcadlem, pozná všechno tvorstvo, poněvadž je s ním příbuzný. Pozná vše, co se může dověděti o kamenech, rostlinách, zvířatech, živlech, nebesích, andělich, démonech a o všem možném, a jak může všeho dle vhodného místa, času, řádu, míry, poměru a souladu použití a vše k sobě přitáhnouti, tak jako magnet přitahuje železo. Geber praví ve svém díle o alchymii, že nikdo nedojde dokonalého vycvičení v tomto umění, kdo dříve jeho principy v sobě samém nepoznal. Čím více se kdo naučí sebe poznávati, tím větší nabude přitažlivosti, takže může působiti větší a podivuhodnější věci. Ba dojde dokonce k takové dokonalosti, že se stane synem Božím, Bohu podobným a s Ním spojeným, což není dáno ani andělům, ani světu, ani jinému stvoření mimo člověka, aby mohl být synem Božím a spojití se s Bohem. Když však člověk je spojen s Bohem, pak spojuje se vše, co v člověku jest, především duše, pak duch a živočišné síly, schopnost růstu a konečně i živly jsou zapojeny do tohoto spojení a přijímají nebeskou přirozenost, až vše se zjasní v nesmrtelnosti. To jest, jak jsme řekli, přednostní právo člověka, jemuž je dána hodnota býti božským obrazem, což nemá s ním společné nižádné stvoření. Někteří theologové označují tři duchovní mohutnosti člověka, paměť, rozum a vůli, jako obraz božské trojjednosti; jiní však jdou ještě dále a nepřipisují jen tyto mohutnosti, které nazývají prvními akty božské trojjednosti, totiž paměť Otci, rozum Synu a vůli Duchu Svatému, nýbrž také jejich sekundární akty, totiž slovo vyvěrající z rozumu, lásku pramenící z vůle a myšlení řízené na určitý předmět. Kabalističtí theologové učí, že nadto i jednotlivé částice našeho těla představují něco v Bohu, jehož obraz v sobě obsahují, takže i v našich vášních symbolizujeme Boha, ovšem pouze v jisté analogii. Čteme totiž v Písmě Svatém o hněvu, zuřivosti, lítosti, zalíbení, lásce, nenávisti, radosti, nevoli Boha a podobném. V předešlém zmínili jsme se také o božských údech, což můžeme vztahovati i sem. Také Hermes Trismegistos, jenž uznával Božskou Trojjednost, popisuje ji jako Rozum, Život a Lesk, a jmenuje ji Slovo, Rozum a Duch; praví dále, že člověk stvořený dle obrazu Božího představuje tutéž trojjednost, neboť má rozum, jenž chápe, slovo, které oživuje, a ducha, jenž se šíří jako božský jas na všechny strany a vše naplňuje, vším pohybuje a vše spojuje. Tomu všemu nemůžeme rozuměti přirozenou duší, která jest jen prostředníkem spojujícím ducha s tělem a masem, a kterým tělo žije, jest činná a na své složky navzájem působí, o kteréžto duši jsme mluvili v první knize, nýbrž běží tu o rozumného ducha, jenž určitým způsobem má v sobě také něco z tělesného. Nemá ovšem tělo husté, hmatatelné a viditelné, nýbrž tělo nanejvýše jemné, jež se snadno spojuje s rozumem, to jest s onou vyšší božskou věcí v nás. Netřeba se tedy diviti, pravíme-li, že rozumová duše jest oním duchem a že má v sobě něco tělesného a účastní se jistým způsobem tělesnosti, pokud bytuje v těle a používá ho jako nástroje. Tak mluví také platonikové o éterickém těle duše jako o jejím podvozku. Plotinos a všichni platonikové uznávají jako Trismegistos trojici v člověku, kterou nazývají nejvyšším, nejnižším a středním. Nejvyšší složka jest ona božská,

kteřou označují jako rozum, vyšší díl nebo osvícený intelekt, a kteřou Mojžíš nazývá ve své 1. knize živoucím dechem vdechnutým Bohem nebo jeho Duchem. Nejnižší složkou jest sensitivní duše, kteřou také nazývají obrazem. Apoštol Pavel nazývá ji zvířecím člověkem. Střední složkou jest rozumný duch, jenž spojuje v sobě obě krajnosti, totiž zvířecí duši a rozum, a účastní se jejich přirozenosti. Přitom však se liší od nejvyšší složky člověka, kteřá se označuje jako osvícený intelekt, rozum, světlo a nejvyšší díl; stejně tak se liší od zvířecí duše, od kteřé jej musíme odloučiti silou Slova Božího, kteřé nazývá Apoštol pronikavě dvojsečným mečem, o němž praví, že je živoucí, působivý a schopný odloučiti duši a ducha. Tak jako vyšší složka v nás nikdy nehřeší, nikdy nepřivoluje ke zlému, vždy odporuje bludu a radí k nejlepšímu, tak klesá nižší složka, zvířecí duše, neustále ke zlu, do hřichu a do žádostí tělesných. O tom praví sv. Pavel: „Vidím jiný zákon v údech svých a sebe zajatého v zákonech hřichu.“ Nejvyšší složka v nás nebude nikdy zatracena, nýbrž nedotknuta trestem svých druhů vrátí se zpět ke svému prapůvodu. Duše však, kteřou Plotinos nazývá duší rozumovou, jež jest svou přirozeností svobodná a dle libosti může se připojiti k oběma složkám, trvá-li stále při složce vyšší, spojuje se s ní konečně a zjasňuje se k blaženému životu, až je přijata od Boha; přidržuje-li se však nižší duše, pak propadá hřichu a zhoršuje se čím dál tím více, až se konečně stává zlým démonem. Tolik o rozumu a duchu; pojednáme nyní také o Slovu. Mercurius přikl mu stejnou hodnotu ve vztahu k nesmrtelnosti. Neboť mluva aneb slovo jest věcí, bez kteřé se nic nestalo a bez kteřé se nic nemůže státi. Jest projevem projevujícího se a projeveného. Mluva mluvícího a to, co mluví, jest slovo; pojem chápajícího a to, co chápe, jest slovo; písmo píšícího a to, co píše, jest slovo; tvoření tvůrce a to, co tvoří, jest slovo; stvoření Stvořitele a to, co stvořil, jest slovo; práce pracujícího a to, co vykonal, jest slovo; vědění vědoucího a to, co ví, jest slovo; vše, co může býti vyřknuto, jest jen slovem a nazývá se rovnováhou, neboť vůči všemu se stejně chová, neboť rovnoměrně všem věcem přiděluje, aby byly tím, čím jsou, o nic více a o nic méně. Zjevuje sebe a vše, tak jako světlo činí viditelným sebe a vše. Proto bylo slovo nazváno od Herma (Merkura) zářivým synem rozumu; avšak onen pojem, jímž rozum chápe sama sebe, jest vnitřní slovo, totiž znalost sebe sama, plozené rozumem. Vnější a vyslovené slovo naproti tomu jest porod a projevení onoho slova, ducha, jenž vystupuje z úst zvukem a hlasem něco označujícím. Každá hláska, každé slovo a každá řeč, kteřou ze sebe vydáváme, mísí se se vzduchem a mizí, pokud není tvořena Slovem Božím. Duch a Slovo Boha však zůstávají a podržují význam a život. Všechna naše slova a všechny naše řeči nemají tedy moci v magii, pokud nejsou utvořeny božským Slovem. Aristoteles sám doznává ve svém spisu *O úkazech v pověří* a na konci své *Ethiky*, že není přirozené nebo mravní síly mimo Boha a ve svých skrytých naukách tvrdí, že náš dobrý a zdravý rozum zmůže velmi mnoho v tajemstvích přírody, když jej podporuje vliv božské síly, bez kteřé však nezmůže ničeho. Proto mohou také naše slova působiti mnoho divů, když jsou utvářena dle vzoru Slova Božího, čímž je dokonáno také naše zrození, jak Isaiáš praví: „Tváří tvou jsme, Pane, počali, tak jako ženy počnou z tváře manželů, a porodili jsme ducha.“ Sem spadá také tradice indických gymnosophistů, že z boku panny zrodil se Buddha, hlava jejich dogmatu. Také Mohamedáni se domnívají, že většina těch, kteřé ve své řeči nazývají Nefesogli, se zrodila skrytým, božským řádem a nikoliv tělesnou souloží; jejich život je proto podivuhodný, zbavený utrpení, podobný andělskému a nadpřirozený. Však zanechme takovýchto pohádek! Pouze král Vykupitel, Slovo Otcovo tělem učiněné JEŽÍŠ KRISTUS, zjevil toto tajemství, když čas byl naplněn. Duch zjevuje se jen v sobě podobném, jak zpívá Lazarellus v *Poháru Hermově*:

*Slovu člověka propůjčil Tvůrce,
aby jako podobný bohům
rodil bohy smyslem z výšin daným.
Velmi šťastný jest onen,
kdo poznal svoje dary osudu a rád je naplňuje.
Neboť k bohům bude připočten;
a není menší než vznešení bohové.
Neboť takoví potlačují nebezpečí osudu,
prchají daleko před nebezpečím nemoci,
také propůjčují pravdivé sny,
pomáhají v utrpení lidí, kárají zlé,
zbožným však dávají jasné odměny.
Tak vykonávají vládu Boha Otce,
jsou učedníci, jsou synové boží.*

To jsou ti, kteří nikoliv z vůle těla, nebo z vůle muže či ženy, nýbrž z Boha zrozeni jsou. Jest tedy jednoznačné zrození, když syn je otcí ve všem podoben a zplozený dle druhu jest tentýž jako ploditel. To vše jest síla Slova, vytvořeného rozumem a příslušně přijatého připraveným subjektem tak, jako jest semeno přijato matkou k početí a porodu. Pravím výslovně připraveným a příslušně přijatým, neboť ne vše se takovýmto způsobem účastní slova, nýbrž jedno takovým, druhé onakým způsobem. Toto vše náleží k nejskrytějším tajemstvím přírodním, o nichž nic dalšího nesmí býti zjeveno.

Kapitola 37.

O lidské duši a způsobu, jak je spojena s tělem.

Lidská duše jest božské světlo, vytvořené dle obrazu Slova Nejvyšší Příčiny, prvního pravzoru, a označena pečeti, jejímž charakterem jest věčné Slovo. Dále je lidská duše určitá božská podstata, nedělitelná a bytující v každé částice těla, vytvořená netělesným Stvořitelem tak, že odvisí jen od síly působícího, nikoliv však od hmoty. Duše je podstatná, jednoduchá, k sobě obrácená a rozumové číslo, daleko převyšující všechna těla a vše hmotné, jehož dělení nezávisí na hmotném a jež vychází od působící Prapříčiny a nikoliv od nižšího a hrubého; není číslem určité velikosti, nýbrž jen mimo všechny zákonitosti těla, protože nemůže býti ani dělena, ani násobena. Duše jest tedy božská, jistá podstata vyvěrající z božských pramenů, jež má v sobě obsaženo číslo, nikoliv však ono božské, jímž Tvůrce vše uspořádal, nýbrž číslo rozumové, jímž může, majíc poměr ke všemu bytujícímu, vše pochopiti. Duše, dle mínění platoniků takovýmto způsobem bezprostředně od Boha vyvěrající, spojuje se vhodnými prostředky s tímto hrubým tělem. Při svém sestupu obklopuje se totiž nejdříve nebeským a vzdušným obalem, jenž se obecně označuje jakožto éterický podvozek duše, dle jiných pak coby vozidlo duše. Pomocí tohoto prostředníka usídli se na rozkaz Boží, jenž jest středem světa, nejdříve ve středu srdce, aneb ve středisku lidského těla, a odtud se rozšiřuje do všech částí a údů svého těla, přičemž svůj podvozek spojuje s přirozenou teplotou, a pomocí této teploty s duchem zplozeným ze srdce. Prostřednictvím jeho ponořuje se do štáv a spojuje se jimi s údy, takže je všemu blízká, i když se šíří jedním do druhého, tak jako teplo ohně je spojeno těsně se vzduchem a s vodou, i když je pomocí vzduchu k vodě přiváděno. Tak lze vysvětliti, jak nesmrtelná duše pomocí svého nesmrtelného obalu, totiž éterického podvozku, může vstoupiti do hrubého a smrtelného těla. Když pak toto spojení prostředkujících podstat je zrušeno nemocí nebo nehodou, nebo když odřekne svoji součinnost, pak stáhne se duše z jednotlivých spojů zpět a vproudí opět do srdce, kterým byla nejdříve přijata. Jakmile však duch srdce zmizí a teplo vyhasne, pak opouští i srdce, člověk umírá a duše ulétá se svým éterickým podvozkem, následována svými ochrannými duchy a démony, kteří ji předvedou před soudce, načež dle vysloveného rozsudku Boha jsou dobré duše vedeny ku svému oslavení, zlé však zuřivými démony odvedeny k potrestání.

Kapitola 38.

Jaká božská dobra člověk z výšin od jednotlivých nebes a řádů inteligencí přijímá.

Prostřednictvím sedmi planet, jako kanály, jsou udělovány člověku od nejvyššího pramene dobra všechny mohutnosti a dary: Saturnem vysoká kontemplace, hluboká inteligence, vážný úsudek, přísné přemýšlení, stálost a nezměnitelné zásady; Jupiterem chytrost, umírněnost, dobrotu, zbožnost, skromnost, spravedlnost, věrnost, odvaha, nábožnost, klid, mírnost a královské smýšlení. Martem neohrožená láska k pravdě, síla a udatnost, čínorodost, ohnivá mysl a nezlomnost; Sluncem ušlechtilost duše, jasný, bystrý pohled, vůle, zralý úsudek, opatrnost, horlivost, cit pro právo, zdravý rozum rozlišující právo od nespravedlnosti, světlo od temnoty nevědomosti, radost z pravdy a lásky - královny všech ctností; Venuší žhnoucí láska, radostná naděje, touha, řád, žádostivost, krása, milovanihodnost, pud po rozmnožení a pokračování sama sebe; Merkurem pronikavá víra, jasné vedení důkazů, dar výkladu a řeči, ostrovtip, dialektika a pružnost smyslu; Lunou pokojný soulad, plodnost, mohutnost plodivá a rozmnožující, růst a úbytek, mírnost, víra vedoucí člověka ve známých i skrytých věcech, touha po zemském dle způsobu životních poměrů, schopnost pro užitek svůj i cizí. Tyto vlivy vycházejí od oněch sedmi inteligencí, jež stojí před obličejem Boha a jež duše připravují pro přijetí takovýchto mohutností. Planety mají k tomu tělo a jsou jakými nástroji inteligencí, zatímco Bůh, jako první prapříčina, všem věcem propůjčuje vliv a růst. Ti, kdož studovali síly duše a rozmanité vlohy, věří dle rozmanitosti prostředkujících částic, jimiž tyto síly k nám dospívají, že přijímají na sebe rozmanitou povahu a že se spojují jen s takovými těly, která dříve byla hvězdami k tomu uschopněna. Tak se domnívají, že v těle vedeném jupiterovským temperamentem sídlí duše ovlivněná jupiterovskou inteligencí a tak podobně i v ostatních. Když pak duše vede ve svém těle správný život přiměřený povaze, pak zbavena hříchu a očištěna vrací se k Bohu a na místo, odkud přišla. Také od andělských kůrů je člověk podporován podivuhodnými silami, od andělů, kteří jsou zjevovateli božské vůle a tlumočnický božského Ducha, od archandělů, kteří vládnou nade vším, co jest jim k vládě přiděleno, totiž nad zvířaty země, rybami moře a ptáky nebeskými; od knížat, která působí, aby mu vše bylo podřízeno a on sám, aby měl síly všeho a vše skrytou a nadnebeskou mocí k sobě přitahovat. Od ctností je posilován ve svém stálém boji proti nepřátelům pravdy, nebeské odplaty, o kterou v tomto životě zápasíme; od Mocí, dostává se mu ochrany proti nepřátelům těchto lidských sídel; od Panstev pomoci, aby překonal vnitřního nepřítele, kterého neustále v sobě nosíme, a tak dostihl povinného cíle. Od Trůnů dostává se nám síly, abychom se sebrali a obrátili náš hled k pozorování věčných věcí; od Cherubínů světlo ducha, síly moudrosti a vznešených obrazů a představ, jimiž můžeme pozorovati věci božské; od Serafinů síly, abychom pomocí jich na naší přirozené cestě vystupovali k onomu druhu ctností, dle rozmanitých vlastností těla a duše, a dle přízně hvězd při přípravě těla, stejně tak jako dle jejich inteligencí, jichž povahu duše při svém sestupu přijímá, tak jako světlo

přijímá do sebe barvu skla, jímž prochází. Přitom je však především nutná a potřebná milost Všemohoucího, od něhož pochází veškeré dobro, a bez níž nemůže býti dosaženo ničeho dobrého a dokonalého. Proto namáhají se marně ti, kdož chtějíce dospěti k božskému důvěřují jen silám a pomoci nižších věcí, stejně tak jako ti, kdož vkládajíce svou nohu do nebe očekávají od nebes toho, co nutno hledati jen u Boha. Všechny tyto nižší věci, totiž zvířata, byliny, kameny a kovy, mají svoji sílu z nebe, nebe pak od inteligencí, a tyto od Stvořitele, ve kterém všechno bytuje dříve v největší své plnosti síly. Také v člověku aneb v mikrokosmu neexistuje jediný úd, jediný orgán, jenž by neodpovídal živlu, planetě, inteligenci, míře a počtu v Archetypu, jak jsme nahoře ukázali.

Kapitola 39.

Jak vyšší vlivy, od přírody dobré, v tomto nižším světě se kazí, takže se stávají příčinou zla.

Poněvadž každá síla a schopnost přichází z výšin, od Boha, inteligencí a hvězd, které se nemohou mýlit ani chtějí zlo, pak nutně vše zlé a vše to, co jest na tomto nižším světě špatné a nesouladné, musí býti přičteno nedokonalým vlastnostem přijímajícího a nikoliv zlovolnosti vlivu, jak ostatně již Chrysippus zcela správně pravi:

*Jak falešně obviňují smrtelníci nebešťany a hloupě si stěžují;
příčinou našich zel jsme sami, zlo ve vlastní hrudi nosíme.*

A Jupiter u Homéra, když ve shromáždění bohů vzpomíná na Aigistha zavražděného Orestem:

*Jaké rouhání, smrtelné pokolení
obviňuje nejdříve nás, bohy,
když domnívá se, že jsme pramenem
a příčinou přicházejících zel:
hynou však od svých vlastních zlých skutků
a bez osudu si sami působí nesnáze.*

Poněvadž zvrácenost subjektu přijímá zvráceně vlivy, neboť jeho slabost nemůže snést působení výšin, pak nebeské vlivy přijímané nesouladnou hmotou mají vždy do sebe něco zvráceného, špatného a znetvořeného, ačkoliv nebeské síly vždy zůstávají dobrými. Pokud bytují samy o sobě a když je Dárce světla rozlévá prostřednictvím svatých inteligencí a nebes až k Luně, jest jejich vliv dobrý, tak jako na prvním stupni; jakmile však jsou přijímány nedokonalým subjektem, stávají se samy nedokonalými. Rozmanitou přirozeností vnímajících jsou také zvráceně vnímány a jakmile vlastnosti jsou v takovém subjektu rozštěpeny a trpí mravní nezřízenosti subjektu, vyplývá z celkového stavu vnímajícího něco zcela jiného, než co výšiny vlévaly. Škodlivé vlastnosti musí tedy v tomto nižším světě býti dobře odlišeny od vlivu nebe. Tak jako nelze krhavost přičítati světlu, požár ohni, rány železu, pouta a žalář soudci, nýbrž špatným vlohám a chybné činnosti postiženého, tak také nelze obviňovati nebeské vlivy z viny na zlu. Máme-li dobré vlivy, pak působí v nás všechny vlivy výšin k dobrému; máme-li však špatné vlohy a ustoupilo-li z nás pro naše hříchy božské, pak vše se zvrátí ke zlu. Příčinou našich zel je proto hřích, který je zmatením a nepořádkem naší duše. Je-li špatně řízena nebo podléhá-li či odvrací-li se od toho, co si žádají nebeské vlivy, pak bouří se vše a obrací se k naší zkáze. Potom vzniká v jinak tak dokonale uspořádaném a s největším souladem složeném těle vzpoura živlů, pozdvihují se špatné šťávy a dobré upadají do nepořádku a odlučují se od sebe navzájem, což působí tělu nevolnost a bolest. Tu nastupuje pociťován mocný nesoulad následkem přílišnosti nebo velkého nedostatku, tak jako z přílišné nebo skrovné potravy. Tvoří se přebytečné šťávy a z nich vznikají choroby. Životní duchové nespoutaně se navzájem sváří a pak i dobré nebeské vlivy mohou působiti škodlivě, tak jako sluneční světlo při špatné tělesné dispozici může působiti neblaze. Nyní vlévá Saturn strach, hnus, zasmušilost, škodolibost, smutek, zatvrzelost, chlad, rouhání, zoufalství, lež, bázeň před strašidly, všechny děsy hrobů a znepokojování demony, Jupiter lakotu, špatné náležitosti a tyranství, Mars hněv, aroganci, sprostotu a divokou tvrdošijnost, Slunce heroickou pýchu, nenasytnou ctižádost, Venuše špatné žádosti, necudné lásky a hanebné tužby, Merkur podvod, lež, lež, špatné plány a sklon k hříchům, Luna nejistý vývoj věcí a všeho, co je protivné lidské přirozenosti. Tak přijímá člověk pro svůj nesoulad s nebeským od něho škodlivé vlivy tam, kde by měl přijímati dobré. Pro tento nesoulad s nebeským stávají se lidé, jak praví Proklos, kořisti zlých duchů, kteří se tak zároveň stávají nástroji trestu božího k jejich pokání. Trápí člověka tak dlouho, dokud účinným očištěním neusmíří svoje chyby a neobráti se k nebeské přirozenosti. Velmi zkušený magik může se proto uvarovati mnohého zla, přicházejícího od dispozicí hvězdných, když předvídá jeho povahu, čelí mu a hledí zabrániti, aby špatně disponovaný subjekt nepřijal škodlivé tam, kde by měl přijímati jen vlivy blahodárné.

Kapitola 40.

Kterak každému člověku je propůjčen božský charakter, kterým může působiti podivuhodné věci.

Zkušeností je dokázáno, že člověku je přírodou propůjčena určitá moc rozkazovati a poutati. Jak Plinius vypravuje, může například slon dobromyslně a klidně ukázati člověku zbloudivšímu v pustině cestu. Dále má prý slon, když odkryl stopu člověka dříve než jej spatřil, z bázně se zastaviti, a třesa se, rozhlížeti kolem. Podobně i tygr, nejděivnější mezi zvířaty, jakmile spatřil člověka, přenáší své mladé na jiné místo. Mnoho podobných případů čteme u rozmanitých autorů, kteří napsali obsažné knihy o zvířatech. Odkud vědí tato zvířata, že jest nutno se báti člověka, jehož nikdy neviděla, nebo když ho viděla častěji, proč se ho bojí, když ho přece velikostí, silou a rychlostí převyšují? Autoři přírodovědečtí pátrali po důvodech, ale řešení ponechali jiným. Čteme u Filostrata, že Damis a Apollonius z Tyany viděli chlapce, jak vede obrovského slona. Damis se ptal, proč tak velké zvíře poslouchá malého chlapce, a Apollonius odpověděl, že to spočívá ve vlastnosti působiti bázeň, kterou vložil Tvůrce do člověka, ke které pocitují ostych všechna nižší stvoření a všechna zvířata. Tato bázeň vzbuzující vlastnost jest zároveň také pečeti boží, spočívající na člověku, kterou jest člověku vše podřízeno a jeho za svého pána uznává, ať již jsou to otroci nebo zvířata. Neboť jinak by nemohl chlapec vésti slony a stáda, kníže by nemohl poddaným vnukati úctu a soudce děsiti obžalovaného. Tato vlastnost je člověku vtlačena božskou ideou, kterou kabalisté nazývají Pachad פחד, aneb levice či meč Boha. Člověk nemá však jen znamení, vzbuzující bázeň, nýbrž také takové, jež vyvolává lásku, a tato idea v božských sefirotech se nazývá Chesed חסד, což znamená dobrotu a mírnost, pravici aneb žezlo Boha. Od božských sefirotů jsou nám propůjčovány inteligencemi a hvězdami znamení a charaktery, a to každému dle jeho schopností a čistoty. Tato znamení rozhodně první člověk vlastnil v plné jejich síle, takže jeho jemností byla přitahována a bázní byla k němu poutána zvířata, když k němu přicházela, aby jim dával jména. Po svém hříšném pádu však ztratil svoje důstojenství i s jeho následky. Přesto však tento charakter v nás zcela nevyhasl, ale čím více kdo se poskvňuje hříchem, tím vzdálenější jsou od něho takové božské charaktery, a tím méně se mu jich dostává, takže tam, kde by měl přijímati zalíbení a úctu, tam propadá sám otrocké bázni před jinými, ať již lidmi, zvířaty či démony. Tak například Kain, toto pocitiv, byl jat bázní, když řekl Bohu: „Zabije mne, kdo mne uzří.“ Nebál se ani tak lidí, kterých tehdy bylo málo, jako zvířat a démonů. Za starých dob těšilo se mnoho lidí žijících v nevinnosti z této poslušnosti a moci. Tak Samson, David a Daniel ovládali lvy, Eliáš medvědy, Pavel zmije a mnoho poustevníků bydlilo v poušti v jeskyních a skrýších divokých zvířat, aniž by se těchto báli a aniž by jim bylo jimi ublíženo. Neboť tak jako tento božský charakter se zatemňuje hříchem, tak se v člověku tím více vyjasňuje, očisťuje-li se a oddává pokání.

Kapitola 41.

Rozličná mínění o stavu člověka po smrti.

Pro všechny lidi platí společný zákon, že jednou musí zemřít; všem je určena smrt. Jeden umírá přirozenou, jiný násilnou smrtí; jiný opět se usmrtí dobrovolně, a jiného zase stihne smrt proto, že se dopustil zločinu, a to buď lidským výrokem soudu, nebo ho zasáhne ruka Páně, takže neodčiní své provinění způsobem přirozeným, nýbrž musí přijmout za své zlé činy trest, který, jak píše hebrejští učitelé, Bůh nikomu nepromíjí. Proto, jak víme z Ezechiášova *Odchodu k otcům*, nikdo - a to i po zboření Svatostánku, kdy už neplatil žádný soudní řád, a kdy už se tedy ani nevykonávaly rozsudky - kdo se provinil tak, že si zasloužil jeden ze čtyř druhů smrti, k nimž se dříve odsuzovalo, neunikl bez odplaty; ten, kdo si zasloužil ukamenování, se řízením Božím buď zřítíl ze střechy, nebo ho udupala zvířata, nebo zahynul pod troskami, nebo v důsledku pádu těžkého tělesa; kdo si vysloužil upálení, buď zahynul při požáru, nebo skončil život následkem uštknutí jedovatým hadem, nebo vůbec nějakým jedem; kdo měl být popraven mečem, ten přišel o život buď pod krutovládou, nebo stranickými úklady, nebo byl ze zálohy zabit loupežníky; kdo si pak zasloužil provaz, buď utonul v proudech vodních, nebo byl nějakým jiným způsobem zardoušen. Tak je také třeba, jak věřil veliký Origenes, vykládat Kristova slova v Evangelii: „Kdo mečem zachází, mečem schází.“ Rovněž pohanští filosofové věřili v takovou odplatu a nazývali ji *adrastea*, tj. moc božských zákonů, podle nichž bude v budoucnu každému odplaceno podle povahy a zásluh jeho dřívějšího života, takže ten, kdo v dřívějším životě vládl nespravedlivě, dostane se na onom světě do stavu otrockého; ten, kdo poskvnil své ruce krví, a kdo vedl zvířecí život, bude uzavřen do zvířecího těla. Ve svém spise o démonech, kteří patří ke každému jednotlivému člověku, o tom říká Plotinos: „Kdo v sobě uchránili vlastnost lidství, zrodí se znovu jako lidé; kdo však vedli život pouze smyslný, navracejí se do tohoto světa jako nerozumná zvířata, ovšem tak, že ti, kteří se ve svém tělesném způsobu života dali ovládat hlavně zlobou, stanou se zvířaty divokými; ti pak, kdo se oddávali rozkošim a zhýralosti, změní se ve zvířata chlípná a pažravá. Ti, kteří žili nejen smyslně, nýbrž i zvráceně, se znovu rodí jako rostliny, neboť pouze nebo alespoň hlavně v tom záležela jejich životní činnost; především proto se tedy změní v rostliny. Ti, kteří se příliš oddávali radosti z hudby, aniž by jinak vedli špatný život, se znovu objeví jako živočichové muzikální. Z těch, kdo vládli bez

rozumu, pokud jinak nemají na svědomí nic zlého, se stanou orlové. Kdo je pln občanských ctností, vrací se jako člověk. Sám Šalamoun nazývá ve svých *Příslavích* lidi brzy lvy, tygry, medvědy nebo kancí, jindy zajíci, loveckými psy nebo králíky, jindy mravenci, ježky nebo hady či pavouky, jindy opět orly, kohouty nebo jinými ptáky. Hebrejští kabalisté nicméně popírali, že by duše byly uzavírány do zvířecích těl; ale připouštěli, že ti, kdo se vůbec neřídili rozumem, jsou v příštím životě dáni na pospas zvířecím sklonům a pudům. Také tvrdí, že duše putují nazpět na svět jen třikrát, ne víckrát, neboť tento počet prý pro očistění od hříchů úplně postačí; a to dle jednoho místa v Jobovi: „Osvobodil svou duši, takže se již nezřítí do zkázy, nýbrž bude živ hledět do světla.“ To vše učiní Bůh u každého třikrát; totiž to, že ho třikrát povolá zpět ke zkažení a osvítí ho světlem Živoucího. Nyní se ale podíváme, jaké náhledy měli na zemřelé staří. Když člověk zemře, vrátí se jeho tělo zpět do země, z níž povstalo, duch však jde zpět na nebesa, z nichž sestoupil, jak praví Kazatel: „Prach se musí navrátit do země, z níž pochází, a duch k Bohu, který jej daroval.“ Lucretius to vyjadřuje v těchto verších:

*Tak vrací se zpět do Země, co z ní vzešlo,
co z éteru přišlo, vzhůru k éteru stoupá,
k oblakům nebes...*

A ještě lépe říká Ovidius:

*Dvakrát dvě věci má člověk, maso a ducha,
a pak též mány a stíny.
A tyto dvakrát dvě věci spějí na čtyři místa,
do země maso, kol hrobů plouží se stíny,
k nebi stoupá pak duch, mánové spěchají v Styx.*

Maso bez duše, neživé tělo, nazýváme mrtvolou; to připadá, jak říkají hebrejští theologové, démonu Zazelovi, o němž praví Písmo Svaté: „Po celý život jísti budeš zem,“ a na jiném místě: „Prach země je jeho chlebem.“ Člověk pak jest stvořen z prachu, a proto je tento démon nazván pánem masa a krve, pokud není toto tělo posvěceno řádnými pohřebními obřady. Proto měli staří otcové dostatek důvodů, aby tyto obřady pořádali; například pokropení nanejvýš nečisté mrtvoly svěcenou vodou, vykuřování kadidlem, exorcismy a zapalování světél, dokud je mrtvý ještě nad zemí, až do chvíle, kdy je pochován na posvěceném místě. Elpenoros říká u Homéra: „Prosím tě, Ulyse, pochop mě a neodcházej, dokud mne nepohřbíš, abych se nepohřben nestal kletbou bohů.“ Lidský duch (mens), jehož posvátná přirozenost a božská podstata trvá i po smrti, jest, protože je prost vši viny, osvobozen i od jakéhokoliv trestu. Duše, činila-li dobro, se podílí na blaženosti ducha a stoupá svobodně éterem k chórům heroů a vstupuje do sídel vyšších bytostí, kde se těší všemi svými mohutnostmi nepřetržitěmu štěstí, dokonalému poznání všech věcí, pohledu na Boha a pobytu v nebeské říši; a účastní se i Boží moci, prokazuje, jako nesmrtelný bůh, tomuto nižšímu světu různá dobrodiní a propůjčuje mu dary. Činila-li však duše zlo, duch ji odsoudí a ponechá ji v moci ďábla; zarmoucená duše bloudí v podsvětí jako příznak, který staří nazývali obrazem, jak říhá Dido ve Vergilioví:

Ted' klesá můj vznešený obraz do hloubi země.

Taková duše, zbavená duchovní podstaty a přenechaná moci zběsilé fantazie, může být podrobena i mukám tělesným, protože poznává, že je pro své hříchy a viny právem navždy vyloučena z možnosti hledět do tváře Boží, k čemuž byla stvořena; a toto ztracení před tváří Boží jest, jak svědčí Písmo Svaté, nejkrutějším trestem. Takto zasažená duše na sebe mnohdy bere vzdušné tělo a zahalena do něj hledá někdy radu u svých přátel, jindy pronásleduje své nepřátele, jak hrozí u Vergilia Dido Aeneovi:

*Až mrazivá smrt mně od duše odtrhne údy,
potáhne stín můj v tvých stopách, ať kdekoliv dliš,
pak pokání čiň, ty zrádče.*

A právě proto, že i po odloučení duše od těla trvají v ní i nadále vášně, jakož i paměť a city, prý - jak říkají platonici - pronásledují zejména duše zavražděných své nepřátele; činí to nejen rozhořčení lidé, nýbrž to činí a připouští - a to spíše - božská Nemesis a moc démonů. Tak se duch Nabothův, jak objasňují hebrejští rabíni, protože se loučil se životem pln touhy po pomstě, stal duchem lži, aby mohl provést svou pomstu; vyšel z těla a se souhlasem Božím se stal lživým duchem v ústech všech proroků, až nakonec přemluvil Achába, aby vytáhl do boje a padl u Ramothu v Gileadu. Vergilius souhlasí s pýthagorejci a platoniky, jejichž mínění pak sdílí Augustinus, když se domnívá, že duše, opustivši tělo, si uchovávají vzpomínku na to i zájem o to, co činily zaživa:

*Zálibu ve vozech a zbraních, kterou zaživa měli,
i péči o skvělé koně, o jejich pastvu a pěstění,
provází mrtvého pod zem.*

Také Algazel ve své knize o božské vědě, stejně jako ostatní arabští a mohamedánští mudrci, se přidržuje názoru, že ta činnost a sklony, na něž si duše zvykla za svého spojení s tělem, jim vtiskuje charakter návyku a že se po svém oddělení od těla snaží pokračovat v činnostech a sklonech, jimž přivykla zažíva. Ačkoliv tělo a jeho nástroje jsou zničeny, nepřestává ještě úplně jakákoliv jeho činnost, nýbrž sklony atd. přežívají. Takové duše nazývali staří mány; a právě o těch, kteří žili v tomto světě bez viny nebo se očistili morálními ctnostmi, pje Vergilius:

*Zde je houf těch, kdo pro vlast stržili rány,
zde kněží, co bez poskvrny prožili život,
zde posvátní básníci, co opěvali Foeba,
též vynálezci, již krášlili uměním život,
a všichni, kdo zásluhou získali potomků slávu.*

Ačkoliv se někteří mánové odchýlili od milosti víry a správného vyznání, přece podle názoru většiny theologů nebudou muset snášet utrpení a vejdou do luhů blažených:

*Na místo radosti, v blažené luhy,
šťastný spje šik stínů,
v blažená sídliště zbožných.*

Tam prožívají podivuhodné radosti; bude jim uděleno smyslové, stejně jako duchovní a zjevené, poznání, dostane se jim asi také poučení o víře a spravedlnosti, právě tak, jako se to stalo těm duchům, kterým kázal Evangelium ve vězení Kristus. Je jisto, že bez víry v Krista nemůže být spasen nikdo, ale na druhé straně je pravděpodobné, že tato víra je kázána v oněch blažených sídlech duší četným pohanům a Saracénům, a že tu setrvávají pod společnou ochranou pro svoji spásu až do doby, kdy nejvyšší soudce přijde posuzovat jejich zásluhu; toto mínění nezavrhují ani Lactantius, Ireneus, Clemens, Tertulián, Augustin, Ambrosius a mnozí jiní křesťanští spisovatelé. Naopak duše nečisté a posedlé tělesností, které odcházejí z tohoto světa obtíženy hříchy, nemají šťastné sny, nýbrž jsou hnány hrůznými strašidly, potulují se po hrůzných místech, nedostává se jim poznání svobodného, nýbrž jen poznání a zjevení omezeného. Protože je neopouštějí jejich smyslné pudy, jsou v důsledku svého tělesného poskvrnění podrobeny i pocitům bolesti a bojí se mečů. Zdá se, že stejného názoru byl i Homér; v 11. zpěvu Odyssey se objevuje zemřelá Ulyssova matka, která je přítomna při oběti svého syna, ale nepoznává ho, ani neoslovuje, když taseným mečem chrání obětované zvíře před stíny. Teprve když matka na radu věstce Teiresia požije něco z obětovaného masa a její mlzná postava se napije černé krve, náhle poznává svého syna a v slzách ho osloví. Ale duše věstce Teiresia, která nezadržela tasený meč, poznala Ulyssa dříve, než požila krve, hovořila s ním a upozornila ho, že je přítomna jeho matka. Duše, které se na tomto světě nekály za zlé činy, spáchané dokud byly v těle, s sebou nosí i postavy těch, kterým ublížily, a musejí se v podsvětí před nimi kát a strpět za to trest, což básník říká v těchto verších:

*Ba dokonce i když z nich vmžiku uprchne život,
přec nešťastně drží dál úplně zlo, bolesti těla;
neboť v dlouhém spojení vrostly do duše zločiny těla,
proto je nejprve očistí trest
a za staré zločiny se mukami kají.*

Zvyky a mravy lidí na tomto světě, ale také jejich sklony, většinou přecházejí s jejich dušemi na onen svět. To, co udělali v životě, podržuje duše ve svěží paměti a vzpomíná si na to tím silněji a živěji, že po smrti odpadají různé životní činnosti, starost o živobytí, o potomstvo, různé denní záležitosti a útěchy obyčejného života, jakož i těsné hranice těla. Teď na duše naléhají fantastické postavy o to mocněji, čím více nebo méně se zatměla nebo zcela uhasla jiskra ducha, k čemuž ještě přistupují přízraky a hrůzné obrazy seslané zlými démony; takže takovou duši trápí jednou touha po vymyšlených statcích, jindy po tom, co duše kdysi v životě milovala, aniž by toho mohla dosáhnout; už už si myslí, že jest skoro u cíle své touhy, hned je však démony stržena do ještě horších muk. Tak se, jak to líčí básníci, Tantalos nemůže dostat k potravě, Sardanapal k objetí, Midas ke zlatu, Sisyfos nemůže zadržet kámen. Takové duše nazýváme lemury; pokud však taková duše klidně sídlí v nějakém domě a stará se o domácí záležitosti, říkalo se jí domácí duch (lar familiaris). Nejvíce ale takové duše trápí hnůti hněvu či nenávisti kvůli nějakému jen představovanému zlu, což v nich vyvolává nejbezdůvodnější podezření a připravuje jim největší hrůzy; mají ty nejsmutnější představy, brzy si myslí, že se na ně řítí nebesa, brzy se jim zdá, že je pohlcuje mocný požár, jindy, že je uchvátily silné spodní víry, jindy se pod nimi rozevěla země a pohltila je, jindy, že se změnila v různá zvířata, že je rozežírá nebo žere strašlivý hmyz, a opět jindy, že je něco pronásleduje a žene lesy, moři, ohněm, vzduchem a hrůznými místy podsvětí. Pak je zase napadá, že se jich zmocňují a mučí je démoni. Musíme předpokládat, že se po smrti dostávají do podobného stavu, v jakém jsou na tomto světě ti, kdo trpí zuřivým šílenstvím, choromyslností nebo melancholií, nebo ti, které trápí ve snu hrůzné obrazy, a to právě tak, jako by se jim něco takového přihodilo ve skutečnosti, i když tomu tak není, jsou to hrůzné obrazy vytvořené fantazií. Tak mučí hrůzné obrazy hříchů duše po smrti právě tak, jako by se jim to

zdálo, a špatné svědomí je trápí nejrůznějším způsobem. Orfeus tyto duše nazývá národy snů, když praví: „Brány Plutonovy říše se nesmějí otvírat, protože uvnitř je národ snů.“ Tyto hříšné duše, které se dostaly do těchto smutných míst, se nazývají, když se zjevují potulující se ve svém vzdušném těle našim pohledům v jakýchkoliv podobách, larvy čili strašidla; tyto duše nemají pro dobré lidi žádného významu, zlým však škodí. Ukazují se jednou v řídké, jindy v hustší slupce jako různá zvířata a obludy, jimž byly kdysi v životě svými mravy podobné, jak zpívá básník:

*Pak zjeví se všeliký klam a zvířecí tváře;
náhle se změní a prasetem jsou, či zuřícím tygrem,
pak drakem šupinou krytým či narudlou lvicí,
tu vyšlehne plamen a hlasitě mocně tu syčí,
tak mění se různé podoby věcí, tu v oheň,
v hrůzné zas zvíře, tu v plynoucí vodu.*

Nečistá lidská duše, která v tomto životě příliš lpěla na tělesnosti, měla nejniternější sklon k elementární tělesnosti, si vytváří z výparů elementů jiné tělo, a to tak, že z této tvárné materie jakoby vdechnutím přijímá stínové tělo, které se tak stává podle božských zákonů jak jejím žalářem, tak i smyslovým orgánem; jim vnímá chlad i teplo a je podrobena všemu, co může mučit tělo, ducha i smysly, jako zápach, štekot, nářek, cvakání zubů, rány, trhání a svazování, jak říká Vergilius:

*Teprve trest očistí a zkaženost stará
mukou se kaje. Tam v pohnutém vzduchu napjati visí,
zde v hlubokém víru vody se myjí,
aby se zbavily hříchu,
tu oheň, jenž pálí, je očistí též.*

U Homéra vypráví Alkinoos Ulysovi:

*Tam viděn byl slavný chovanec Země, Tytius slavný,
jenž - nové své tělo rozpjato do šířky - tam visel,
a supové dva mu ze dvou stran trhali maso.*

Někdy však tyto duše nesídlí jen v takových obrazných tělech, nýbrž z přílišné záliby v mase a krvi se také usídlují v tělech plazů a zvířat všeho druhu, jichž se zmocňují coby démoni. Tohoto mínění jsou i Pýthagorás a ještě před ním Trismegistos; oba tvrdí, že zavřená duše vjíždí do plazů a jiných živočichů. Takováto těla však duše neoživuje jako jejich bytostná forma, nýbrž sídlí v nich jako cizí příchozí v žaláři, nebo je s nimi spojena jako hybatel se svým hýbaným, nebo je k nim připoutána jako k mučidlu; tak Ixion ke kolu z hadů, Sisyfos ke svému kameni. Ale takové duše se nezmocňují jen zvířat, nýbrž někdy i lidí, jak jsme to nedávno uvedli o duši Nabothově, že jako duch lži přešla do úst proroků. Někteří také tvrdili, že když duchové bezbožných lidí vjedou do těl jiných lidí, cítí se postižení dlouho nedobře a někdy je zlí duchové i usmrtí. Spaseným duchům lidí je někdy dopřáno, aby v nás sídlili jako dobří andělé a mohli nás osvěcovat; tak čteme o Eliášovi, že potom, co byl vzat ze středu lidí, jako duch přešel do Elizy, a na jiném místě čteme, že Bůh vzal něco z ducha, který byl druhdy duchem Mojžíšovým, a rozdělil to mezi sedmdesát mužů. V tom je skryto velké tajemství, které nesmíme lehkomyšlně vyjevit. Někdy jsou duše zemřelých - děje se to však nanejvýš zřídka - zachváceny takovým šílenstvím, že netouží jen po tělech živoucích lidí, ale vracejí se pekelnou mocí i do svých vlastních opuštěných těl a znovu je oživí a páchají s jejich pomocí ohavností. Tak čteme v Carovi Grammatikovi, že jistý Asuit a Asmund se vzájemně zavázali přísahou, že ten z nich, kdo přežije toho druhého, se musí dát pohřbít spolu s tím dříve zemřelým. Když pak byl Asuit zachvácen nemocí a zemřel, pohřbili ho ve velké hrobce spolu s jeho psem a s jeho koněm a také Asmund podle přátelské smlouvy se s ním dal zaživa pohřbít, vzal ale s sebou tolik potravin, aby z nich mohl delší čas žít. Když švédský král Erich projížděl při vojenském tažení touto krajinou a dal otevřít hrobku, protože předpokládal, že je v ní poklad, dostal se Asmund znovu na světlo denní, ale jeho obličej se hrůzně změnil, byl mrtvolný a hrůzně krvácel z čerstvé jizvy, neboť Asuit v noci znovu ožil a v divokém zápase mu uřízl ucho. Příčinu své rány osvětluje ostatně na rozkaz králův sám Asmund v těchto verších:

*Co hledíte tak zděšeně? Co vidíte na mně?
Tak zchátrá a zpusťne mezi mrtvými žijí.
Já nevím, jaká moc svolení dala,
že Asuitův duch prch z podsvětí vzhůru,
pak zuby vztekle koně svého roztrhal a pozřel.
Pak, hnusný, i svého psa narychlo zhltl.
Však pes a kuň mu nebylo dosti,
i proti mně své hnusné napřáhl spáry.
Zde roztrh' mi tvář a tady urval mi ucho,*

*a proto můj ohavný zjev
a z zející rány hrne se krev.
Však netvor také nevyváz lehce.
Já mečem odťal mu hlavu
a šípem proklál hnusnou mu hrud'.*

Něco dosti podobného vypráví Pausanias, prý to slyšel v Delfách; existuje prý pekelný duch, kterému se říká Eurynomos, a ten požírá maso mrtvých, až zbudou jen holé kosti. Také v krétských análech se dočteme, že mánové, kterým říkali katecháni, se vraceli do svých těl, znovu navštěvovali své opuštěné ženy a oddávali se s nimi smyslné rozkoši; aby se tomu zabránilo a aby nemohli své ženy obtěžovat, bylo zákonem nařízeno, že srdce těch, kdo se takto navracejí, musejí být probodena jehlicí a celé tělo spáleno. To vše jistě připadá čtenáři podivuhodné a někdo by to mohl považovat i za něco úplně nesmyslného, kdyby důvěryhodnost těchto věcí nevyplývala jednak z toho, že o tom byly vydány zákony, jednak že to potvrzuje autorita starých dějepisců. A také neodporuje pojímům křesťanské víry, předpokládáme-li, že mnohé duše se znovu spojí se svým tělem ještě před všeobecným zmrtvýchvstáním; také věříme, že mnozí budou zvláštní milostí Boží povzneseni do slávy i se svými těly a že stejně mnoho jich ještě zaživa bude uvrženo do pekel; také jsme slyšeli, že démoni nezřídka vybírají z hrobů těla zemřelých, bezpochyby jen proto, aby byli uvězněni a mučeni. Jako takové žaláře a vazby slouží nejodpornější místa, jako Etna plivající oheň, vodní víry, bouřkové mraky, propasti zemské a ona krajina, zbavená všeho světla, nikdy nezařovaná slunečním paprskem, svit hvězd neznající, do věčné temnoty a stínů noci ponořená, kam podle Homéra vstoupil Ulysses, a o níž básník zpívá:

*Zde v těchto propastech sídlí kymerský národ,
vždy zahalen v mlhách a v hustou temnotu vnořen,
když Slunce po ránu vyjde,
když v mořské vlny zpět klesá,
nikdy Ono jej nezří, u věčné noci ubozí dlí.*

Ani zdaleka není prázdným žvástem to, o čem podávají zprávu, co prý viděli a seznali mnozí o Patriciově jeskyni, o jamách Vulkanových, o kráterech Etny, o jeskyni v Nursii. Ještě podivuhodnější věci vyprávějí Saxo Grammatikos o hradu Geruthově a jeskyni Ugartově, Plinius, Pythias a Klearchos o podivuhodnostech Severního moře, kde, jak vypráví Tacitus v dějinách Drusova tažení, viděli také římsí vojáci leccos mimořádného, totiž sílu větrných smrští, podivuhodné druhy ptactva, mořské obludy, zčásti lidské, zčásti zvířecí podoby; a ve své knize o Německu říká týž dějepisec, že Heldusiové a Arioni, sídlící u onoho moře, mají lidské obličej, ale údy podobné zvířecím, jsou tedy nesporně zjeveními mánů a démonů; zpívá o tom také Claudianus:

*Je místo na nejzazším pobřeží Galie dálné,
kde oceán omývá břehy, kde kdysi Ulysses,
když přinesl oběť, lid nejtější poznal;
tam slyšet jsou sténavé prosby,
tichý hlas chvějivých stínů,
tam často lidé v zemi té vidí,
jak putují kolem bledé obrazy mrtvých.*

Aristoteles vypráví, že na Liparských ostrovech v blízkosti Itálie byla mohyla, ke které nebylo radno a bezpečno se v noci přiblížit; byly tam slyšány zvuky cimbálů a kastanět a podivný chechtot; ti, kdo sídlí nablízku, tvrdí, že je tam slyšán hluk nejrůznějšího druhu a také podivné tóny. Jednou prý tam v noci zabloudil opilý mladík a usnul u hrobky; našli ho až po třech dnech a odnesli; domnívali se, že je mrtev; když už bylo vše připraveno k jeho pohřbu, náhle se znovu probрал a podrobně vyprávěl o všem, co tam uviděl a vytrpěl. V Norsku je strašná hora, oblévaná mořem, která vypadá pekelně a nazývá se Hachelberg; bývá tam slyšán žalostný křik a řev; tyto hrůzné nářky jsou slyšet do okruhu jedné míle, přičemž okolo hory létají s hrozným hlukem děsiví velcí supi a černočerní havrani, takže se nikdo z úzkosti neodvážá k hoře přiblížit. Nacházejí se tam též dva prameny, které jsou v úplném rozporu s ostatními projevy živlů, protože jeden z nich je nesnesitelně ledový a druhý nesnesitelně vařící. V té zemi je také na jihu předhoří, nazývané Nadhegryn, kde je možno běžně vidat místní demony vzdušných těl. Také ve Skotsku je hora, kde je slyšet bolestný nářek, v Durynsku pak je hora, kde sídlí satyrové a silváni, jak zčásti vypráví pověst, zčásti potvrzují důvěryhodní spisovatelé a mnozí to znají z vlastní zkušenosti. Ještě v mnoha různých zemích a krajích najdeme podobné divy; nechci tu vyprávět, co jsem sám viděl vlastníma očima a čeho se dotýkal vlastníma rukama, a to proto, aby mě nevěřící neobvinili ze lži, protože to jsou věci mimořádně udivující. Ale musím tu vzpomenout i názorů většiny našich církevních otců na to, kde se zdržují zemřelí; tyto názory se nijak zvlášť neliší od těch, které jsme právě uvedli. Tertulián říká ve čtvrté knize svého spisu proti kacířství Marcionově: „Každému rozumnému člověku, který kdy slyšel o elysejských polích, musí být jasno, že musí být místo, nazývané lůno Abrahamovo, do něhož jsou přijímány duše jeho dětí, a že toto místo, i když to není nebe, je také povzneseno nad náš svět a že tam spočívají duše spravedlivých až do doby, kdy naplnění všech věcí přinese nejvyšším milosrdenstvím zmrtvýchvstání všech.“

Apoštol Petr odpověděl Clemensovi na jeho dotazy po těchto věcech: „Nutíš mne, Clemensi, abych ti zjevil něco z věcí nevyslovitelných, a učiním to, pokud je to dovoleno.“ Kristus, který byl na počátku a bude navždy, se zdržuje po všechny generace, i když skrytě, u svých zbožných, hlavně u těch, kteří ho očekávají, a často se jim zjevuje; ale ještě nastala doba, kdy by hned po rozkladu těl docházelo ke vzkříšení. Bylo spíše odměnou od Boha, když ten, kdo byl shledán spravedlivým, směl zůstat déle ve svém těle, nebo také, jak se o jednom spravedlivém praví v Písmě Svatém, že ho pán přenesl přímo z tohoto světa na nebesa. Podobně učinil i s ostatními, v nichž našel zalíbení; byli přesazeni do ráje - a tak uchováni pro nebeskou říši. Naopak ti, kdo nebyli schopni dokonale plnit zákony spravedlnosti, ale měli ještě ve svém těle pozůstatky zlého, byli sice zbaveni těla, ale jejich duše byly uchovávány na dobrých a krásných místech proto, aby mohli po zmrtnýchvstání znovu dostat svá těla, očištěná smrtí; aby se mohli účastnit za to, co učinili dobrého, věčného dědictví. V závěru svého spisu proti valentiniánskému kacířství píše Ireneus: „Když Pán ve stínu smrti odešel tam, kde se nacházely duše zemřelých, vstal tělesně z mrtvých a po svém zmrtnýchvstání vstoupil na nebesa. Také duše jeho následovatelů, kvůli nimž to Bůh učinil, přijdou na neviditelné místo, Bohem určené, a budou tam prodlévat až do dne zmrtnýchvstání a pak na sebe opět vezmou svá těla a opravdu, tj. tělesně, vstanou z mrtvých a vstoupí před tvář Boží. Není učedníka nad mistra; každý by však měl být dokonalejší jako jeho mistr. Tak tedy, jako ani náš Mistr nepřešel do úplného zmrtnýchvstání ihned, nýbrž očekával své zmrtnýchvstání po dobu, určenou Otcem a předpověděnou v příběhu Jonášově, a vstal z mrtvých až po třech dnech a byl přijat na nebesa, proto i my musíme čekat na své nanebevzetí po dobu určenou Bohem a předpověděnou proroky, abychom pak byli přijati na nebesa, uzná-li nás Pán za hodny této pocty.“ Podobně se vyjadřuje i Lactantius Firmianus v té knize svých *Božích ustanovení*, která je nadepsána *O Boží odměně*: „Nikdo přece nevěří, že duše jsou souzeny hned po smrti; jsou drženy všechny společně v ochranné vazbě až do doby, kdy bude nejvyšší soudce soudit jejich zásluhy. Těm, kdo v této zkoušce spravedlnosti obstojí, se ihned dostane mzdy nesmrtnosti; ti však, jejichž hříchy a zlé činy vyjdou na světlo, z mrtvých nevstanou, nýbrž - určení k smrti - budou spolu s bezbožníky pohřbeni v téže temnotě.“ Téhož mínění jsou i Augustin a Ambrož; Augustin říká ve svém *Enchiridionu*: „V čase, který se prostírá mezi smrtí člověka a posledním zmrtnýchvstáním, dlí duše na skrytých místech, a to podle toho, jak každá, pokud žila v těle, si to zasloužila, buď v pokoji nebo v mukách.“ Ambrož naopak říká ve své knize *O dobrotě smrti*: „Ezra nazývá sídliště duší schránkami, a protože se zdá, že spravedliví, kteří odešli ze života dříve, musejí zbytečně čekat na patřičnou odměnu až do dne soudu, tedy velmi dlouhou dobu, je den soudu podoben oslavě vítězství. Neboť den vítězství očekávají všichni, poražení však toho dne zrudnou studem, zatímco vítězům se dostane palmy vítězství. Po dobu, kdy duše čekají na naplnění času, čekají na svou odplatu: jedni čekají na trest, druhí na slávu nebeskou.“ V téže kapitole hovoří o místě, které nikdo nevidí a kam spěchají duše osvobozené od těla. V druhé knize (o Kainu a Abelovi) stojí: „Duše se odděluje od těla a po konci tohoto života ještě zůstává v očekávání budoucího soudu.“ S tím souhlasí i Evangelium, v němž říká Kristus u Matouše o posledním soudu: „Mnozí mi toho dne řeknou: Pane, Pane! Nevěštili jsme v Tvém jménu? Nevyháněli jsme Tvým jménem ďábla? Nevykonali jsme Tvým jménem mnohé činy? Pak jim sdělím: Neznám vás.“ Zdá se, že z tohoto výroku vysvítá, že ti, kdo budou takto mluvit, si nebudou jisti svým losem osudu a že budou doufat ve svou spásu až do onoho posledního dne, a to v důvěře v záznaky, které vykonali ve jménu Ježíše. Protože je však soud nad dušemi odsunut až ke dni posledního soudu, věří většina theologů, že zbožné přimluvy před pevně stanoveným dnem mohou pomoci nejen těm, kdo budou ospravedlněni, nýbrž i těm, kdo mají být odsouzeni. Tak prý svatý Řehoř ospravedlnil a osvobodil od pekla císaře Trajana, ačkoliv někteří věří, že není zproštěn trestu, že trest se odsunuje až na den soudu. Tomáš Akvinský však pokládal za pravděpodobnější, že Trajanus byl na přimluvu svatého Řehoře opět oživen, a tak dosáhl milosti být osvobozen od trestu a těžkých následků svých zločinů. Jiní theologové jsou mínění, že přimluvy za zemřelé nemohou trest ani zrušit ani snížit, nýbrž že mohou jen zmírnit bolesti, a to tak, že například tomu, kdo nese těžké břemeno a je mu hrozně horko, trochu ulehčíme tlak těžkého břemene tím, že mu podáme vodu, a že pak se mu přece jen lépe nese, i když se z břemene nic neodejme. Všeobecně však theologové popírají, že by přimluvy a zádušní mše pomáhaly těm, kdo jsou v pekle. Ale protože je to všechno zahaleno do neproniknutelné temnoty, mnozí se marně pokoušeli brousit si na tom svůj ostrovtip. Souhlasíme proto s Augustinem, který poznamenává ve svém spise o Genezi: „Je lepší zůstat o věcech skrytých v nevědomosti, než přít se o věci nejisté. Nepochybuj, že boháč je plamenem muk, zatímco chudý na milém místě radostí; co se však rozumí pekelným plamenem, klínem Abrahamovým, jazykem boháče, prstem chudáka, mučivou žízni, chladivou kapkou, to nevypátrají ani ti, kdo o tom klidně bádají, nikdy ale ti, kdo se o to hádají.“ Raději to tedy necháme na pokoji a přejdeme k tomu, jak je možno vracet duše zpět do těl.

Kapitola 42.

Mágové a nekromanti věřili, že je možné citovat duše zemřelých; jakým způsobem?

Z toho, co jsme už uvedli, vysvítá, že duše, které i po smrti ještě mají rády tělo, které opustily, jako například duše těch, kdo neměli řádný pohřeb, nebo duše, které ztratily tělo násilnou smrtí a bloudí ještě v onom kalném a vlhkém duchu okolo mrtvolky jako kolem něčeho, co je jim příbuzné a pro ně atraktivní, takové duše,

tvrdím, je možno snadno citovat takovými prostředky, jimiž byly dříve spojeny se svým tělem, a tak je přilákat - totiž vůněmi a tekutinami, také se při tom užívá jistých umělých světél, zpěvů, tónů a podobně; to vše uvádí do pohybu představivost duše a posiluje její duchovní harmonii. Také vzývání a jiné prostředky náboženské nesmíme nechat stranou kvůli rozumné, nad přírodou povznesené, části duše. Tak prý jedna věštkyň v Endoru povolala zpět Samuela; jiná, thessalská kouzelnice, podle Lucana způsobila, že mrtvý se vrátil do života. U básníků a jiných vypravěčů se o takových věcech dočítáme, že duše zemřelých nemohou být vyvolány bez jejich krve a mrtvých tělesných schrán, že však může být i jen jejich vůněmi snadno přilákán jejich stín, a připravíme-li pro něj ještě vejce, mléko, med, olej, víno, vodu a mouku, to jest věci, které duším usnadňují přijetí těla, může i to postačit, jak čteme u Homéra, kde o tom poučuje Ulyssa Kirké. Proto můžeme takové zaklínání provádět jen na takových místech, kde se duše nejčastěji zdržují, tedy tam, kam je přitahuje něco příbuzného, jako jejich opuštěné tělo, nebo když je k nějakému místu poutá nějaká náklonnost z jejich dřívějšího života, nebo také proto, že je takové místo vhodné pro svou pekelnou povahu, vhodnou k očišťování nebo trestání duší. Tato místa poznáme hlavně podle toho, že se tam často vyskytují strašidelné zjevy a v noci tam není pokoje. Jiná místa jsou už o sobě a pro sebe dostatečně známa, jako hřbitovy, místa popravčí, nedávná bojiště a vůbec místa, kde se mrtvým tělům zabívaných nedostalo patřičného pohřbu. Posvěcení nějakého místa, jakož i pohřební ceremonie, většinou zabrání zjevování duší a zahání je dále, na místo soudu. - Nekromantie má svůj název od toho, že se zabývá těly zemřelých a že u mánů a stínů, jakož i u podzemních démonů, hledá poučení, a to tak, že je přičarovává pomocí stygických kouzelných zpěvů, pekelným zaklínáním, oběťmi přinášenými mrtvým a jinými bezbožnými obyčejí; tak v Lucanovi čteme o kouzelnici Erichtho, která vyvolala jednoho zemřelého, který Sextovi Pompejovi předpověděl výsledek farsalské války. Také ve Figalii, jednom městě v Arkádii, žili mágové a kněží, kteří citovali duše zemřelých, a Písmo Svaté dosvědčuje, že jedna věštkyň vyvolala duši Samuelovu. Také duše svatých mají rády svá těla a snaží se co nejdříve a nejrychleji dozvědět, kde jsou uchovávány jejich ostatky. Jsou dva druhy nekromantie; první z nich, který oživuje mrtvolu a při své činnosti nemůže postrádat krev, se nazývá nekromantie; druhý, který se zabývá citováním stínů, se nazývá skyomantie. K veškeré své činnosti užívá nekromantie mrtvol, koster a údů nebo jiných součástí zavražděného, protože na všech těchto věcech lpí démonická moc, a proto tyto věci snadno přitahují pro svou podobnost vlivy zlých duchů; a protože velmi mnoho zmohou v pozemských a lidských záležitostech, probouzejí nekromantici s jejich pomocí nedovolenou lásku, sesílají sny a nemoci, vyvolávají různice a podobné vášně, a k tomu mohou přispívat také síly oněch duší, které jsou ještě ponořeny ve vlhkém a zkaleném duchu, potulují se v blízkosti své opuštěné slupky a působí podobně jako zlí duchové. A protože je ze zkušenosti známo, že duše zlé a nečisté, duše násilně oddělené od svých těl, stejně jako duše těch, jejichž údělem nebyl řádný pohřeb, se zdržují nablízku opuštěných těl a jsou přitahovány, mohou je kouzelníci snadno zneužívat ke svému čarování, protože mohou duše bez potíží nalákat na jejich těla nebo jejich části a zapřisahat je stygickým vzýváním, zaklínat je při znetvořených mrtvých tělech rozestých po bitevním poli, při bloudících stínech nepohřbených, při mánech acheronských a obyvatelích podsvětí, které strhla do Tartaru předčasná smrt, při hrůzně touze prokletých a při pyšných demonech, mstítelích zločinů. Kdo však chce opravdu znovu spojit duše s jejich těly, musí znát vlastní přirozenost duše; musí vědět, odkud pochází, jakých stupňů dokonalosti dosáhla a kolik jich bylo, jaká inteligence ji chrání, jakými prostředky a v jakém poměru byla spojena s tělem, v jakém vztahu je k Bohu, k inteligencím, nebesům, živlům a všemu ostatnímu, čeho je obrazem a čemu je podobna, konečně pod jakými vlivy bylo vytvořeno tělo. To vše vyžaduje moc působit zmrtvýchvstání, která však není u lidí, nýbrž pouze u Boha a u těch, jimž ji Bůh předal, jako u Elizy, který znovu povolal k životu mrtvého syna Sunamity. Tak prý i Herkules znovu přivolal k životu Alcesta, který pak ještě dlouhá léta žil. Apollonius z Tyany povolal znovu k životu zemřelou dívku. Musíme tu také připomenout, že se lidem často přihází, že oživující duch v nich se stáhne do ústraní a že pak vypadají, jako by byli zbaveni smyslů a mrtví, ale bez ohledu na to je jejich duchovní přirozenost i nadále spojena s tělem, které si uchovává svou formu, a ačkoliv se v něm životní síla neprojevuje, je nicméně v ústraní spojena s duchovní přirozeností, jejich život tedy přece jen neustává. Mohli bychom sice takového člověka, s ohledem na to, že jeho životní síla se nijak neprojevuje, nazvat mrtvým, ale ke skutečnému oddělení těla a duše nedošlo, a takového člověka je možno znovu povolal do života. Takových zázraků se v minulých stoletích přihodilo mnoho u pohanů a Židů. Sem patří například to, co píše v 10. knize Platón o jistém Fereovi z Pamfílie, který ležel deset dní na bojišti mezi mrtvými, a druhý den po tom, co ho odnesli, když ho položili na pohřební hranici, znovu ožil; vyprávěl pak podivuhodné věci, které viděl v době své smrti. Částečně jsme o tom psali již v první knize a později se k tomu ještě jednou vrátíme, až budeme mluvit o věštbách, vyslovených v extázi nebo při umírání.

Kapitola 43.

O součástech lidské duše, rozumu, soudnosti a obrazu duše.

Lidská duše sestává z rozumu, soudnosti a svého obrazu. Rozum osvětluje soudnost, soudnost se přelévá do obrazu duše, to vše dohromady je duše. Není-li soudnost osvětlována rozumem, nemůže se osvobodit od omylu; rozum však nemůže soudnosti propůjčovat žádné světlo, není-li on sám osvětlován Bohem samým,

prvním světlem. První světlo v Bohu přesahuje jakoukoliv pojmovost, a proto nemůže být nazváno světlem pojmovým; když se však přelije do rozumu, stává se světlem intelektuálním a je možno chápat je v pojmech; vlévaje se prostřednictvím rozumu do soudnosti, stává se racionálním a je možno je nejen chápat v pojmech, nýbrž i myslet. Jakmile se rozšíří prostřednictvím soudnosti do obrazu duše, stává se toto světlo nejen myslitelným, nýbrž i představovatelným, avšak ještě nikoliv tělesně; teprve až se přemění v éterický prostředek duše, stává se tělesným, ale není ještě smysly vnímatelné, dokud nepřejde do těla z živla složeného, v němž je teprve viditelným oku. Vezmeme-li v úvahu toto přelévání světla, může náš duch, jak říkají chaldejští filosofové, dosáhnout úžasné moci; může se totiž stát, že náš rozum, zaměřený v nejhlubším nitru k Bohu, může být naplněn božskou bytostí a ozařovat svým světlem jednotlivé prostředkující články a dále rozlít své hojné a štědré světlo i na hutné, temné, těžké a smrtelné tělo, což pak je činí podobným hvězdám a právě tak zářícím, ba dokonce je toto světlo plností a lehkostí svých paprsků pozvedá do výše, jak to činí plamen se snítkem pazdeří, takže je toto tělo náhle jako duch přeneseno do vzdálených krajin, jak čteme v příbězích apoštolů o Filipovi, že totiž po svém obrácení a křtu byl komoří náhle duchem Páně přenesen z Etiopie do Asdodu. Něco podobného čteme také u Daniela o Habakukovi. Jiní tak procházeli zavřenými dveřmi a prchali z žalářů a uvolňovali se z pout, jak čteme o Petrovi a o Petrovi exorcistovi. To méně udiví toho, kdo kdy viděl ony podivuhodné melancholiky, kteří kráčejí ve snách, chodí cestou necestou, vstupují na nepřístupná místa a konají nejen to, co bdící, ale dokonce i to, co by bdící nikdy vykonat nemohl. Důvod toho není v ničem jiném než v tom, že mají mocnou a rozhodnou sílu obraznosti. Taková síla však jest v každém člověku a sídlí v lidské duši, protože lidská duše byla stvořena; u různých lidí je však různá co do síly či slabosti a přibývá nebo ubývá jí podle toho, zda ji cvičíme a užíváme; tím totiž přechází z potencionality v účinnost. Kdo tomu správně rozumí, uvádí svou obrazotvornost do spojitosti s vesmírnou silou, kterou Alchindus, Bacon a Vilém Pařížský nazývají přírodním citem, Vergilius éterickým citem a Plotinos citem prostředkování. Jeho myšlení se stane nejsilnějším, až se v něm tato éterická a nebeská síla rozleje; až bude posílen její září, bude rozumět uspořádání pojmů a vědě pravdy; pak vystoupí do popředí to, co myslel ve svém rozumu právě tak, jak to myslel, a dosáhne takové moci, že bude schopen sdílet to s dušemi jiných lidí a učit je svým myšlenkám, svému chtění a svým touhám, a to i na velké vzdálenosti, jako by byl přítomen na místě a oni ho mohli vidět a slyšet. Učinit v čase bez hranic mnohé, jako by k tomu nebylo třeba času žádného. Toto ovšem není dáno všem, nýbrž jen těm, jejichž představivost a síla myšlení jsou velmi silné. Takový člověk je díky záři této vesmírné síly nebo díky duchovní inteligenci a poznání, které ho vedou, schopen pochopit a vyslovit všechno. Je to ta nezbytná síla, již musí následovat a již musí naslouchat každý, kdo chce pravdu. A uvážíme-li, že obrazotvornost má takovou moc, že se - neomezena místem a časem - může každému sdělit, a často dokonce tam, kam tíhne její básnění a bažení, s sebou strhnout i těžké tělo, nemusíme pochybovat, že rozum je ještě silnější, může-li se přidržovat své přirozenosti a není-li svázán pouty smyslových vzrušení. Duše nebeských souhvězdí mají takový nadbytek světla, že se jeho veliké množství přelévá přes hranice jejich tělesa. Mojžišův obličej zářil tak, že děti Israele nemohly jeho září snést. Sokrates byl prý tak prostoupen světlem, že překonával svou světelnou září slunce. Také o Zarathuštrovi se říkalo, že byl pln světla a že se i s tělem vznášel nad zemí. Enoch a Eliáš jeli k nebi v ohňovém voze; Pavel se v nadšení vznášel až do třetího nebe. Po posledním soudu nad světem se budou i naše prosvětlená těla vznášet a budou zářit světlem podobna slunci a měsíci. O tom, že to vše je možné a už se přihodilo, svědčí Maur Avicberon, Arab Avicenna, Hippokrates z Knosu, jakož i celá chaldejská škola. Také v dějinách nacházíme podobné zprávy, například o Alexandru Velikém, který v Indii v jednom mimořádném nebezpečí prokázal takovou odvahu, že se barbarům zdálo, že z něho vychází světlo. Také celé tělo otce Theodoricha prý bylo poseto sršícími jiskrami. Přesně totéž vypráví o sobě jeden mudrc, u něhož to dosáhlo takového stupně, že jiskry od něho odskakovaly s praskotem. Tuto duševní sílu nenacházíme jen u lidí, nýbrž i u zvířat, například u Tiberiova koně, který prý plival oheň. - Rozum je povznesen nad osud a je v moci Prozřetelnosti, proto jej neafikují vlivy nebeských těles ani vlastnosti přírodních věcí; rozumu pomáhá jedině náboženství. Obraz duše naopak je v moci osudu, stojí však nad přírodou, která je do jisté míry spojovacím poutem duše a těla, a pod mocí osudu, stojí ale nad tělem; proto se mění působením nebeských těles a je afikován vlastnostmi přírodních a tělesných věcí. Obrazem duše zde rozumím onu oživující a tělo řídící moc, prapůvod smyslů, pomocí níž duše rozvíjí své síly v těle; vnímá tělesné věci tělem, poskytuje tělu možnost pohybu z místa na místo, vládne tělu a vyživuje je. V tomto obrazu panují dvě hlavní síly, totiž za prvé obrazotvornost čili fantazie spojená se silou myšlení, o jejíž moci jsme již hovořili, zejména tam, kde jsme pojednávali o vášních duše; druhá hlavní síla se nazývá přírodní cit nebo smysl přírody; o tom už byla řeč, když šlo o věštby augurů. Co do přirozenosti svého těla tedy člověk stojí ještě pod vlivem osudu; duše člověka se prostřednictvím obrazu ještě pohybuje v osudu, ale prostřednictvím rozumu už stojí nad osudem v řádu Prozřetelnosti, ale i soudnost je už svobodná. Prostřednictvím soudnosti se duše povznáší k rozumu, kde se naplňuje božským světlem; současně ale také sestupuje do obrazu, kde ji afikují vlivy nebeských těles a vlastnosti přírodních věcí a kde se rozptyluje vášněmi. Někdy se celá duše stáhne do soudnosti tím, že buď hluboce přemýšlí o jiných věcech, nebo pozoruje sebe samu. Je totiž možné, že k soudnosti patří část duše, kterou peripatetikové nazývali možným poznáním, se dostane až tak daleko, že se - aniž hleděla na stínové obrazy - pohybuje ve svobodné duchovní činnosti. Moc soudnosti je tak velká, že kdykoliv se něco udá buď v rozumu, nebo v obrazu, nebo v přírodě, nebo v těle, nemůže to přejít do duše, dokud se toho nechopí

soudnost. A právě proto nemůže duše vnějšími smysly ani vidět, ani slyšet, ani cokoliv cítit, dokud se toho napřed nechopí soudnost, což se však stane jen tehdy, je-li soudnost svobodná a není-li zaujata něčím jiným; to vidíme jasně u těch, kdo nepostřehnou, koho právě potkali, protože příliš zaujatě myslí na něco jiného. Nemohou tedy na duši působit ani k ní proniknout ani vnější vlivy, ani přirozené sklony a city, ani tělesné potíže, ani vášně vědomí, ani cokoliv jiného smyslového jinak, než prostřednictvím představ vlastních soudnosti. Jen její činností a nikoliv cizí silou může tedy být duše afikována a znepokojována, což dokázali činem nesčetní mučedníci. Když byl abderský filosof Anaxarchos na rozkaz kyperského tyrana Nikokreona vržen na vyhloubený balvan a katani ho začali bít železnými kladivy, zvolal prý, nedbaje tělesných bolestí: „Jen bij, rozbij Anaxarchovu schránu, Anaxarcha samého nepoděsíš.“ Tyran pak nařídil, aby mu vyřízli jazyk; filosof si jej však vykouzl vlastními zuby a plivl jej tyranovi do obličeje.

Kapitola 44.

Stupně duší, jejich zánik a nesmrtnost.

Rozum, poněvadž pochází od Boha nebo z duchovního světa, je nesmrtelný a věčný. Nebeský rozumsl, přicházející z nebe, má pro svůj původ trvání velmi dlouhé. Obraz však je podroben zániku a zničení, poněvadž vzniká z hmoty a rodí se z klínu podměsíční přírody. Duše je tedy nesmrtelná svým rozumem, rozumsl trvá velmi dlouho ve svém éterickém podvozku, mizí však, není-li obnovena zahalením do nového těla. Je nesmrtelná jen tehdy, spojí-li se s nesmrtelným rozumem. Obraz duše aneb duše smyslová a animální, rodící se z klína tělesné hmoty, zaniká buď ihned s rozkladem těla, nebo trvá po nějaký čas poblíž svého rozkládajícího se těla jako stín, a bere na nesmrtnosti podíl jen tehdy, spojí-li se i ona s vyšší mohutností. Taková s rozumem sjednocená duše nazývá se pak duší statickou, duší nepadající. Avšak ne všichni lidé docházejí rozumu, neboť, jak praví Hermes, Bůh Otec ho vyhrazuje jako odměnu vítězství duše. Ti, kdož po něm netoužili, nýbrž raději jako otroci smyslnosti učinili ze sebe nerozumné zvíře, sdílejí jejich zánik s nimi, jak praví Kazatel: „Povede se člověku jako zvířeti; tak jako ono zmírá, tak zemře i on, neboť oba mají stejný dech a člověk nemá ho více nežli zvíře.“ Mnozí theologové se domnívají, že takové duše po odložení tělesné schrány neočekává nesmrtnost a že zbývá jim jen naděje na budoucí všeobecné vzkříšení. Dle svědectví Augustinova tvrdí kacířští Arabové, že duše zanikají se svými těly, avšak že na konci dnů opět vstanou s nimi. Ty však, které boží milostí získaly rozum, budou nesmrtelné v poměru ke svým dílům, neboť, jak praví Hermes, svým poznáním obsáhly vše, co je na zemi, v moři a v nebi, a mimoto nazírají i dobro nadnebeské. Duše oněch, jimž byl souzen bezvýznamný život, přestože nedosáhly božského ducha, nýbrž jen rozumového jeho obrazu, budou odkázány na jistá skrytá místa, kde, opatřeny smyslovými silami, budou jistým způsobem činný, a pak, dle své schopnosti, touhy, či odporu, buď budou požívati mimořádných radostí, nebo trpěti těžkými mukami. S tímto míněním souhlasí také sv. Augustin ve své knize *Duch a duše*. Mudrci Indie, Persie, Egypta a Chaldeje učí, že takové duše dlouho přežijí svá těla. Nejsou však nesmrtelné, leč proměnou těl. Naši theologové však smýšlejí jinak. Praví totiž, že i když všechny duše mají společný původ a počátek, jsou přece jen Tvůrcem odlišeny od sebe rozmanitými stupni, nikoliv však náhodou, nýbrž dle vnitřní hodnoty kořenicí v jejich podstatě, takže každá duše se od druhé liší tím, co jí jest nejvlastnější. Toto mínění nezastává jen Jan Scotus, nýbrž také theologové pařížští. Proto praví moudrý: „Byl jsem chytrý hoch a obdržel jsem dobrou duši, totiž lepší než ostatní.“ Přiměřeně k této nerovnosti duší dostává se každé od Boha darů, tak jako čteme v Evangelii, že jednomu bylo propůjčeno pět hřiven, jinému dvě a třetímu jen jediná, dle jeho vlastní síly. Apoštol praví: „Jedni jsou určeni býti apoštoly, jiní evangelisty, jiní pastýři a učitelé; každý svatý je určen k jistému úřadu, aby zbudováno bylo tělo Kristovo.“ Jak poznamenává Origenes, jsou určité neviditelné síly, jimž vše na zemi je svěřeno. Zatímco jeden dochází nejvyšších stupňů moudrosti a důstojenství, druhý sotva se liší od zvířete a hlídaje zvířata, stává se zvířetem. Jeden vlastní ctnosti a jmění, jiný nemá ničeho, nebo jen málo, a ještě i to málo, co má, je mu vzato a jinému dáno. Boží spravedlnost ukazuje se v rozdělení darů, jež odpovídají schopnostem každého, a že odměna bude úměrná dílům, takže se odměna má k nim tak, jako dar a zásluha. Nutno poznamenati, že každá ušlechtilá duše je činná čtvrtým způsobem: božským pro obraz božských vloh, duchovním pro její vztah k inteligenci, rozumovým pro dokonalost vlastní podstaty a za čtvrté animálním nebo přirozeným pro své spojení s tělem a s tímto nižším světem, takže v celém světě není tak znamenitého a podivuhodného díla jako je lidská duše, která vlastní obraz Boha a která dle mluvy mágů stojí a nepadá, a to vlastní silou bez cizí pomoci. Každá magická síla spočívá tedy na stojící a nepadající lidské duši.

Kapitola 45.

O nadšení a věštbách.

Pomocí věštění poznávají kněží nebo jiní lidé věci a předvídají budoucnost, sešlou-li na ně bohové nebo démoni dar jasnovidný, což platonikové nazývají sestupem vyšších duší do našich. Hermes ale nazývá to

démonickým citem a smyslem. Takoví démoni nazývali se u starých Eurideové a Pithoni a věřilo se obecně, že vcházejí do lidských těl a užívají lidského hlasu a řeči k oznámení budoucnosti. O tom mluví také Plutarch ve svém dialogu o příčinách úpadku věštby. Cicero, následuje učení stoického, však tvrdí, že předvídaní budoucnosti náleží jen bohům, a astrolog Ptolemaios praví: „Jen Bohem nadšení lidé věští budoucnost.“ S tímto souhlasí i apoštol Petr, řka: „Nikdy nevyšla věštba z lidské vůle, nýbrž svědci boží mluvili z Ducha Svatého.“ Isaiáš ujišťuje, že věštění budoucnosti je odvislé od bohů, když praví: „Věštěte nám budoucnost a my řekneme, že jste bohové.“ Takovýto vstup božstva do naší duše nemůže však nastati, zaměstnává-li se něčím jiným, nýbrž jen tehdy, když je svobodná, to jest, nachází-li se ve stavu nadšení, vytržení nebo snu. O těchto stavech postupně promluvíme.

Kapitola 46.

První druh nadšení, přicházející od Múz.

Nadšení je osvícení duše, pocházející od boha nebo démonů, jak píše Ovid:

V nás je Bůh a styk s nebem.

Tento duch přichází z éterických sídel.

Platón definuje nadšení jako nepřítomnost ducha, neboť nás odpoutává od všeho, čím jsou vzrušovány tělesné smysly, a vůbec od zvířecího člověka a pozdvihuje nás k božstvu, od kterého duše přijímá, co by z vlastních sil nikdy nevypátrala. Když totiž duše odvrhne pouto těla, vystoupí ze svého žaláře, neváží ji více údy, je svobodná a naplněná božským duchem, chápe vše a předvídá budoucnost. Jsou čtyři druhy božského nadšení, jež pocházejí od jednotlivých božstev, totiž od Múz, Dionysa, Apollona a Venuše. První, od Múz pocházející nadšení, pozdvihuje a řídí duši a činí ji božskou, zatímco ona skrze přirozené věci stahuje horní k dolnímu. Múzy jsou duše nebeských sfér a dle nich existují jednotlivé stupně, dle nichž děje se přitažlivost vyššího k nižšímu. V nejnižším stupni, vztahujícím se na sféru Luny, používá se jako amuletu vegetabilíí, jako rostlin, kořenů a plodů, ale také látek tvrdých, jako kamenů a kovů. Tak propůjčují dar věšteství selenit a hyenit, theangelika a sporýš, jak již bylo řečeno. Druhý stupeň, vztahující se k Merkuru, používá zvířecích látek a směsí rozmanitých přírodnin, jež jsou připraveny jako pokrm nebo nápoj. Tak například uschnou se k věštění ten, kdo sní čerstvé a teplé srdce dudka. Rabín Mojžíš z Cusy vypravuje ve svém komentáři ke 3. knize Mojžíšově, že existuje jakési zvíře Jedua, které má lidské vzezření, a od jehož pupku vychází šňůra, kterou je jako tykev vázáno k zemi. Pokud mu dovolí délka, nemůže býti chyceno jinak, než když se šňůra přetne šípem, což mu přináší smrt. Když někdo vloží jeho kosti určitým způsobem do úst, upadne v nadšení a na všechny otázky dává moudré odpovědi. Třetí stupeň odpovídá sféře Venušině a používá nejjemnějších prášků, pachů a vůní a z nich zhotovených masť a kuřidel, jak o tom bylo již promluveno. Čtvrtý stupeň vztahuje se na sféru Slunce a používá slov, zpěvů a harmonických tónů, které povznášejí mysl a odstraňují z duše každý nesouzvuk. Proto radí také Hermes, Pýthagorás a Platón, aby rozladěná mysl byla mírněna a napravována zpěvem a harmonií. Timotheus rozlil hrou Alexandra Velikého a kalamenský kněz dle Aurelia Augustina se dobrovolně uváděl tklivou melodií do vytržení a extáze. O tom jsme již také dříve mluvili. Pátý druh náleží Martovi a používá vzrušení fantazie a silných citů, o čemž také již bylo promluveno. Šestý stupeň odpovídá Jupiteru a pomáhá si uvažováním, radou a mravním očištěním, o čemž jsme již promluvili a k čemuž něco ještě připojíme. Nadto má tento stupeň v sobě obdiv a úctu, jimiž jsou někdy fantazie a rozum tak upoutány, že ihned přerušují veškerou součinnost, a přijímají od boha nebo démona svobodný rozum a vyšší božské vlivy, a to ve vztahu k tomu, nač se tázal. Tímto způsobem přijímali věštby Sibylly a pythijské kněžky v jeskyních Jupiterových a Apollonových. Sedmý druh vztahuje se k Saturnu a pomáhá si tajným vědění a klidnými úvahami rozumovými. Slovem úvaha rozumím svobodný pohled rozumu na divadlo moudrosti, neboť přemýšlení pomocí hádanek a symbolů je spekulací a zpytováním náležejícím Jupiterovi, nikoliv však kontemplativní úvaha. Osmý druh vztahuje se na nebe stálic a pozoruje postavení, pohyb, paprsky a světlo nebeských těles. Pomáhá si také obrazy, prsteny a podobnými předměty zhotovenými dle tvarů věcí nebeských, jak již o tom bylo mluveno. Devátý druh odpovídá Primmu mobile, totiž deváté sféře vesmíru. Tento druh zaměstnává se více věcmi formálními, jakými jsou čísla, figury a charaktery, také pozoruje skryté vlivy nebeských inteligencí a ostatní mysteria, která pro svoji analogii k nebi lehce přivolávají duchy, které donucují k zjevení se, jak čteme u Porfyria:

*Poslyš konečně, mlč, dej pokoj,
rozlušť staré znaky a dej plátno z údů.*

A na jiném místě:

*Rozkazujte květiny, krupte tekutou vodou,
vezměte pak zelené větévky vavřínu
a zmizí každá čára, každý charakter.*

O všem tom jsme již dříve dostatečně pojednali a v následujícím se ještě k tomu vrátíme.

Kapitola 47.

Druhý druh nadšení, přicházející od Dionysia.

Druhý druh nadšení vychází od Dionysia. Vede vnějším a vnitřním očišťováním, exorcismy, svátostmi, svěcením a posvátnými obřady a meditacemi duší k rozumu, k její vyšší části, a činí ji zároveň důstojným a neposkrvněným chrámem bohů, v kterém sídlí božští duchové, kteří se pak stávají životními druhy duše, naplňující ji štěstím, moudrostí a věštbami, nikoliv však jen znameními, známkami nebo symboly, nýbrž instinktem a svobodným hnutím ducha. Tak věštil Bakchos Bootanům, Epimedes Koiským, erythrejské Sibylly Trojanům. Toto nadšení projevuje se někdy jasnými viděními, jindy hlasem. Tak byl Sokrates veden svým daimoniem a poslouchal pozorně jeho napomenutí, jehož hlas často přijímal svým uchem, a jehož postava často se mu zjevila. Věštitci duchové totiž často se zjevují viditelně čistým duším a provázejí je životem, jak svědčí o tom četné příklady ve Svatém Písmě: Abraham a jeho služka Hagar, Jakub, Gedeon, Eliáš, Tobiáš, Daniel a mnozí jiní. Tak Adam stýkal se s andělem Razeielem, Sem, syn Noe, s Jofielem, Abraham s Cedkielem, Izák a Jakub s Razeielem, Izák a Jakub s Pelielem, Josef, Josua a Daniel s Gabrielem, Mojžíš s Metatronem, Eliáš s Malchielem, mladý Tobiáš s Rafealem, David s Cervielem, Ezechiel s Chasmaelem, Esra s Urielem, Šalamoun s Michaeliem. Někdy berou na sebe takové duchové tělo organické a oduševnělé, nebo vcházejí do těl rozumných nebo zvířecích, používajíce jejich duše a jejich orgány, tak jako se stalo u Balamovy oslice a u Saula, jehož vedl Duch Páně, aby prorokoval. O těchto věcech vyjadřuje se Apollo v odpovědích Porfyria následovně:

*Pohnut zpěvy zjevil se jako blesk
z výšin Foibos Apollo
a tiše procházejí čistým ovzduším
usídlil se v nevinných prsou důstojných svátostí
a vydal hlas ze smrtelného hrdla.*

Kapitola 48.

Třetí druh nadšení, přicházející od Apollona.

Třetí druh nadšení vychází z Apollona, totiž z duše světa. Pomocí rozmanitých mysterií, zvyků, obětí, modliteb, posvátných obřadů a tajemných příprav, působících, že bozi vylévají sílu svého ducha, pozdvihuje se duše nad rozum a spojuje se s nebeskými bytostmi a démony, jak čteme o efodu, jehož přiložení ihned propůjčovalo dar proroctví. Čteme také v knize senátorů v kapitulích Eleazarových, že rabi Ismael upekł koláč, na který napsal božská a andělská jména. Kdo takovýto posvěcený koláč s vírou, nadějí a láskou snědl, brzy se zaskvěl prorockým duchem moudrostí. Čteme tamtéž, že rabi Jochanan, syn Jochahida, osvětlil takto hrubého sedláka, jenž se jmenoval Eleazar, takže, jakoby náhlým bleskem ozářen, ve shromáždění mudrců mluvil o nejhlubších tajemstvích zákona k úžasu všech přítomných. O jistém Egyptanovi Heraiskovi se vypravuje, že byl nadán božskou přirozeností, takže již při pohledu na obrazy, obsahující v sobě něco nebeského, byl uchvácen božským nadšením. Ve Svatém Písmu čteme o Saulovi, že pokud byl mezi proroky, stanul nad ním duch Boží a on prorokoval. Když však opustil sbor proroků, přestal věštiti. Něco podobného se stalo oněm poslům, vyslaným Saulem, aby jali Davida. Když uzřeli sbor proroků a Samuela, jejich představeného, padl na ně duch Boží a oni také prorokovali. Proroci, uchvácení božským nadšením, mají často takovou plnost světla, že uchvacuje i poblíž stojící, a ti jsou podobně osvíceni. Je tedy zcela uvěřitelné, že někdo z nevědoucích náhle se stane moudrým a zase z mudrce nevědoucí. Existuje umění známé jen málokterým, jež poučí a osvětlí věřící a čistou lidskou duši, takže z temnot nevědomosti se povznáší ke světlu moudrosti a vědy. Stejně tak existuje i umění, jež může nečistým a nevěřícím dar moudrosti a vědy opět odejmouti a uvésti je zase do stavu jejich dřívější nevědomosti. Lidská duše, zvláště je-li upřímná a čistá, může dle svědectví Apulejova jistým posvátným prostředkem býti uspána a uklidněna tak, že zapomíná přítomnosti, a nemyslí již na tělo, vrací se ke své božské podstatě a osvícena božským světlem a uchvácená božským nadšením nejenže předvídá budoucnost, ale přijímá také jím sílu k určitým podivuhodným činům. Proto praví Jamblichus: „Když věštcí jsou uchvázeni božstvem, ničeho se nebojí a nehrozí, krácejí po nepřístupných místech, vrhají se bez úhony do ohně a překračují řeky.“ Dále čteme, že určité jeskyně, jako ona Apollonova a Trofiniova, třínožky, prameny, jezera a místa podobná byla zasvěcena bohům, takže kněží z nich čerpali dar proroctví, jak píše Jamblichus a Porfyrius. Sibylla v Delfách přijímala do sebe božstvo dvojím způsobem. Jemným kouřem a ohněm, jenž vystupoval z ústí jeskyně, nebo sedíc na měděné, bohům zasvěcené třínožce při vchodu, vydávala orakula, uchvácená božským duchem. Oheň silně vystupující z jeskyně obklopoval ze všech stran věštkyni pobíhající; věštila však také, zůstala-li seděti na třínožce. Jiná věštkyně seděla na lávce a nořila nohy a lem svého šatu do vody, držíc v ruce hůl, nebo vdechovala

vodní páry. Byla tak naplněna božským jasem a promlouvala verše věštek hlubokého významu. V jedné krajině Thrakie byla prý věštírna zasvěcena Bakchovi, kde rovněž byly vydávány věštby a orakula. Představení tohoto chrámu věstili, když byli opojeni vínem. V Klauru, kde býval chrám Apollonův, pili věštky před prorokováním vodu. V Achajské Patře nalézal se před chrámem Demetry věšterný pramen, jež byl dotazován o průběhu choroby. Pověsilo se na vlákno zrcadlo, jež se spustilo až ke hladině vody, přičemž se recitovaly určité modlitby a zapalovala kuřidla, načež se v zrcadle zjevil výsledek věci. Nedaleko lakedaimonského města Epidauru bylo hluboké jezero, nazvané vodami Heřinými, jež sloužilo za věštírnu. Házely se do něho obilné koláče. Podržela-li voda klidně vržený koláč, platilo to za příznivé znamení. Nepříznivým znamením bylo, když voda koláčem pohrdla a vyvrhla jej. Totéž se provádělo s jícem Etny. Podržel-li, nebo vyvrhl-li do něho vhozené mince nebo obětní zvířata, znamenalo to šťastné, nebo neblahé orakulum. Dále vypravuje Dion ve svých *Římských dějinách* o jiném takovém místě, nazvaném Nymfeum, kde se vrhlo kadidlo do plamene, což sloužilo za orakulum pro všechno, co si jen kdo přál vědět, vyjímaje věci, týkající se smrti a svateb. Podivuhodné jest také, co prozrazuje Aristoteles o jistém sicilském prameni. Ti, kdož měli přísahati, byli odvedeni k prameni a u něho byly jejich údaje napsány, zapečetěny a vrženy do pramene. Byly-li pravdivé, pak listina plavala na hladině; přísahal-li však člověk úmyslně falešně, pak listina klesla ihned k nejhlubšímu dnu a z pramene propukl oheň, jež krivopřísežníka spálil na popel. U města Dodony rostl dub, jež na otázku po věštbě ihned se pohnul a vydával šumot. Tamtéž byla socha držící hůl, kterou bila do vedle stojící pánve, a z tónů takto vzniklých byly sestavovány věštby. Proto je psáno v jednom Ausoniově listu k Paulinovi:

*V Dodonách kovový řinkot neutichá,
tam hole v pravidelném rytmu
do zvučných tepou pánví,
jež se melodicky rozezvučí pod každým jejich úderem.*

Kapitola 49.

Čtvrtý druh nadšení, přicházející od Venuše.

Čtvrtý, z Venuše pramenící druh nadšení, obrací žhavou láskou duši k Bohu, proměňuje ji a činí ji Bohu podobnou, takže jest jeho dokonalým obrazem. Proto praví Hermes: „Aesklepie, velikým zázrakem je člověk a úctyhodným stvořením; vniká do přirozenosti Boha, zná pokolení démonů a ví, že s nimi vznikl; pohrdá lidskou složkou své osobnosti a přimyká se svou druhou částí k božskému.“ Taková proměněná a Bohu podobná duše je od Něho utvářena tak, že, pozdvihujíc se nad pozemský rozum, vše poznává, podstatně se dotýkajíc božstva. Proto popisuje Orfeus lásku jako nevidomou, poněvadž uniká lidskému názoru. Takováto duše, láskou k Bohu proměněná a nad duchovní oblast povznesená, nejen že celou svojí mohutností dosahuje daru věštek a proroctví, ale působí věci podivuhodnější a vznešenější než sama příroda světa, kteréžto činy se pak nazývají zázraky. Tak jako nebesa svým obrazem, světlem a teplem působí mnohé, co nezmůže přirozená vlastnost ohně, jak se ze zkušenosti velmi dobře ví, při alchymických pracích, tak i Bůh pomocí svého obrazu vyvolává věci, jichž by svět vyšší silami nemohl dokonati. Obrazem Boha je však člověk, a zvláště ten, kdo Venušíným nadšením se učiní Bohu podobným, žije pouze rozumem a do celého svého srdce pojme Jupitera. Dle nauky židovských rabinů a kabalistů jest lidská duše světlem Božím a jest stvořená dle obrazu Slova, prvního pravzoru příčin všech příčin. Je to bytost opatřená pečeti Boha, jejíž charakter jest věčné Slovo. V důsledku toho praví Hermes Trismegistos, že takový člověk buď se vyšvihne nad obyvatele nebes, nebo alespoň dojde jejich údělu.

Kapitola 50.

O vytržení neboli extázi a věštbách epileptiků, omdlelých a umírajících.

Vytržení je jakési odtážení, odtržení a z Boha pocházející osvícení duše, jímž Bůh duši, odpadlou od vyššího k nižšímu, opět pozvedá od nižšího k vyššímu. Toto osvícení je v nás vyvoláno ustavičným pozorováním a zvažováním toho vyššího, jež - pokud spojuje pomocí nejhlubšího soustředění rozumu našeho ducha s netělesnou moudrostí - právě tím se jej zmocňuje a odvrací je od smyslovosti a tělesnosti, a to (jak říká Platón) někdy takovou silou, že dokonce tělu uniká a současně se zdá, jako by se od něho odděloval. Aurelius Augustinus vypráví o jednom kalamenském knězi (o němž jsme se již zmiňovali), že ležel nedýchaje a úplně podoben mrtvému, který necítil nic ani když ho pálili a řezali. Tak veliká je moc duše - je-li ovšem schopna řídit se svou původní přirozeností a není-li držena nízkou při zemi smyslovostí - že se náhle vlastní silou pozvedne a je mnohdy dokonce schopna vymanit se z pout smyslů a spěchat k svému nadnebeskému sídlu, kde je pro svou vnitřní spojitost s Bohem a pro svou podobnost s ním naplněna božským světlem a může i vidět do budoucnosti. Proto říká: „Musíš vystoupit až k samému světlu, k paprskům Otce, jimiž ti byla dána duše.“ Trismegistos říká: „Pozvedneš se nad nebesa a musíš se velmi daleko vzdálit od chórů démonských.“ A konečně Pýthagorás říká:

„Opustiš-li tělo a vzneseš-li se do svobodného éteru, staneš se nesmrtelným bohem.“ Čteme, že Hermes, Sokrates, Xenokrates, Platón, Plotinos, Herakleitos, Pýthagorás i Zarathuštra často upadali do vytržení a tím získávali znalost mnoha věcí. Podle Herodotova vyprávění žil v Prokonnesu podivuhodně učený filosof jménem Atheus, jehož duše někdy vystupovala z těla a potom, co putovala širými prostorami, vracela se zpět obohacena novými poznatky. Totéž vypráví Plinius o duši Harmona z Klazomen, která také opouštěla jeho tělo, potulovala se po světě a přinášela četné a pravdivé zvěsti z velkých dálek. I za dnešních dnů je mezi Nory a Laponci nemálo lidí, kterým nečiní obtíže oddělit se od svého těla na celé tři dny, a když se pak navrátí ze vzdálených krajín, vyprávějí o mnohém. Ale v té době nesmějí překročit žádné zvíře, ani se ho dotknout, jinak by se nemohli navrátit do svého těla. Protože je podle učení Egyptanů duše duchovním světlem, vyplňuje, je-li oddělena od těla, jakýkoliv prostor a jakýkoliv čas právě tak, jako se všude šíří světlo, dosud uzavřené v lampě, jakmile lampu otevřeme. Cicero poznamenává v knize o divinaci: „Lidská duše předpovídá budoucnost jen tehdy, je-li natolik oproštěna, že už s tělem nemá nebo skoro nemá co do činění. Dostane-li se tedy do onoho stavu, který je nejvyšším stupněm kontemplativní dokonalosti, odtrhne se od všech stvořených věcí, její vzhled již nezávisí na získaných představách, protože hledí bezprostředně na ideje a poznává Vše ve světle těchto idejí. Na tomto světle se však, jak říká Platón, podílí v tomto životě jen velmi málo lidí, naopak však skoro všichni bohové. Mdloba a padoucnice se do jisté míry také podobají vytržení, protože zejména u epileptiků se velmi často objevuje dar divinace; tímto druhem věštění byl obdařen Herkules a velmi mnozí Arabové. Také se vyskytuje schopnost věštění, která leží někde uprostřed mezi přirozenou divinací a nadpřirozenými orákuly a která předpovídá budoucnost z nadbytku vášně, nebo také z příliš veliké lásky nebo smutku, za častého vzdychání, nebo při smrtelném zápase. V našich duších totiž sídlí všezahrnující bystrozrak, který je zamlžen a omezen temnotou těla a smrtelností, po smrti však, když duše, osvobozená od těla, dosáhla nesmrtelnosti, stává se úplným poznáním. Proto se také ten, kdo už je blízek smrti a oslaben stářím, mnohdy podílí na neobyčejném světelném záření, protože tehdy je duše už méně svázána smysly a už skoro osvobozená od svých pout a je již blíže místu, kam bude brzy putovat, a není proto už podrobena tělu jako dříve. Proto vidí teď už jasněji a v posledních okamžicích života snadno přijímá různá zjevení. Ambrož říká v knize o víře v zmrtvýchvstání: „Naše duše se raduje, že již uniká žaláři těla, ale při svém pohybu, svobodném jako vzduch, ještě neví, kam jde a odkud přichází. My však víme, že tělo přežívá, a duše - až odloží pouta své smyslové slupky - uvidí svým svobodným pohledem to, co neviděla, dokud se zdržovala v těle. Něco podobného nacházíme u spících, jejichž duše se v době, kdy je tělo ponořeno do hlubokého klidu, povznášá k výšinám, a po spánku tělu sdělují, co viděli z věcí nepřítomných nebo také nebeských.“

Kapitola 51.

O prorockém snu.

Za prorocké sny zde pokládám ty, které vznikají z fantazijního ducha, spojeného s rozumem, buď jako důsledek osvětlení rozumem působícím na naši duši, nebo jako následek ryziho zjevení nějaké vyšší bytosti, zastává-li přitom naše mysl čistá a klidná, neboť jen z takových snů čerpá naše duše opravdová orákula, která můžeme považovat za skutečná proroctví. Zdá se mi, že v takových snech se tážeme, učíme, čteme a objevujeme; také se nám v nich zjevuje mnoho pochybného, neznámého, netušeného a nezažitého. Objevují se nám v nich obrazy neznámých míst a podob lidí, jak žijících, tak zemřelých; ukazují se nám věci budoucí, to, co se ještě neudálo, a my zakoušíme, že se někde něco takového stalo, něco, co se ještě nestalo známým. Tyto sny ani nepotřebují umění vykladačské, jako ony sny, o nichž byla řeč v první knize a které sice řadíme k divinaci, ale které nejsou předvídáním. Proto se obvykle takovým snům nerozumí, neboť, jak říká Arab Abdalla, abychom nějaký sen viděli, to záleží na síle obrazotvornosti, ale pochopit ho je věcí rozumu. Člověk tedy, jehož rozum je příliš zapleten do smyslovosti, nebo jehož obrazotvornost je tak tupá a nekultivovaná, že nemůže postavy a obrazy vyššího vzhledu přijímat a přijaté udržet, je k prorockým snům naprosto nevnímavý. Člověk naopak, který chce opravdové sny uchovat, musí mít čistého a nezkaleného fantazijního ducha a musí se jej pokoušet učinit hodným obcování s rozumem; neboť až takový duch je schopen prorokování a jest - jak říká Synesios - velmi jasným zrcadlem všech obrazů, prýstících z věcí. Máme-li tedy zdravé tělo, klidnou mysl, nejsme obtíženi jídlem nebo pitím, nejsme-li také poníženi nedostatkem a nevznecujeme-li v sobě hněv nebo chlípnost, pak naše čistá a božská duše - osvobozená od všech škodlivých myšlenek - může do sebe jako do zrcadla přijímat paprsky a obrazy, vycházející z božských duchů, a vidí nyní mnohem jistěji a jasněji než při běžné činnosti rozumu, protože nyní božské mocnosti poučují v nočním tichu duši, pozvanou na jejich shromáždění, a také v bdělém stavu bude božstvo takové duši nakloněno a bude řídit její činy. Kdo tedy uchovává svého ducha v čistotě pobožnými a náboženskými úvahami, jakož i umírněným a přírodě odpovídajícím způsobem života, má v něm vhodný nástroj k dosahování božského vědění; kdo ale má jen slabého fantazijního ducha, nemá ve snech jasné a přesné obrazy, nýbrž jeho kalné oko vidí v důsledku své slabosti předměty jen nejasně a duch, pokazený škodlivými výpary, vínem a rozkoší, stává se kalným a otupeným; a proto také, jak čteme u Filostrata, věstec Amfiaraos nařizoval těm, kdo na něm žádali věštbu, aby po celý den nepřijímali potravu a tři dny nepili víno,

protože duše může správně prorokovat jen tehdy, není-li obtížena vínem a potravou. Jen střízlivým, nábožným a Bohu oddaně sloužícím duším udělují obvykle bohové věšební dar, a proto volá Orfeus: „Věštče budoucnosti, největší proroku, přicházíš k duším ponořeným do pokoje spánku; promluvíš k nim a probouzíš jejich rozum, sděluješ jim ve snu rozhodnutí blažených bohů a věštíš mlčky mlčícím duším budoucnost, totiž těm duším, jejichž rozum uctívá správným způsobem božstvo.“ - U starých bylo zvykem, že ti, kdo žádali o věštbu, spali po předchozím očišťování a obětování a po skončení božích služeb v posvěcené komnatě, nebo alespoň na kůžích svých obětních zvířat; to je obyčej, který připomíná Vergilius v těchto verších:

*... Když kněz pak přinese obět'
a v mlčící noci na pobité ovce se uloží k spánku
a sen od něho prchá ...*

A zakrátko potom:

*Tu otec Latinus též hledal věštbu,
zabil sto huňatých ovcí, pak podle
zvyku se na jejich položil kůže.*

Předáci Lakedaimonských často (jak píše Cicero) nocovali. ve Pasifanině svatyni, aby měli sny; totéž se dělo v chrámu Aeskulapově, o němž se věřilo, že sesílá pravé sny, a Kalabrijci, kteří se chtěli dotazovat Podalyria, Aeskulapova syna, spali na jehněčích kůžích vedle jeho hrobu a tak dosahovali toho, že se jim všem ve snech zjevovalo, co chtěli zvědět. Vhodnou dobou pro sny je noc, kdy jsou smysly osvobozeny od zmatků představ o předmětech a od omylů dne a mysl není znepokojována žádnými obavami, myšlenky nejsou ničím rozptylovány, naopak, rozum se může v klidu spojovat s božstvem. Jsou, jak říká rabín Jochanan v knize starých mudrců, čtyři druhy pravých snů: za prvé sen ranní, který se odehrává mezi spánkem a probuzením; za druhé sen, který dostává snící od někoho jiného; za třetí sen, jehož výklad se ukazuje snícimu už v nočním vidění; a za čtvrté sen, který někdo sní opětovaně, jak řekl Josef Faraonovi: „To, že se sen zdál ještě jednou, znamená, že jej Bůh jistě a ve spěchu uskuteční.“ Velmi spolehlivý je ten sen, v němž někdo sní o tom, čím se ve svých myšlenkách zabýval, když šel spát, jak se píše ve svatých písmech: „Ty, králi, jsi přemýšlel na svém lůžku, jak se to bude dít, a ten, kdo zjevuje skryté věci, ti oznámil, jak se to udá.“ Vykladač cizích snů musí rozlišovat všechny věci podle jejich podobnosti a nepodobnosti a znát mravy všech národů; mravy, řízené zákony, které přijaly tyto národy od Boha a andělů. Také se nesmí pouštět ze zřetele, že v každém snu je něco prázdného a bezvýznamného, tak jako není žádné obilné zrna bez plevy, jak vidíme i na snu patriarchy Josefa, o němž řekl jeho otec Jákob: „Co je to za sen, který se ti zdál? Máme snad já a tvá matka a tví bratři přijít a kořit se ti?“ Což se přinejmenším o matce, která brzy potom zemřela, opravdu nesplnilo. Na to upozorňuje ve své výše vzpomenuté knize i rabín Jochanan a rabín Levi říká, že každý prorocký sen čeká na své vyplnění nejvýš dvacet dva let: tak Josef snil v sedmáctém roce svého věku o tom, co se vyplnilo až v jeho třicátém devátém roce. Kdo chce mít prorocké sny, musí být v dobrém tělesném stavu, jeho mozek musí být osvobozen od všelikých zamlžení a jeho duše od vášní, toho dne musí se také zdržet potravy a nesmí pít nic, co by mohlo opíjet; jeho ložnice má být čistá a radostná a také zbavená zlých duchů a posvěcená; dále má být vykouřena a snící si má natřít spánky vhodnou masťou, navléci na prst prsten vyvolávající sny a vložit pod polštář duchovní obraz, vzývat posvátnými modlitbami božstvo a pak se odebrat na lože, přičemž obrací veškeré své myšlenky na to, co chce zvědět, neboť pak teprve se mu dostane pravých nedvojsmyslných snů a bude mu tak i umožněno, aby těmto snům porozuměl. Tomu, kdo umí to, co je v těchto knihách roztroušeno, spojit dohromady, se může snadno dostat věštb a snů.

Kapitola 52.

O losech osudu a znameních, která mohou býti pokládána za věštby.

Jsou i některé losy osudu, které mají sílu věštby a mohou být pokládány za ukazatele božího úradku, o něž horlivě prosí ti, kteří se chtějí něco dozvědět; mnohdy jsou tyto úradky udělovány samým Bohem, jak čteme v 3. knize Mojžíšově o obětním kozlu a ve 4. knize o losování holemi a kmenech israelských. Také Mojžíš Jozua metal los před Pánem, když rozdělovali zemi a dědictví kmenů dětí Israele podle nařízení Hospodina. Ježíšovi apoštolové zvolili, když se předtím pomodlili, losem Matouše na místo zrádce Jidáše. Když prorok Jonáš, prchaje před Pánem, přistál v Tharsu a propukla strašná bouře, poznali námořníci, že neštěstím je vinen Jonáš, pomocí losu; hodili ho do moře a bouře ustala. Kasar vypráví o M. Valeriovi Procillovi, že když ho nepřátelé zajali, třikrát vrhali los, mají-li ho upálit hned, nebo to odložit na později; jeho život byl zachráněn jen díky losu. U Bury, achajského města, byla kdysi Herkulova věštitrna, která sestávala z kostek a stolu; ten, kdo žádal o radu, se v ní nejprve pomodlil a pak vrhl čtyři kostky, z jejichž polohy a číslic pak kněz vyčetl, co se stane. Všechny kostky byly ovšem zhotoveny z kostí obětních zvířat. Přitom musíme mít na paměti, že staří nežádali los o radu v kdejaké bezvýznamné záležitosti, nýbrž jen v nezbytných věcech a šlo-li o velký užitek, a i

pak se to dalo jen s největší zbožností a v bázni boží; lidé se očisťovali, postili, modlili se, vzývali božstva, přinášeli oběti, vysvěcovali a uplatňovali všechna ostatní posvátná náboženská tajemství. Snažili se tak získat milost boží hlavně náboženskou přípravou, která předcházela takovému počínání, a tak přivolat přítomnost božských duchů, pod jejichž řízením nám los přináší opravdovou odpověď na spornou záležitost. Ten, kdo se tedy uchází o rozhodnutí losem, musí být připraven a nesmí být ničím zneklidňován nebo rozptylován; musí být také pevně rozhodnut a mít jednoznačný záměr zvědět to, na co se táže; kromě toho se musí Bohu a nebeským bytostem blížit s čistým a nevinným srdcem a zaníceně prosit, s důvěryplnou nadějí a pevnou vírou, že bude hoden toho, aby s ním nebeští duchové vcházeli ve styk a aby mu byla zjevena boží vůle. Tomu, kdo bude takto připraven, budou losem zjevena největší tajemství a stane se pravdivým zvěstovatelem minulosti, přítomnosti i budoucnosti. To, co jsme zde řekli o losech, platí i o významu předpovědi pomocí znamení, když totiž s bohobojností, ale i s přesvědčeným očekáváním považujeme jisté znaky za předpovědi a žádáme o znamení, jak to učinili Eliezar, služebník Abrahamův, a Gideon, soudce v Izraeli. Ve Faře, jednom achajském městě, stála kdysi uprostřed tržiště socha Merkurova, před níž zapálil ten, kdo žádal o znamení, kadidlo a rozsvítil světla, vložil do pravé ruky sochy domácí minci a pak jí zašeptal do ucha, na co se táže. Pak si přikryl rukama uši, rychle odešel z tržiště a když překročil jeho hranice, sejmul ruce z uší a naslouchal prvnímu hlasu, který uslyšel; co bylo řečeno, platilo jako znamení a věštba. Ačkoliv se tyto losy některým nevědomým, kteří je považují za úplnou náhodu, zdají být bezvýznamnými, jsou přece jen podle jistých záměrů řízeny Bohem a vyššími silami a nedějí se bez vůle těch, kdo je řídí. Nesmíme si myslet, že při zvolení Saula za krále Israele mu los padl náhodou; nebyl naopak již předem Bohem určen za krále a pomazán prorokem Samuelem? Bůh, který jej stanovil králem, řídil i los, který na něj padl. Domnívám se, že jsem řekl o tomto předmětu všechno.

Kapitola 53.

Jak se musí připravovat ten, kdo chce získat věštbu.

Ten, kdo chce dosáhnout nejvyššího stavu duše a tak získat věštbu, ten se musí připravovat a musí se pak přibližovat s čistým a bohobojným srdcem; jeho duše nesmí být ničím poskvrněna, nesmí mít v hrudi ani stopu hříchu, naopak musí své srdce zcela oddělit od smyslovosti a patřičně se očistit, pokud to přirozenost dovolí, od vši nemoci, slabosti, zlé vůle a podobných nedostatků, stejně jako od veškerých nerozumností, které lpějí na duši jako rez na železe, a usilovat o všechno, co přispívá k pokoji ducha, neboť jedině tak může obdržet pravdivější a významnější odpovědi. Čím se však může duše očistit a navrátit se ke své božské čistotě, o tom se musíme poučit u náboženství a moudrosti, neboť bez náboženství není moudrosti a bez moudrosti náboženství. Moudrost jest, jak říká Šalamoun, živým kmenem a dřevem života pro ty, kdo jí rozumějí, a Lucretius ji pokládá za nálezy boží, když zpívá:

*Ano, byl to bůh Memmius,
kdo první probádal života znalost,
již my dnes moudrostí zveme, a byl to i on,
kdo z kalného proudu a hrozivé tmy nám zavedl
život do přístavu klidu a tím do jasného světla.*

Lucretius rozumí, jak vidíme, moudrostí i božské osvětlení. Také Démokritos pokládá za moudré muže jen ty, kdo jsou zachvázeni božským nadšením, jako onen Minos z Kréty, který se prý naučil všemu od Jupitera, s nímž často prodléval na hoře Idě. O eleusinském Melesagorovi Athéňané vyprávějí, že ho učily nymfy; a o Hesiodovi se říká, že když jako pasák hledal na hoře Helikón své stádo dobytka, darovaly mu tam múzy několik psacích per a jakmile je od nich přijal, stal se básníkem. Dosáhnout tak vysokého stupně v jediném okamžiku je jistě možné jen pro duši náhle oduševněnou božstvem, duši, v níž sídlí Bůh, který činí vše. Bůh totiž sestupuje do svatých duší a činí z nich proroky a divotvorce, mocné díly i slovy; tento názor sdílejí i Platón i škola Pýthagorova, když říkají, že takový člověk je chrámem Božím, Bůh pak je v něm hostem. S tímto názorem souhlasí i apoštol Pavel, který nazývá člověka chrámem Božím a na jiném místě říká sám o sobě, že v tom, kdo mu propůjčuje sílu, totiž v Bohu, může vykonat vše; neboť On je naše síla, bez Něho nemůžeme nic. Také Aristoteles přiznává ve svém spise *O úkazech v povětrí* i ve své *Etice*, že není žádné síly, ani přírodní, ani morální, kromě té, která přichází od Boha; a ve svých *Tajemstvích* říká, že dobrý a zdravý rozum se vyzná v tajemstvích přírody jen tehdy, stojí-li mu po boku božská síla, jinak ne. Tato síla však na nás působí jen tehdy, osvobodíme-li se od překážek, které utlačují duši, počínajíc tělesnými pozemskými zaneprázdněními a konče veškerými podněty, které přicházejí zvnějška. Tak jako krhavé a nečisté oko nemůže vidět jasně zářící předměty, nemůže pochopit božské ten, kdo zanedbává očisťování duše. K této čistotě srdce můžeme však dojít jen krok za krokem a stupeň po stupni, neboť ne každý nově zasvěcený pochopí naráz veškerou zářivost těchto mysterií, nýbrž duše si na ně musí pozvolna zvykat, až se v nás plně rozvine síla rozumu, a ten - obrátiv se k božskému světlu - se s tímto světlem sjednotí. Je-li pak již lidská duše jak se patří očisťována a posvěcena, vystupuje - nesrážena již rušivými vlivy - volným pohybem vzhůru, vznáší se do výše, poznává božské a učí se dokonce

sama od sebe, i když se zdá, že se poučuje odjinud. Pak nepotřebuje ani vzpomínky, ani poučení, nýbrž svým pouhým rozumem, který duši vede a řídí, sama od sebe napodobuje anděly a dosahuje - nikoliv pomalu a postupně, nikoliv za nějakou dobu, nýbrž v jediném okamžiku - toho, po čem touží. David se vědám neučil, a přece se stal z pastýře prorokem a náhle byl zběhlý v božských záležitostech. Šalamoun dosáhl ve snu za jedinou noc moudrosti, obsahující vše Vyšší i Nižší. Podobně se všemu naučili Isaiáš, Ezechiel, Daniel a ostatní proroci a apoštolové. Duše totiž maže podle společného názoru pythagorejců a platoniků cestou očišťování bez dalšího studia a bádání, i jen velmi snadným spojením znalostí, které dostala z výše, dosáhnout úplných znalostí o všem, stejně jako může tím, že se zbaví hříchů, dojít až tam, že poznává Vše v jeho podstatné formě a nerozděleně. Duše se může očistit a zbavit hříchu jen čistotou, zdrženlivostí, pokáním a udělováním almužen; přispívají k tomu také některé posvátné obyčeje, jak uvedeme dále. Duše musíme ozdravovat také studiem náboženství, aby se jim vrátilo zdraví, které utvrzuje pravdu a vyzbrojuje ji božskými obrannými baštami, takže se nemusí obávat případných útoků.

Kapitola 54.

O čistotě a péči o ni.

O čistotu se musí dbát především tím, že se ve způsobu života, ve svých činech a ve svém smýšlení vystříháme vši nečistoty a poruch mysli; že dáme výhost všemu, co uráží cit a ducha, jakož i všemu, co je v člověku nepodobné nebi, v duši i v duchu, ale i v těle; neboť vnější čistota nepodporuje čistotu duše o nic méně. Proto se pythagorejští filosofové, kteří žádali o věštby, když vzdávali úctu božstvu, umývali v řece nebo v lázni, svlékali si vlněný šat, protože pokládali vlnu za profánní a plnou zvířecí špíny, a oblékali si lněné oděvy a bydleli v čistých a zcela neposkvřených ložnicích. Podobně si brahmáni, indiští mudrcové, svlékali šat a koupali se v prameni zvaném Dircé; napřed si vtírali do vlasů jantarové kapky a jiné vhodné voňavé extrakty. Když pak byli čisti, oblékali si bílé lněné oděvy, nasazovali bílé čapky, na prsty si navlékali prsteny a do rukou brali hůlky. Pro gymnosofisty bylo náboženským příkazem umývat se před vstupem do svatyně třikrát za den a dvakrát za noc studenou vodou; i oni užívali vždy plátěných oděvů, které se musely denně prát. O podobném ritu umývání čteme u Hesioda v jeho *Pracích a dnech*:

*Nikdo však nesmí po ránu rukama nemytýma
oběť přinášet Diu, pak bozi neslyší přání,
naopak modlitby smrtelných nedbají nic.*

A jinde:

*Že řeku překročil neumyv rukou,
bozi zlého pak ve hněvu mají
a trestu neujde on.*

U Vergilia říká Aeneus svému otci:

*Veźmi ted', otče, posvátné náčiní i penáty vlastní.
Já, kdo z hrozných bitvy a krvavé řeže sem přišel,
se dotýkat nesmím,
dokud se v živoucím proudu neumyji.*

U starých bylo mravem, že - když se chystali obětovat vyšším bohům - očišťovali tělo koupelí; když ale přinášeli oběti nižším bohům, stačilo postříkat se vodou. Proto říká Dido u Vergilia, když se připravuje obětovat nižším bohům:

*Vzhůru, Ammo! Přiveď sestru sem Annu
a řekni jí, nechť rychle se v řece umyje vodou.*

A na jiném místě, když uvádí Aenea do podsvětí, zpívá Vergilius:

*Rychle vstupuje Aeneas,
tělo postříká čerstvou vodou.*

A také tam, kde hovoří o pohřbu Misenově:

*Třikrát nese očištný pramen okolo přátel
a olivovou větví postříká prach, což přináší štěstí.*

Prostřednictvím čistoty se člověk stává nebeským a duchovním, je tím připraven být k obrazu Božímu a uchystán ke spojení s Bohem; stačí, když slouží Bohu s čistou duší a zachovává čistotu ve všem, v nitru i vnějšku svého těla, na své kůži, svých oděvech, náradí, ve svém bytě, při svých darech a obětech. Chceme-li

správně pečovat o čistotu, musíme čistit i vzduch a tak přivolávat nejmocnější působení božského a nebeského a lákat tak k sobě čisté sluhly boží a dobré demony. Ale někdy vyžadují takovou čistotu i duchové nečistí a zlí demoni, kteří se opíjí po duchách dobrých, ale jen proto, aby nás oklamali a nalákali nás k uctívání jich samých. Musíme proto věnovat pozornost zejména čisté mysli a čistému srdci, a tak se uchránit před nečistými mocnostmi.

Kapitola 55.

O zdrženlivosti, postech, bohobojnosti, samotě, pokoji mysli a povznesení duše.

Zdrženlivost chrání ty, kdo ji dodržují, před neřestmi a zlými demony; činí z duše neposkvrněný chrám Boží a spojuje rozum s Bohem. A také pro tělesný stav a pro zdraví není nic lepšího než vystříhat se všeho přebytného a nepřekračovat míru nutného ve způsobu života. Neměli bychom požívat stravu příliš silnou pro naši přirozenost, nýbrž naopak takovou, kterou může naše přirozenost zvládat bez obtíží; někteří tvrdí o Kristu, že přijímal jen tolik potravy, aby ve čtvrtém trávení nevzniklo nic přebytného. Také mnozí jiní se při nejmírnějším požívání potravy těšili zdravím těla a veselým myslí, jako například Mojžíš a Eliáš, kteří se postili čtyřicet dní, takže obličej prvního zářil a druhý řídil pouhou vůlí snadno své tělo, stejně jako svého ducha. Kouzelníci a filosofové ujišťují, že náš životní duch se neživí přijímanou potravou - jak to činí pomocí jistých orgánů pozemský duch - trávením jídel a nápojů, nýbrž do sebe jako houba nechá celým povrchem těla vsakovat potravu složenou z nejjemnějších výparů, které ze všech stran pronikají do našeho těla. Ten, kdo si přeje mít ducha čistého a silného, požívá suchá jídla a posty činí své příliš nepropustné tělo útlejším a snáze propustným, aby působením tíže duch neotupěl a nezakrněl. Mytím, drhnutím, cvičením a vhodným oblečením udržujeme tělo čistým a ducha posilujeme očišťováním a vykuřováním. Proto musíme být při požívání jídel čisti a zdrženliví, jako byli pythagorejští filosofové, kteří vedli v každém ohledu svatý a střízlivý život. Umírněnost, zabráňující nepořádku z přebytných štáv, který by mohl rušit proud fantazie a jejích výkonů, způsobuje, že naše duše velmi často, sníc, někdy i bdíc, je neustále podrobena vyšším vlivům. Kromě toho Pythagorejci slibují tomu, kdo zdrženlivostí zmírňuje veškerá vzrušení mysli i těla, trvalé zdraví obojího a dlouhý život. Brahmani nepřijímali do svého sboru nikoho, kdo se nezdržoval vína, masa a neřestí, protože říkali, že boha nemůže rozpoznat nikdo, kdo za ním nespěje změnou svého života, čemuž Fraotés (podle Filostráta) učil i ostatní Indy. Navíc se musíme zdržet všeho, co kazí srdce a ducha, tedy zlých žádostí a závistí, které jsou, jak říká Hermes, služebníky nespravedlnosti a svádějí srdce i ruku ke zlým činům. Také se musíme mít na pozoru před zahálkou a prostopášností, neboť duše, spoutaná leností a smyslnou rozkoší, nemůže ani vytušit nic nebeského. Athénští kněží, řecky hierofantés, se proto, jak vypráví Hiemos, často zbavovali pomocí nápojů z bolehlavu mužství, aby mohli při svém posvátném úřadu vést bohobojný život. Bohobojnost srdce, oddaného Bohu, činí naši duši (jak učí Orfeus ve svém hymnu na všechny bohy Musaionu) neustálým a neustále připraveným chrámem božím. Také se musíme mít na pozoru před každou přemírou pocitů, afektů, fantazií, mínění a podobných projevů, protože tím se omezuje mysl a kalí úsudek rozumu, jak to například jasně vidíme u závistivců a ctižádostivců. Proto nazývá Cicero ve svých *Tusculských rozhovorech* tyto vášně zhoubnými nemocemi duše; Horatius je nazývá bláznovstvím a zuřivým šílenstvím, když říká:

*Tisíc bláznovství dívek
a tisíc bláznovství chlapců ...*

Zdá se, že tím chce naznačit, že všichni lidé jsou v něčem blázniví, jak to vyjadřuje Sirach. Bláznů je nekonečné množství. Stoikové tvrdí, že mudrci má být prostí vášní, totiž těch vášní, které pramení ze smyslnosti, neboť rozumové a duchovní vášně mudrcovi přičítají. Také Boethius říká, že při zkoumání pravdy máme jisté vášně držet na uzdě.

*Chceš-li jasně vidět pravdu
a nesejít, z přímé stezky,
musíš spoutat bolest, starost, radost, naději.
Neb tvá duše chřadne v poutech
a je v mlhách, když jí vášně vládnou.*

Musíme duši úplně osvobodit od jakéhokoli překračování míry a jiných vášní a usilovat o prostou pravdu, které, jak se dočítáme, dosáhli filosofové v dlouhotrvající samotě. Neboť duše, osvobozená v samotě od jakéhokoli starosti o lidské záležitosti a věnující se výhradně posvátným a nebeským bytostem, denně vycitňuje, co mají nebeské bytosti v úmyslu vykonat. Tak se Mojžíš, zákonodárce Hebrejců a největší z proroků, který byl obeznámen se vši moudrostí Chaldejců a Egypťanů, když chtěl opustit smyslový život, odebral do nekonečných pouští Etiopie, kde si, zřeknuv se všech lidských záležitostí, vzal za úkol své mysli a svého ducha zkoumání božských věcí; proto se Bohu Všemohoucímu v něm tak zalíbilo, že Mu Mojžíš směl hledět do tváře a získat tak sílu k oněm podivuhodným zázrakům, o nichž se vypráví v Písmě Svatém. Právě tak prý Zarathuštra, otec a

kníže kouzelníků, získal znalosti všech přírodních i božských věcí za své dvacetileté samoty, v níž napsal velké množství spisů o celé oblasti věštění. Také Orfeus žil v thráckých pustinách, jak vyplývá z jeho vlastních slov (Museovi). O krétském Epimenidovi se dočítáme, že se mu dostalo poučení během jeho předlouhého spánku, vždyť prý spal padesát let, to jest žil v skrytosti. Stejně prý i Pýthagorás strávil deset let ve skrytosti a z téhož důvodu milovali samotu i Herakleitos a Demokritos. Čím více se totiž odvrátíme od zvířecího a lidského života, tím žijeme blíže andělům a Bohu, spojujeme se s nimi, podílíme se na jejich lepším údělu, jsme ve všem všudy mocnější a vládneme nade vším. Jak máme svou duši od života těla a každého rozptýlení odvrátit a jak ji máme povznést, aby mohla vystoupit po jednotlivých stupních poznatelného a poznání až k Jedinému, Dobrému, Pravidelnému a Krásnému, tomu učí Proklos ve svém komentáři k Alkibiadovi, kde ukazuje, jak musíme především - abychom se povznegli k netělesné bytostnosti - opustit smyslovost. Musíme překonat různé návyky, vztahy a svazky a dychtit jen po vyšším vhledu a duchovní říši a uvážit, oč nekonečně lepší je tato říše pro duši. Musíme se vzdát dokonce i duchovní rozmanitosti a obrátit se k nadduchovní a bytostné, vši rozmanitosti prostě jednotě, zdroji dobra a pravdy. Stejně tak se musíme, abychom dosáhli nejjednodušší pravdy, vystříhat všech různorodých, rozptylujících a klamných poznatků. Musíme se vzdát všech rozmanitých sklonů a citů, klamů a mínění, která si odporují, a povznést se k pravému vědění, v němž je sice také rozmanitost, ale bez protikladů, protože všechno souvisí se vším a vzájemně si slouží, až dospějeme k předpokládanému Jednomu Všemu a žádné jiné nepředpokládajícímu poznání, na něž musíme redukovat všechno ostatní. Ale ani v tom ještě není nejvyšší vrchol poznání, nad ním je ještě čistý rozum. Teprve až se vzdáme veškerého skládání, rozdělování a různorodého vztahování, můžeme se povznést k duchovnímu životu a k jednoduchému nazírání, usilovat o duchovní bytostnost, abychom dosáhli nejvyšší existence duše; a teprve touto nejvyšší existencí jsme Jedno, v ní se naše rozmanitost sjednocuje a dospíváme k prvnímu Jedinému, z něhož do všeho vyplývá jednota; k té pak docházíme skrze jednotu samu, ta je květem naší bytosti a můžeme ji uskutečnit teprve tehdy, až se - opustivše veškerou rozmanitost - povzneseme do své jednoty samé, staneme se Jediným a působíme jediným směrem.

Kapitola 56.

O pokání a udělování almužen.

Nejdůležitější složkou očišťování je dobrovolná lítost nad spáchanými zlými činy, neboť, jak říká Seneca v Thyestovi, kdo lituje, že pochybil, je už skoro bez viny. Pokání je nejskvělejší prostředek k vykoupení našich hříchů, protože klade proti potěšení bolesti, vyhání z duše bláznivou veselost a propůjčuje jí zvláštní sílu, která vede zpět na nebesa. To neznamená jen odpykání hříchů, nýbrž i duchovní mučednictví duše, která je ze všech stran probodávána mečem ducha. Meč ducha je však slovo Boží. To říká prorok Jeremiáš a také Pavel píše Efezským: „Vezměte přílbici spásy a meč ducha, kterýž jest slovo Boží.“ V Žalmech se praví: „Meč jest na vašich rtech.“ Musíme proto své myšlenky a hříšné sklony naší duše a všechno zlé, co vychází z naší duše a úst, při zpovědi doznat knězi, aby to podle slova Božího posoudil a aby nás očistil uloženým pokáním z moci Bohem mu propůjčené a tak nás vedl k dobrému. K nápravě našich zlých činů není totiž v náboženství působivější svátosti než pokání. Proto říká Ovidius ve svých *Dopisech z Pontu*:

*Často zmírní bohové tresty a znovu ukážou
přízeň, když vidí, že člověk lituje hříchů.*

Jest ještě jedna usmiřující svátost, totiž udělování almužen. O tom, pokud je mi známo, jsem u filosofů našel málo nebo vůbec nic; ale nejvyšší pravda nás o tom učí slovy: „Dávejte almužny a vše vám bude čisté.“ A u Siracha čteme: „Jako voda hasí oheň, tak almužna vykupuje hřích.“ Daniel nabádal krále babylónského, aby se zbavoval svých hříchů dobročinností k chudým. Anděl Rafael říká u Tobíáše: „Almužny vykupují od smrti, omývají hřích, drží nás při životě.“ Kristus nařídil, abychom se k Otci modlili takto: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme viníkům našim.“ A na jiném místě říká: „Stokrát budete přijati a budete mítí život věčný.“ Až přijde Pán soudit živé i mrtvé, bude především vyčítat zatraceným, že nedávali almužny a nekonali činy milosrdenství: „Byl jsem hladov a vy jste mne nenasytili, byl jsem žízniv a vy jste mne nenapojili.“ A na jiném místě praví o chudých: „Cokoliv jste učinili nejmenšímu z mých bratří, mně jste učinili.“ Zdá se, že totéž chtěl říci i Homér, když u něho jistý mladík vyčítá záletníku Antinoovi: „Nejednal jsi pěkně, Antinoe, že jsi zabil ubohého žebráka; přinese ti to zkázu, trůni-li nějaký bůh nad hvězdami, neboť i bohové přicházejí do světa převlečení za cizince a ničí města, vidí-li násilí a bezpráví páchané lidmi na lidech.“

Kapitola 57.

O vnějších prostředcích, které spolupůsobí při vykoupení z hříchů.

Všeobecně se věří a učí to i muži zběhlí v náboženských otázkách, že duše může být vykoupěna od hříchů jistými posvátnými úkony a obyčejí, jako jsou oběti, křest, exorcismy, požehnání, svcení, pokropení svćenou

vodou, také některými mastmi a vykuřováním, které jsou buď k tomu účelu vysvěceny, nebo mají takovou moc od přírody. K těm druhým patří síra, jejímž spalováním vyháníme zlé demony; často se při očišťování užívalo i vajec, a proto se také vejcem říkalo očistná vejce; připomíná je i Ovidius v těchto verších:

*Zavolej nyní tu starou, necht' očistí lože a dům
a chvějivou rukou přinese síru a vejce.*

Proklos píše, že kněží užívali běžně při očišťování síry a asfaltu nebo promývání mořskou vodou; síra očišťuje ostrostí svého zápachu, mořská voda však díky své ohnivé součásti. Podobně očišťuje žindava (sanicula), a proto ji staří užívali při očišťování. Podobně užívali i olivových větví, které obsahují tolik čistoty, že olivovník, zasazený kurvou, buď zůstává navždy neplodný, nebo úplně uschne. Dále slouží k očišťování kadidlo, myrrha, sporýš a baldrián, který se též nazývá herba lucia, arabsky fu; rovněž kuklík (lékařský); zvláště mimořádně účinný k vyhánění zlých démonů, jakož i proti čarodějnictví, je kouř ze žluči černého psa. Strašidla zahání kouř z peří dudka. Podivné a skoro neuvěřitelné jest, co vypráví vážný a pozoruhodný dějepisec Josef ve svých dějinách Jeruzaléma o kořeni Baaras, který se tak nazývá podle místa u Macherunu, města v Judeji; je to kořen ohnivě červený a v noci vyzařuje světlo, ale příliš obtížně se získává, protože očím a rukám, které po něm sahají, uniká, a nesetrvá na místě, pokud jej nepostříkáme močí menstrující ženy. Ale ani tak se kořen nedá vytrhnout bez nebezpečí, neboť se přihází, že toho, kdo jej vytahuje ze země, stihne okamžitá smrt, není-li chráněn amuletem z téhož kořene. Proto ti, kdo nemají takový amulet, vykopají okolo rostliny příkop, přiváží provazem ke kořenu psa a ihned se vzdá. Pes se ze vsí síly snaží utéci, vytrhne kořen a zemře místo svého pána. Pak už kořen může vzít do ruky každý, a to bez nebezpečí; kořen má znamenitou očistnou sílu, takže přináší i těm, kdo jsou trápeni nečistými duchy, okamžitou úlevu, jak potvrzuje zkušenost. Skutečnost, že takové látky působí na duchovní bytosti, a to tak, že je buď vyhánějí, nebo přivolávají, buď uklidňují, nebo vzrušují, se dá vysvětlit podobně, jako působení jistého ohně na Sicílii, který (podle svědectví Viléma. Pařížského) - aniž by zraňoval tělo - působí duším těch, kdo se k němu přibližují, nesnesitelná muka. Ostatně jsme o tom psali již výše.

Kapitola 58.

O modlitbě a zaslíbení.

Modlitba, zaslíbení, oběti a dary, to jsou stupně, které lidem nabízí náboženství, aby po nich stoupali k Bohu a získali jeho přízeň - zprostředkovávají tak posvátné a nerozlučné spojení duše s božstvím. Z modliteb, které pronášíme s opravdovou a posvátnou zbožností, čerpáme velkou sílu. Když se jimi obracíme na nebeskou bytost, pohnou ji k tomu, že se obrací svou řečí a odpovědí k nám, a to božským paprskem, jímž, jak říká Dionysios, mluví Bůh s člověkem, ale způsobem tak skrytým, že jej vnímají jen nemnozí. Často jej naopak slyšel královský prorok David, protože řekl: „Uslyším, co Bůh, Pán můj, ve mně hovoří.“ Časté dlouhotrvající modlení připravuje ducha a duši na přijetí božského světla, rozněcuje božskou lásku, naději a víru, přináší posvátnou přeměnu a osvobozuje duši od všeho nepříznivého a jí nepřátelského. Také chrání před zly, která by jinak podle běhu přírody na nás dopadla. Proto píše Ovidius:

*I hněvného boha je možno obložit prosbou,
často jsem viděl, jak Jupiter, s blesky již v ruce,
kadidla kouřem se obměkčit dal.*

Člověk se působením modlitby vrací k Bohu a když dosáhne cíle, pak, jak říká Platón ve Faidrovi: „On zadrží koně a účastní se hostiny, na níž požívá ambrózií a pije nektar.“ Kdo tedy chce mít sílu, musí se často modlit k tomu, kdo veškerou sílu v sobě obsahuje. Nejlepší je ovšem ta modlitba, kterou nepronášíme ústy, nýbrž kterou přinášíme Bohu posvátným mlčením a v nitru svého srdce a která uctívá nadřazené bohy slovy duchovního světa. Zaslíbení je pak horoucí přání čistého, Bohu oddaného srdce, které prosí o to, co pokládá za dobré. Takové přání spojuje, jak svědčí Jamblichos i Proklos, duše s Bohem do takového stupně, že někdy se působení Boha a duše sjednotí, a to tak, že působení Boha je jako dílo mistra, působení duše jako dílo Božího nástroje. Celý starověk tedy svědčí o tom, že někdy se prostřednictvím zaslíbení dějí zázraky, léčí nemoci, odvrací nepohoda a podobné věci. Dočteme se také, že nejvýbornější a nejmoudřejší mužové všech národů, indiští brahmáni, perští kouzelníci, egyptští gymnosofisté i theologové řečtí a chaldejští, kteří světili svátky boha a zaváděli mysteria, činili mnohé zázraky právě zaslíbením a modlitbami. K dokonalému zaslíbení a modlitbě (protože není dokonalého zaslíbení bez modlitby a dokonalé modlitby bez zaslíbení) je třeba hlavně dvojího, a to za prvé, znalosti toho, ke komu se modlíme a jemuž chceme něco zaslíbit, a dále pak, jakým způsobem, v jakém pořádku a jakými prostředky se má uctívání konat. Pomocníci a nástroje Boží jsou totiž různého druhu, jako nebesa, hvězdy, služební duchové, nebeské duše a heroové, které musí ten, kdo se chce povznést k archetypu, k Bohu, nejprve povolát jako dveřníky, přímluvce, správce a zprostředkovatele; Bůh sám musí být posledním cílem každého vzývání, protože ostatní nebeské bytosti znamenají jen možnosti přístupu k Němu. S modlitbami a zaslíbeními se proto musíme především s čistým a zbožným srdcem obracet na jediného Boha, nejvyššího

Otce, Krále a Pána všech bohů; obracíme-li se však na nižší nebeské bytosti, dosáhneme něčeho jen tehdy, jsou-li pověřeny nejvyšším Otcem zvláštním posláním. Proto Orfeus a Zarathušta při modlitbách a zaslíbeních, obracejících se na podřízená božstva, pokládají za přípustné vykuřování, znamení a podobné; obracejí-li se však lidé na majestát nejvyššího Jupitera, není takových vedlejších věcí vůbec třeba a Hermes a Platón je v těchto případech zakazují. Proto říká Hermes Tatíovi: „Modlíš-li se k nejvyššímu Bohu a zapaluješ přitom kadidlo a děláš podobné věci, znamená to znesvěcení, neboť to odporuje pokoře před tímto bohem, protože neexistuje nic materiálního, co by netělesného boha nebylo nehodno; proto se mu také nezamlouvá žádná modlitba, která je vyslovena jen ústy, ba ani niterná modlitba, je-li duše poskvrněna nějakou nepravostí.“ Za druhé je žádoucí jistá rovnorodost našeho života s životem božským co do čistoty, bohabojnosti a posvátnosti; také to, o co žádáme, musí být dovoleno; pak teprve tím vším získáme v nejvyšším stupni boží blahovůli a můžeme se podílet na božích darech. Jestliže si však pro nečistotu svého srdce nezasloužíme, abychom byli vyslyšeni, nebo není-li to, oč žádáme, hodno toho, aby se stalo, pak je samozřejmé, že Bůh našim prosbám nevyhoví; proto říká božský Platón, že Boha nelze žádnými prosbami a dary pohnout k něčemu nespravedlivému. Z té příčiny nesmíme Boha prosit o nic nehodného, neboť jenom proto, jak vidíme, nebyly vyslyšeny prosby českých prosebníků, že neměli ani pobožné smýšlení, ani jejich prosby nebyly zaměřeny na to, co se Bohu zamlouvá; nebo také prosebníci neuměli rozlišovat, v jakém pořadí se máme modlit a přes které prostředníky, s jejichž pomocí se musíme přibližovat k Bohu; tato neznalost často činí naše modlitby neúčinnými a překazí splnění našich přání.

Kapitola 59.

O obětech, obětních darech a jejich různých druzích.

Oběť je posvátný dar, který posvěcuje i dárce, nestojí-li tomu v cestě nějaká neobohojnost, nebo nějaký hřích. Z obětí a obětních darů čerpáme velikou důvěru, ony nás činí služebníky Božími a odvracejí četná zla, která nás ohrožují, což zejména hebrejští učitelé potvrzují slovy: „Tím, že zabíjíme svá zvířata a tento svůj majetek přinášíme jako oběť, odvracíme od sebe zla, která nás ohrožují.“ A jako smrtelný kněz obětuje Bohu na tomto světě duše nerozumných zvířat tím, že zabíjí tělo a odděluje je tak od duše, tak obětuje i archanděl Michael, kněz vyššího světa, duše lidí, a to oddělením duše od těla, nikoliv těla od duše; kromě toho jsou i náhodná oddělení, jako nadšení, vytržení, sny a jiná osvobození duše, což Hebrejci nazývali polibkem smrti. Oběti a obětní dary je třeba přinášet za prvé a především Bohu Nejvyššímu; přinášíme-li je však podřízeným božstvům, platí zde totéž, co bylo v tomto ohledu řečeno o modlitbách a zaslíbeních. Je více druhů obětí; při jedné, oběti zápalné, bylo obětní zvíře spáleno, při jiné byla obětována prolitá krev. Kromě toho se přinášely oběti spásné za záchranu před nebezpečím, oběti smírné za nastolení míru, oběti oslavné za osvobození od zla nebo za prokázaná dobrodíní, dále děkovné oběti k uctívání Boha a vyjádření díků. Některé oběti se však nepřinášely k počtě Boha ani z dobré vůle, jako například u Hebrejců oběť žárlivosti, jejímž jediným cílem bylo zjistit zatajené cizoložství. U pohanů se kdysi konávala i smírná oběť, již byla očišťována města, postižená hladomorem, pustošivou nálezou nebo jiným velikým neštěstím. Postup této oběti záležel v tom, že vyhledali nejdopornějšího člověka této obce, dali mu do rukou sýr, koláče a suché říky, pak ho odvedli na určité místo, tam ho sedmkrát zmrskali pruty, pak ho spálili na hranici a jeho popel hodili do moře. O tomto mravu se dovidáme od Lykofóna a Hipponara. Nepříliš odlišné od toho jest to, co vypráví Filostrates o Apolloniovi z Tyany, jak vyháněl mor z Efezu. Kromě toho bylo ještě mnoho druhů obětí, jako agonálie, dapsy, farreatioy, hekatomby, smírné oběti, hyacynthie, armilustry, janualie, lualie, lupercalie, munychie, novendinalie, nictilucy, palatialie, pastilarie, popularie, protervie, skenopegie, solitorilie, staty, rubigalie, fontanalia, ormie, svátky mrtvých a oběti mrtvým, lampterie, consualie, umburbie, ambarvalie, svátky vína, thye, oběti zápalné, orgie, latialie, dianetauriby, bacchanalie, trietericy, liberalie, kokytie, svátek Cerery, tesmoforie, svátek Adonisův, theonie, laurentialie, Opalie, palilie, quirinalie, vertumnalia, gynekie, panathénie, quinquatria, diapalie, diasie, hormy, hormey, nemeje, mytriaky, palogygie. Jednotlivým božstvům byla, přinášena v oběť jejich zvířata, tak Bakchovi kozel a osel, Cereře prasnice, Slunci kuň, Dianě laň a psi, Priapovi osel, Ifidě husa, Noci kohout, Faunovi kozy, Neptunovi býk, Minervě kozy, Herkulovi býk, Saturnovi chlapani, Máje březí svině, Aeskulapovi kohout. Herkulovi z Onidu se obětovalo nadávkami a urážkami. Byly také různé kněžské řády, jako pontifikové, fiaminové, archiflaminové, fyladové, salierové, hierofanti, jakož i různá náboženská zařízení a obyčeje, jako oběti, ceremonie, svátky, svěcení, věnování, zaslíbení, přísahy, smírné a různé jiné oběti, které pobláznění pohané přinášeli nepravým bohům a démonům. Ale pravá oběť, která člověka očišťuje a spojuje jeho duši s Bohem, je obětí dvojitou: za prvé tou, kterou přinesl náš nejvyšší kněz Ježíš Kristus za odpuštění hříchů, když vše očistil svou krví na kříži, a za druhé tou, již člověk přináší sám od sebe za oběť Bohu jako oběť čistou, neposkvrněnou a živoucí tak, jako přinesl Kristus, nejvyšší kněz, za oběť sám sebe a tím nás učil, že i my se máme spolu s ním obětovat, jako obětoval On sám sebe; o svátosti svého těla a své krve říká: „To čiňte na mou památku.“ Máme se tedy umrtvovat utrpením našeho smrtelného těla, ale v duchu se stávat živoucími, obětovat se, jak říká i Porfýrius: „Musíme usilovat o to, abychom přinášeli jako oběť svatý život, neboť nemůže být pravým knězem božím ten, kdo nepřináší v oběť sám sebe a nepřemění svého ducha v chrám, v němž může

přijímat božské světlo.“ Vnější oběti jsou podle Herakleita do jisté míry léky duše, které nám předepisuje nejvyšší lékař, neboť zlý duch drží člověka ve své moci (jak říká Proklos) tak dlouho, dokud není vypuzen obětí. Oběti jsou tedy nutné k usmíření Boha a nebeských mocností, jakož i k očišťování člověka, který je ze své strany obrazem Boha a světa. Náš Pán Ježíš Kristus však, pravý a nejvyšší kněz, shromáždil veškeré oběti v prvních a základních látkách lidské potravy, ve chlebu a víně, takže my lidé, když už nás Vykupitelova krev úplně očistila, nepotřebujeme nadále obětních zvířat, žádné krve nebo jiných věcí, abychom se očišťovali. Egypťané měli šest set a šest druhů obětí, i jednotlivým hvězdám a planetám vzdávali božské pocty a přinášeli posvátné oběti, protože je pokládali za božská stvoření, která mají rozumnou duši a božský rozum. Proto prý hvězdy, když je pokorně vzýváme, vyslyší naše prosby a dávají nám nebeské dary, ne však podle přírodního řádu, nýbrž jaksi ze své svobodné vůle. Tak je také třeba chápat Jamblichovo tvrzení, že nebeská tělesa a božstva tohoto světa vládnou zčásti božskými a vyššími, zčásti přírodními a vnějšími silami, které Orfeus nazývá klíči k otvírání a zavírání. Prostřednictvím těchto druhých sil jsme podrobeni působení osudu, ty první nás však od osudu osvobozují. Hrozí-li někomu z nás neštěstí ze strany Saturna nebo Marsu, pak nám mágové radí, abychom se neutíkali k Jupitérovi nebo k Venuši, nýbrž se naopak obraceli na Saturna a Mars. Psyché u Apuleja, kterou pro její krásu pronásleduje Venuše, nesmí hledat pomoc u Cerery nebo Junony, nýbrž se musí se svou poctou obrátit přímo na Venuši. Staří obětovali jednotlivým hvězdám věci, které k nim patřily, například Slunci věci solární a zvířata Slunci zasvěcená, totiž vavřín, kohouta, labuť nebo býka, také Venuši jí zasvěcená zvířata, jako holubice nebo hrdličky, a také jí příslušející rostliny, jako sporýše. Proto píše Vergilius:

*Vodu hned přines, oltáře ozdob mékoučkou stuhou,
pak zapal sporýše i kadidlo mužské.*

Kromě toho konali mágové někdy přirozené nebo umělé přípravy, které se týkaly nějaké hvězdy a které potom této hvězdě zasvětili a přinesli jako oběť, aby tím nejen ze správně načasovaného působení této hvězdy získali přírodní sílu, nýbrž aby také tuto sílu obětí ještě zesílili; neboť darování jakékoliv věci, je-li Bohu přinesena správným způsobem, se rovná oběti právě proto, že se věc Bohu přinese, je jím posvěcena a stává se jeho majetkem. - Pro nebeská a éterická božstva se porážela obětní zvířata bílá, pro božstva pozemská a podzemní černá, a to pozemským na oltářích, podzemním v jamách; božstvům vzduchu a vody se obětovala drůbež, oněm bílá, těmto černá. Konečně byla všem božstvům a démonům, kromě pozemských a podzemních, obětována drůbež, těm pozemním však jen čtyřnohá zvířata, neboť podobné se raduje z podobného. Také se smělo z toho, ale jen z toho, co se obětovalo nebeským a éterickým božstvům, pojmít, přičemž ovšem nejlepší kousky se musely odložit pro božstvo; z některých jiných obětí se však pojídat nesmělo. To vše objasňuje věštba Apollonova těmito verši:

*Jen bílé ty zvíře smíš zabít, nebeským bohům,
z černého těší se jen bozi Země; otevřené
oltáře milují nebeští, ale podzemní žádají
jámy krví potřené černou, žádnou bohové nepřijmou
oběť, není-li člověk do země vložen.
Však nymfám obětuj med a rozkošná vína.
Ony bytosti však, jež létají okolo země,
žádají hořící oheň by v oltáři planul,
naň vložené černé však tělo, pak kadidlo zapal
a přilož obětní koláč a solené plody.
Bohům pak, již nad mořem vládnou,
obětuj na břehu vodstva a celé zvíře jim
do hloubky vrhni. Nejlepší kousky patří vždy
nebeským bohům, musíš spálit, je v ohni.
Vše ostatní patří už tobě, pojez je v klidu,
vzduch nechť pln je hustých a kořených vůní.*

Porfyrios, který uvádí tyto verše ve svých knihách o odpovědích, je podobně jako jiní filosofové toho názoru, že oběti jsou jisté přirozené prostředkování mezi bohy a lidmi; proto také říká Aristoteles: „Příroda vnukla člověku, aby obětoval bohům.“ Oběti patří k oběma přirozenostem, k božské i lidské: jsou v nejhlubším vztahu k božstvu, jemuž jsou přinášeny, stejně jako k tomu, kdo má být jimi očištěn; ale tento vztah je skryt tak hluboko, že lidský duch skoro nemůže pochopit, co Bůh a božské bytosti vyžadují, aby nás vykoupili od hříchu, a čím je možno smířit nebeské mocnosti, aby ustoupily od uplatnění trestů, které si zasloužíme za své hříchy. To jsou, jak je nazývá Orfeus, ony klíče, které otvírají brány živlů a nebes, aby jimi člověk vstoupil do krajin nadnebeských, a aby tak k němu sestoupily nebeské inteligence a démoni živlů. Úplně a vpravdě náboženští lidé jich však nepotřebují, nýbrž jen ti, jak říká Hermes Trismegistos, kdo se stali služebníky a kreaturami nebes, a kdo se - jako poddaní nebes - musejí ucházet o přízeň nebeské síly a čerpat z ní sílu natolik, aby se vznesli do výše a osvobodili se tak od jejího panství a vystoupili nad nebesa.

Kapitola 60.

Jakých modlitebních formulí a obyčejů obvykle užívali staří při svých obětech a obětních darech.

Nyní se seznámíme s tím, jaké modlitební formule spojovali staří se svými oběťmi a obětními dary. Každý, kdo přinášel dary a obětoval božstvu, pronášel asi toto: „Já, tvůj služebník, obětuji a zasvěcuji ti toto, uznávám tě za původce svatosti, volám tě, abys tento dar posvětil a propůjčil nám sílu svého vysokého a slavného ducha, abychom skrze ni dosáhli, o co prosíme; jako tato přítomná věc, jak ti tu přináším, bude tvoje, bude od tohoto okamžiku u tebe žít a zmírat, tak i já chci být tvůj, protože prostřednictvím tohoto daru, prostřednictvím toho, co ti chci obětovat a od tebe nechat posvětit, přiznávám se jako tvůj služebník a ctitel.“ Také se při obětech říkalo: „Tak, jak je v mé moci usmrtit toto zvíře, chci-li, nebo je nechat naživu, je i v tvé moci to, o co tě prosíme, nám ve svém hněvu odejmout nebo nám to ve své milosti darovat.“ Je-li oběť přinášena proto, aby nás vykoupila od hříchu nebo aby bylo odvráceno zlo, říká se: „Tak, jak toto zvíře umírá pod mou rukou, tak ve mně umírá každá neřest, každá nečistota,“ nebo: „Tak nechť je zničeno nebo zemře ono zlé a škodlivé.“ Také: „Jak se vyhlila krev tohoto zvířete z jeho těla, tak ať se mně vyhne všechno nefestné a nečisté.“ Při oběti zápalné se pronáší: „Jak je tento obětní dar pohlcen tímto ohněm zde, takže z něho nic nezbuďe, nechť je ve mně pohlčeno všechno zlé, nebo ať zmizí všechno zlé, které chceme odvrátit a jemu se vyhnout.“ Bylo také zvykem, že během modlitby všichni ti, pro něž se oběť konala a kteří na ní chtěli mít účast, se dotýkali rukama oltáře, protože modlitba sama nestačí; ten, kdo se modlí, musí se také rukama dotýkat oltáře, a proto je psáno u Vergilia:

*Tam stál a držel se oltáře rukou.
Všemocný vládce uslyšel syna ...*

A na jiném místě:

*... Držím se oltáře toho
a svědectví vydávám při obětním ohni a bozích.*

Kapitola 61.

O tom, jak se modlitby, oběti a svěcení mohou obracet buď na Boha, nebo na nižší nebeské mocnosti.

Každá modlitba, každá oběť, svěcení a vzývání se obrací buď výlučně na Boha, nebo na nižší nebeské mocnosti, jako anděly, hvězdy a polobohy. Je však přítom pravidlem, že kdykoliv se, abychom něco dostali, svou modlitbou obracíme výlučně na Boha, má se to dít tak, že přítom připomínáme nějakou událost, nějaký zázrak, svátost nebo zaslíbení či věštby z Písma Svatého. Tak když se například modlíme za zničení nepřátel, máme připomínat, jak Bůh zničil za potopy obry, jak Bůh zmařil stavbu babylónské věže zmatením jazyků, jak zničil ohnivým deštěm Sodomu a Gomoru, jak nechal zaniknout faraonovo vojsko v Rudém moři; k tomu můžeme připojit zaklínání z Žalmů nebo nějaké jiné místo z Písma Svatého. Prosíme-li o záchranu z ohrožení vodou, je dobré vzpomenout, jak byl Noe zachráněn za potopy, jak děti Israele prošli Rudým mořem, jak Kristus kráčel suchou nohou po vodě, jak zachránil člun kymácející se v nebezpečí na vlnách, jak poručil větrům a vlnám na moři, jak vytáhl Petra, který se už potápěl, z vod mořských a podobně. Pokládáme-li za nezbytné obrátit se kvůli věštébám nebo snům na Boha nebo anděly nebo heroy, nabízejí se nám ze Starého Zákona nesčetné případy, kdy Bůh hovořil s lidmi, a také velmi četné verše, které obsahují prorocství, a pokud jde o věštecké sny, známe sny Jákobovy, Josefovy, faraonovy, Danielovy, Nabukadnesarovy, stejně tak zjevení, která nacházíme jak v Novém Zákoně a veškeré církevní literatuře, tak i u apoštolů Jana a Pavla, svatých mudrců, u ostatních svatých, Heleny, Konstantina a Karla, dále i u novějších proroků Metoděje, Cyrila, Joachima, Merlina, svatých žen Brigity, Mechtyldy a Hildegardy, kteří všichni, když je pokorně prosíme, nás učiní účastnými na božských zjeveních. Pak ještě můžeme vzývat svatá jména Boží, zvláště ta, která poukazují k žádané věci nebo s ní jsou v jakémkoliv vztahu: například žádáme-li o zničení nepřátel, voláme ta slova, která vyjadřují hněv Boží, pomstu Boží, spravedlnost a sílu Boha, bázeň Boží; chceme-li uniknout nebezpečí, voláme slova vyjadřující milosrdenství, prosbu o ochranu, spásu, dobrotu Boží a podobně. Abychom si vyprosili splnění svých přání, obracíme se dále na anděla, hvězdu, nebo na někoho z Božích zástupců, k jehož úřadu příslušná záležitost patří, a právě na toho musíme zaměřit svou modlitbu, složenou podle pravidel pro kouzelné formule, a pokud jde o čísla, závažnost a míru, musíme se také přidržovat stanovených regulí. Nejsou mezi těmito přístupy jiné rozdíly, než ten, že kouzelné formule povzbuzují naši mysl a přizpůsobují její sklony k podobě oné určité nebeské bytosti, k níž se obracejí naše modlitby a již jimi uctíváme, a z tohoto kořene se pak rodí posvěcení, o čemž budeme hovořit dále.

Kapitola 62.

O posvěcováních a jejich rituálech.

Posvěcení je nejvyšší naplnění a dokonalost našeho díla, které duchovně oživuje materii, správně připravenou podle pravidel magického umění. Působnost posvěcení je založena hlavně na dvou věcech: na síle světicí osoby a na síle modlitby a rituálu, podle nichž se svěcení děje. Na světicí osobě se požaduje svatost života a plná moc k svěcení; to první propůjčuje přirozenost a zásluha, to druhé však zasvěcení a udělení důstojenství - o tom jsme již hovořili výše. Také si musí být takový mudrc této síly a moci pevně a bez pochyb vědom a mít v sebe naprostou důvěru. Zde se zmíním ještě o požadavcích na modlitbu. Modlitba má světicí sílu, kterou jí propůjčilo božstvo, ať už ji k tomu cíli stanovil Bůh, o čemž nacházíme spoustu příkladů v Písmě Svatém, nebo ji zavedla církev osvícená Duchem svatým - takových je také mnoho. Světicí sílu však modlitbě nepropůjčuje jen její vyšší původ, nýbrž i okolnost, že se v ní uvádějí místa z posvátných textů, jako jsou biblické příběhy, dále zázraky, milosti, zaslíbení, svátosti a posvěcené předměty, které mají být s věcí, určenou k posvěcení, správným nebo nesprávným způsobem nebo podle podobnosti v souvislosti. Uvedeme k tomu některé příklady, podle nichž můžeme snadno osvětlit celý postup. Při svěcení vody si připomínáme, že Bůh postavil nebesa doprostřed vod, že do pozemského ráje vložil svatý pramen, z jehož čtyř svatých proudů je celý okresek zemský zavodněn; že z vody učinil nástroj své spravedlnosti při zničení obrů ve všeobecné potopě, jakož i při zničení vojska faraonova v Rudém moři; že vedl svůj lid středem Rudého moře a přes Jordán, že zázrakem nechal téci vodu ze skály v poušti; že na prosby Samsonovy nechal vytrysknout pramen vody z oslí čelisti; že si vyvolil vodu za nástroj svého milosrdenství a za koupel spásy; že Kristus byl pokřtěn v Jordánu a že tím vodu očistil a posvětil a podobně. Je také třeba vzývat Boží jména, která se k záležitosti vztahují, například tím, že Boha nazýváme pramenem vody živé, živou vodou, proudem života. Podobně se při svěcení ohně připomíná, že Bůh stvořil oheň za nástroj své spravedlnosti k potrestání a očišťování hříšníků, že soudu nad světem bude předcházet požár světa, že se Mojžíšovi zjevil v ohnivém keři, že šel v čele dětí Israele v podobě ohnivého sloupu, že nařídil opatrování věčného ohně (světla) ve svatostánku a že, pokud zhasl, jej zázračným způsobem opět roznítil a udržoval jeho plamen i pod vodou atd. Také se k tomu nabízejí Boží jména, která například vyjadřují, že Bůh jest všestravující plápolající oheň a podobně; objevují se i slova jako jas Boží, světlo Boží a podobně. Při svěcení oleje se připomíná posvátný olej z druhé knihy Mojžíšovy a vykuřování se slovy k tomu náležejícími, například Kristus, což značí pomazaný, a ostatní posvátné věci, které k tomu patří, jako ony dva olivovníky ve *Zjevení*, posvátný olej, který před Boží tvář kape do hořících lamp. Při svěcení místa připomínáme horu Sinaj, svatostánek, nejsvětější chrám Šalamounův, posvěcení hory Golgoty mysteriem utrpení Kristova a pozemku, který byl za peníze, za něž Jidáš zradil Pána. Dále vzpomínáme hory Tabor, na níž došlo k proměnění a Nanebevzetí, a jako posvátných slov se užívá výrazů jako místo Boží, trůn Boží, křeslo Boží, oltář Boží, sídlo Boží, stan Boží, byt Boží atd. Podobně musíme postupovat při svěcení jiných věcí, a to tak, že vyhledáme z Pisma Svatého a jmen Božích taková, která se hodí k věci. Světime-li například papír nebo knihu, připomínáme si desky s deseti příkázáními, které dostal Mojžíš na hoře Sinaj, jakož i svěcení zákona, proroků a jiných spisů zjevených svatým Duchem; k tomu patří i názvy jako Boží testament, kniha Boží, kniha života, moudrost Boží a podobně. Světi-li se meč, uvádí se z druhé knihy Makkabejských, že Judovi Makkabejskému poslal Bůh meč, aby porazil nepřátele lidu Israele; v *Prorocích* se praví: „Vezměte dvousečné meče,“ právě tak v Evangelii: „Kdo má šat, prodež jej a kup meč,“ a v příběhu Davidově je řeč o meči andělově; ještě více podobných míst se najde v *Prorocích* a *Zjevení* Janově; jsou též posvátná slova jako meč Boží, hůl Boží, metla Boží a podobně. Tyto příklady posvěcování a žehnání věcí snad postačí, a to, co se týká posvěcování a žehnání osob, je možno z toho snad vyvodit. Jest ještě jeden velmi působivý a mocný způsob svěcení, který patří k obyčejům pověřeným a záleží v tom, že rituál svátosti se užívá k posvěcování neživých věcí, například rituál křtu, biřmování, pohřbívání atd. Kromě toho oběti a obětní dary za osoby a věci mají posvěcující sílu jen tehdy, jsou-li věci přinášeny za oběť a osoby zasvěcovány jen jistým nadzemským mocnostem.

Kapitola 63.

Které věci slují svaté a které posvěcené a v jakém poměru jsou k nám a k bohům, totéž o posvátných dobách.

Svatým se nazývá to, co je posvěceno bohy nebo jejich služebníky, čili demony, dalo by se říci, co nám bylo samými bohy doporučeno. Tak demony nazýváme svatými, protože v nich sídlí Bůh, jehož jméno většinou nesou. Proto se praví v 2. knize Mojžíšově: „Slyš, pošlu k tobě anděla; střež se jeho tváře a poslechni jeho hlasu a neroztrpči ho, neboť v něm jest mé jméno.“ Proto se svatými nazývají i mysteria. Mysterium je totiž něco, co má posvátnou a skrytou moc a milost, které pocházejí od bohů nebo démonů, nebo které mu propůjčil sám nejvyšší Bůh; patří k nim i svatá jména a písmena, o nichž byla řeč výše. Zvlášť musíme v této souvislosti připomenout svatý a mysteriózní kříž, posvěcený utrpením Kristovým; také jisté modlitby, které nebyly zavedeny lidskou zbožností, nýbrž božským zjevením, jsou svaté a mystické; tak čteme v Evangeliiích, že Kristus ustanovil modlitbu Páně. Podobně slují svatými i některé látky, jimž Bůh udělil zvláštní světlo své síly, jak

čteme v 2. knize Mojžíšově o kadidle a oleji k pomazání; též my dnes máme svěcenou vodu, svaté křížmo atd. Jsou ještě jiné druhy svatých věcí; svatými totiž nazýváme i lidské záležitosti, posvěcené a svatými učiněné Bohem, dále zaslíbení a oběti, o nichž byla řeč výše. Proto praví Vergilius:

*Však tři triumfy slavil Augustus ve zdech Říma
a věčné díky vzdával italským bohům
a vstoupil do tří set městských mohutných chrámů.*

A Ovidius píše ve svých Metamorfózách:

*Již brzy nadešel slavnostní den, kdy Achilles vítěz
kravskou tu krví usmířil hněvivou Pallas.
Též bohům libá ted' vůně stoupala k éteru vzhůru.
Pak oheň dostal svůj díl, to ostatní pojedli spolu.*

Podobně jsou svatými nazývány i bohům zasvěcené a bohy zpodobující chrámy, sochy a obrazy, jak zpívá Orfeus v hymnu na Venuši lykijskou:

*... Vztyčili strážci
náboženství našeho u města posvátný obraz.*

A Vergilius:

Vezmi, můj otče, posvátné nářadí a penáty vlastní.

Proto také říká božský Platón v 11. kapitole spisu o zákonech, že máme uctívat svaté sochy bohů, ale nikoliv jako obrazy o sobě a pro sebe, nýbrž proto, že představují bohy, tedy tak, jak staří uctívali obraz Jupiterův, což vykládali takto: Postava na obrazu představuje muže, je to tedy duch, který musí být pokládán za prazáklad všeho stvořeného; sedící poloha vyjadřuje jeho trvalou a nezměnitelnou sílu; nahota horní části těla znamená, že Jupiter je viditelný jen inteligencím a vyšším bytostem; spodní části jsou naopak zakryty, protože před nižšími stvořeními svůj vzhled skrývá; v levé ruce drží žezlo, protože na této straně těla se nalézá nejduchovnější sídlo života a on je stvořitel, vládce a oživující duch všehomíra; v pravé ruce třímá orla a bohyni vítězství, to první, protože je pánem nad všemi bohy, jako je orel králem všech ptáků, to druhé, protože je mu všechno poddáno. Podobně uctíváme obraz beránka, protože představuje Krista; obraz holubice, protože znamená Ducha svatého; také postavy vola, osla a člověka, jimiž byli označováni evangelisté, a jiné podobné, které nacházíme ve zjeveních proroků na různých místech Písma Svatého. Mohou dokonce někdy přispívat k podobným zjevením a snům, a proto je někdy nazýváme svatými obrazy. Dále jsou ještě svaté obyčeje a tradice, kterými uctíváme bohy a náboženství, jako jsou zbožná gesta, poklekání, odhalování hlavy, umývání, kropení svěcenou vodou, vykuřování, vnější projevy pokání, také procesí a jiné činnosti určené k uctívání Boha, jako jsou hudba, zapalování voskových svící a lamp, hlas zvonů, zdobení chrámů, oltářů a obrazů; v tom všem je vyžadována co největší slavnostnost. Proto k tomu musíme užívat věcí nejnádhernějších, nejkrásnějších a nejdražších, jako zlata, stříbra, drahokamů atd. Tyto vnější svátosti a projevy uctívání jsou současně poukazem k vnitřním svátostem, k vyžadování dobrodiní od bohů, jak o tom svědčí slova Proserpiny v těchto verších:

*Kdo z lidí však nedbá obrazů z kovu
nebo žlutého zlata, stříbrem zářících věcí?
Kdo je v obdivu nemá a neříká, že patří bohům?*

Také kněží a sluhové bohů jsou posvěceni, stejně jako všichni, kdo se vyznají ve svátostech a vysvěcování. Proto hovoří Lucanus o posvátných kněžích, jimž je propůjčena moc, a Vergilius praví o Helénovi, knězi Apollonovu:

*Helenus, když nejprv porazil obětní býčky,
o ochranu poprosil bohy a uvolnil posvátnou
pásku ze svaté hlavy ...*

Takové posvátné činnosti a obyčeje jsou současně jistými pakty mezi bohy a námi, které nás zavazují k tomu, abychom bohy oslavovali, uctívali a poslouchali, a pomocí nichž často od božstev, kterým vzdáváme úctu, získáváme zázračnou moc; sem patří i posvátné hymny a formule, exorcismy, zapřísahání i jednotlivá slova, která jsou zavedena a určena k chvále a uctívání bohů. Proto říká Orfeus ve svém zpěvu o hvězdách:

Ted' volám svatými slovy demony čisté.

Církev v raných dobách užívala jistých posvátných zaklínání proti nemocem a nečasu. Jestliže taková zaklínání vyslovujeme nebo vykřikujeme a tak vyznáváme svou úctu k nějaké nebeské bytosti, získáváme od ní často moc, což lidi nemálo překvapuje a udivuje. Podobně mohou působit i posvátná jména, čísla, písmena a pečetě, které posvětili přemýšliví lidé s čistým smyslem pro uctívání Boha jako výraz svých tajných přání.

Použije-li jich totiž potom někdo se stejnou čistotou srdce, s níž byly původně zavedeny, může způsobit podobné divy, ovšem jen za předpokladu, že zná od původce těchto symbolů předpisy o jejich užívání a řídí se jimi, neboť jestliže to neučiní, je každá námaha marná. Jestliže však tak učiní, je možné uskutečnit opravdové zázraky, a to nejen slovy a jmény barbarskými, nýbrž i hebrejskými, egyptskými, řeckými i latinskými, i z jiných jazyků, jsou-li ovšem tato slova vhodná a posvěcená Bohem, nějakou jeho bytostí, nebo silou a působností. Taková jména se objevují u různých spisovatelů, jako u Jamblicha jména Osiris, Iktón, Emef, Pytha, Epiés, Amun; u Platóna a Řeků ὄν, τὸν ταυτὸν. Řekové nazývají Jupitera Ζεύς od ζῶω žítí, protože propůjčuje všemu život; také δία, které znamená skrz, protože skrze něho se vše děje; dále slovo ἀθάνατος, které znamená tolik, co nesmrtelný. U Latinců znamená Jupiter pomáhajícího otce a podobně; také lidem se dávají jména, která mají podobný význam, jako Eutychos, Sosias, Theofil, která znamenají šťastný, služebník a ten, kdo miluje Boha. I některé materiální věci získávají nemalou posvátnost a sílu, jsou-li posvěceny kněžími; například voskové pečeti s obrazem beránka, které se po posvěcení papežem stávají mocnými prostředky proti blesku a nepohodě. Božská síla se totiž přenáší na tyto obrazy a zůstává v nich jako ve svatém znamení, které nese obraz Boží. Podobnou sílu získávají také voskové svíce, posvěcené o velikonočních a při svátku Očišťování Panny Marie. Zvony získávají posvěcením a požehnáním moc, která zadržuje blesky a bouře, takže neškodí tam, kam až doléhá hlas zvonů. Podobně získávají sůl a voda posvěcením a exorcismy očistnou moc, takže před ní prchají zlí duchové a podobně. Dále jsou také posvátné doby, které s velkou bohabojností zachovávají všechny národy, ať vyznávají jakékoliv náboženství; jejich zbožné zachování obyčejů bylo buď doporučeno přímo bohy, nebo bylo zděděno po otcích a předcích na věčnou památku dobrodiní, prokazaného bohy. Tak slavili Hebrejci odjakživa své sabaty, pohané své slavnosti a křesťané své svátky, všichni s největší slavnostností. Na druhé straně jsou také opačné doby, které nazýváme nešťastnými dny, protože se v nich událo mimořádné neštěstí. Mezi ně patřil u Římanů 2. srpen, výročí strašné bitvy u Cann; podobně nazývali nešťastnými i všechny dny, v nichž utrpěli porážku. U Židů patří k nešťastným dnům 17. červen, protože toho dne prý Mojžíš rozbil desky Zákona, Manase postavil ve Svatostánku modlu a toho dne byly prý také nepřáteli rozbořeny zdi Jeruzaléma; dále pak 9. červenec, kdy byl podvrátěn rozbořen Chrám. Stejný původ měly i egyptské dny, které vedli v patrnosti Egyptané. A vůbec je možno říci, že všechny národy mají svůj seznam šťastných a nešťastných dnů a mágové vyžadují, aby se těchto posvátných a náboženských dnů dbalo stejně jako polohy planet a souhvězdí; dokonce jsou tyto dny prý mnohem působivější, zejména při žádostech, s nimiž se obracíme na duchovní a božské síly, protože jejich moc nepochází od živlů a nebeských těles, nýbrž naopak z duchovního a nadnebeského světa a jsou podporovány všeobecným souhlasem vyšších mocností; proto nemohou být porušeny ani nepříznivým postavením nebeských těles, ani zákazným působením živlů, mají-li ovšem lidé pevnou víru a zachovávají nábožnou bohabojnost a posvátnou úctu. To vše však nemůže být bez pojmu náboženství, a proto se také tyto dny nazývají náboženskými; nesmíme je zavrhnout, nýbrž naopak pečlivě zachovávat, protože se musíme obávat velkého zla, děláme-li či chceme-li během nich něco, co se dělat nemá, nebo má dělat jinak.

Kapitola 64.

O některých náboženských tradicích, ceremoniích a o rituálech vykuřování, pomazání atd.

Ať jsi kdokoliv, kdo se chceš zabývat touto vědou, uteč se ode všeho s niternou modlitbou k Bohu Otci našemu, aby ses mohl stát hodným jeho milosti; buď čist vně i uvnitř a zdržuj se na čistém místě, neboť jest psáno ve 3. knize Mojžíšově: „Každý, kdož se přiblíží posvěcenému a bude na něm nalezena nečistota, budiž vyhlazen před tváří Páně.“ Proto se umývej a koupej často a v určitých dnech, podle mysteria čísel, oblekej čistá roucha a zdrž se vši nečistoty, poskvrnění a tělesných chťičů; neboť bohové, jak praví Porfyrios, nevyslyší člověka, který se po mnoho dní nezdržel smyslné lásky. Nedruž se s žádnou poskvrněnou nebo menstruuující ženou, ani s tou, která trpí krvotokem. Nedotýkej se ničeho nečistého nebo mrtvého. Proto říká Porfyrios: „Kdo se dotkl mrtvého, nesmí se přiblížit k věštírně, snad proto, že duše znečištěná mrtvolným zápachem je neschopna přijmout boží působení.“ Koupej se a natírej mastmi, vykuřuj a obětuj, neboť z toho, co přináší člověk očištěný a dobře připravený, stoupá k Bohu nejmilejší vůně, stejně jako z modlitby, která provází oběť, podle veršů Žalmistových: „Má modlitba stoupá k Tobě, ó Pane, jako kadidlo před Tvou tváří.“ Kromě toho se z vykuřování a vůní těší i duše, obraz Boží, když je přijímá nosem, jímž vstupuje do tělesného člověka, a jímž, jak svědčí Job, vycházejí často nejživější duchové, které nemůže zadržet v srdci člověk, rozpálený buď hněvem, nebo velkou námahou; proto mnozí pokládají čich za nejživější a nejduchovnější ze všech smyslů. Vykuřování, oběti a pomazání ostatně pronikají vším, otvírají brány živlů a nebes, takže člověk s jejich pomocí může vidět a poznávat tajemství Stvořitele, nebeské věci i to, co jest nad nebesy, i to, co přichází z nebes, jeho anděly, ale i duchy jeskyň a hloubek, strašidla pustin; ti všichni jsou tím pohnuti, aby se zjevili a byli poslušni, jsou magneticky přitahováni a spojováni se živly, takže na sebe berou tělesnou podobu. Jejich duchovní tělo totiž houstne, protože se živí kouřem a výpary obětí. Cokoliv takového konáš, čin s plnou oddaností, aby ti byla nebesa i všechny nebeské mocnosti milostivý; jejich přízeň získáš o to snáze, oč více k tomu přispějí i místo, doba, stav, způsob života a dokonce i tvé jméno, protože tím vším se síla přírody nejen mění, ale je i

překonávána. Velký vliv na příznivé výsledky má šťastné místo. Nikoliv bez důvodu řekl Bůh Abrahámovi, že má jít do země, kterou mu ukáže; a Abrahám se vydal na cestu a obrátil se k poledni. Podobně šel Izák do Geraratu, kde zasel a sklídl stonásobnou úrodu a velmi zbohatl. Které místo se však pro toho kterého hodí, to je třeba vyzkoumat z losu osudu, určeného zrozením; kdo to neumí, nechť si všimá alespoň toho, kde se cítí duchovně a tělesně nejlépe, kde se nejvíce daří jeho záležitostí, kde má nejvíce příznivců a kde nejsnáze poráží své nepřátele. Taková krajina, takové místo je mu předem určeno Bohem a připraveno nebesy. Je tedy třeba dbát na volbu příznivého místa podle doby a záležitostí; z nešťastného místa však provždy uprchni. Také šťastná jména propůjčují našim záležitostem šťastnější průběh; nešťastná jména na ně mají naopak vliv zhoubný. Proto se Římané při vojenských konskripcích vyhýbali tomu, aby první voják měl v jakémkoliv smyslu nešťastné jméno. Ke správě důchodů i k inspekci kolonií vybírali censory se šťastným jménem. Také věřili, že je možno dát osudu lepší směr tím, že měnili nešťastná jména ve šťastná. A tak nařídili, aby Epidamnus byl přejmenován na Dyrrachium - jinak by prý lodě, které se tam plavily, utrpěly škodu (damnum). Stejně tak přejmenovali Maleoton, aby nepřinášel neštěstí (malum), na Beneventum. Lucrinské jezero pokládali pro dobrý význam jeho názvu za nejšťastnější ze všech jezer. Pro svou činnost musíš také volit vhodné hodiny a dny, neboť nikoliv bez důvodu řekl Spasitel: „Nemá snad dvanáct hodin den?“, atd. Astrologové a mágové si povšimli, že určité dny mají nepopíratelně šťastný nebo nešťastný vliv na naše záležitosti. Nejmodřejší staří jsou jednomyslní v názoru, že velmi mnoho záleží na tom, v jakém čase a za jakého postavení souhvězdí si něco v tomto světě uchovává své jsoucno, a že se to netýká jen přírodních, nýbrž i umělých věcí. Okamžik vzniku může totiž mít tak veliký vliv, že na něm závisí celý běh osudu a že může být z toho okamžiku předpověděn, a že tedy na druhé straně můžeme poznat osudy nějaké věci podle jejího vzniku. Staří v to pevně věřili a odvolávali se přitom na zkušenost. Tak astrolog Sulla předpověděl Caligulovi, který se ho ptal na radu, brzkou smrt. Když Athénané začínali expedici proti Syrakusám, předpověděl jim astrolog Metheon příští neštěstí, která přinese tato válka, a když se blížili k Sicílii, věstil jim astrolog Meson, že přijde bouře. Znalost různých dob umožnila Anaxogorovi, aby mohl předpovědět, kdy spadne ze slunce kámen, jak se potom opravdu stalo u thrácké řeky Aegos. L. Tarnucius Firmianus určil z činů a osudů Romulových dobu jeho počtí a narození. A týž také určil den založení Říma, a to ze složení a průběhu jeho osudů. Stejným způsobem se zjistila, jak nás o tom zpravil Maternus, doba vzniku světa, a to z průběhu světových událostí. Jistota, že čas znamená nesmírně mnoho ve věcech přírody, vysvítá z množství příkladů. Tak některé stromy, jako topol, jilm, oliva, lípa a vrba, obrazejí po slunovratu své listy. Korýši, raci a ústřice s přibývajícím měsícem přibírají na váze, s ubývajícím však hubnou, a také moře se při přílivu a odlivu řídí podle času a pohybů měsíce. Hladina v mořské úžině Eubojské se podivuhodnou rychlostí sedmkrát zvedá a opět klesá; tři dny v každém měsíci, totiž 7., 8. a 9. zůstává bez pohybu. U troglodytů je moře, které je třikrát za den trpké a slané, a pak opět sladké. Jednoho zimního dne, kdy je všechno uschlé, rozkvetne vyschlý blešník. Téhož dne se prý trhají nalité puchýře a obrazejí se listy vrby a jádra jablek. V Itálii a Francii jsem viděl, jak ořešník, který byl celý rok suchý, se v předvečer svátku svatého Jana obalil nejen listy a květy, nýbrž i plody. Tento div záleží jedině na tom, v jaké době je takový strom zasazen, což vím jistě. Ale i umělým věcem propůjčuje čas podivuhodné síly, jak tvrdí astrologové ve svých spisech o vybraných předmětech a obrazech. Tak čteme u Plutarcha, že Peléští měli obraz, který obracel pohled na různé strany a kamkoliv pohlédl, vyvolával v všech hrůzu a největší zděšení, takže se na něj nikdo neodvážil hledět. V životopise Apollóniově se vypráví, že v Babylóně byli na stropě jednoho sálu upevněni čtyři zlatí ptáci, nazývaní mágy, kteří viděli tuto podivuhodnou věc, jazyky bohů; Tito ptáci měli moc pohnout mysl lidu k lásce a poslušnosti králi. Na ostrově Chios byl u jednoho chrámu obraz bohyně Diany, jejíž obličej se vstupujícím zdál být smutným, vycházejícím veselým. Oběti, ponechané u sochy Minervy u Troje, nehnily. Na posvátném okrsku u Pafu, zasvěceném Venuši, nikdy nepršelo. Když vzal někdo hlínu z mohyly Antéovy, spustily se z nebe lijáky na tak dlouho, dokud nebylo nahrazeno to, co bylo z mohyly vzato. Na mohyle pontského krále Bibria rostl vavřínový strom; když z něho někdo něco uřízl a odnesl do lodí, vypukla tam hádka, která nepřestala, dokud uzmuté nezahodili. Na ostrově blízko ústí Borysthenu se žádný pták neodvážil pokálet svatyni Achillovu. Do Herkulova chrámu na trhu kůží v Římě nevníkla nikdy ani jediná moucha, ani jediný pes. U města Olynth na thrácké hranici bylo jezero, z něhož se nikdy nevrátil žádný brouk, který do něho spadl, nýbrž se v něm tak dlouho trápil, až zahynul. Mohl bych uvést skoro nespočetné a ještě mnohem podivuhodnější příklady, které nacházíme u starých, o obrazech a dobách. Aby to někdo nepokládal za zastaralou veteš a pošetilé pohádky, chci zde uvést i několik novějších podivuhodných jevů, které se ještě tu a tam vyskytují. Malířské umění je prý příčinou toho, že v Byzanci hadi nikomu nezpůsobí zranění a že uvnitř hradeb nelétají vůbec žádné kavky, že na Krétě nejsou noční sovy, že v neapolském kraji není nikde slyšet cikády, že v Benátkách nejsou ve veřejných holičských krámech žádné mouchy jakéhokoliv druhu a že v Toledu na potravinovém trhu nelétá žádná jiná moucha než jediná, nápadně bílá. Již v předchozí knize jsme hovořili o procesech a časech, jimiž mohou být takové a podobné věci způsobeny. Musíme brát také v úvahu moc výroků a slov, neboť pomocí nich získává duše nadvládu nad nižšími substancemi, jako jsou kameny, hory, rostliny, zvířata, a nad všemi přírodními věcmi, a to tím, že jim vnucuje různé podoby a sklony, a tak všechna tato stvoření ovládáme, nebo je láskou vedeme či za sebou vlečeme. Tak svědčí Cato, že unavené voly se podařilo vzpružit slovy. Od země si můžeme slovy a prosbami vyžádat, aby rodila neobyčejné stromy, a tyto stromy se prý mohou i samy pohybovat, měnit své místo

a pak růst dále na jiném místě. Také řepa vyroste větší, jestliže ji zapřísaháme během setí, aby se jí dařilo k užítku našemu a naší rodiny, jakož i sousedů. Páv, když ho chválíme, rozkládá svůj ocas. Naproti tomu bazalce se prý daří tím lépe, čím více při setí klejeme a nadáváme. Ryba garus hojí všechny rány, ale nesmíme přitom vyslovit její jméno. Ti, kdo provozují kouzelnictví, kazí svými pochvalami (nebo uhranutím) stromy a škodí setbě i dětem. Podobná zaklínání mohou mít takovou sílu, že vyhánějí i zlé demony. Serapis seznámil, jak líčí Eusebios, Egyptany s jistými symboly, jimiž mohli vymítat demony; také prý jim ukázal, jak démoni ve zvířecích podobách pronásledují lidi. Především však měj stále na mysli Boha, neboť v 5. knize Mojžíšově se praví: „Hleď-li Boha, Pána svého, najdeš Jej, budeš-li Jej hledat z celého srdce svého a se vši skříčeností duše své.“ U Marka čteme: „Věřte jen, že vše, oč ve své modlitbě prosíte, bude vám dáno, i bude vám dáno.“ U Matouše dále: „Máte-li víru jako zrno hořčičné, nebude vám nic nemožným.“ Mnoho zmůže zbožná modlitba spravedlivého. Eliáš byl, jak praví Jákob, člověk jako my, i modlil se modlitbu, aby nepršelo; i nepršelo na Zemi tři léta a šest měsíců. A modlil se znovu, i dala nebesa déšť a Země nesla své plody. Chraň se však při svých modlitbách přání něčeho marného nebo vůli Boží odporujícího, neboť Bůh chce jen a jen dobro. Neber jména Božího nadarmo; ten, kdo vzývá Jeho jméno pro marnosti, nezůstane nepotrestán. Zachovávej zdrženlivost a dávej almužny. Podle výroku anděla Tobiaše je modlitba s posty a almužnami lepší, neboť shromáždí větší zlatý poklad. A v knize *Judit* čteme: „Vězte, že Pán vaši modlitbu vyslyší, proto neustávejte před Pánem s posty a modlitbami.“

Závěr.

Toto tedy jest, co jsem v této knize jako úvod k magii snesl a shromáždil z tradic starých podle různých autorů, a to přes všechnu stručnost s dostatečnou jasností pro ty, kterým nechybí vhléd do vykládaných věcí. Něco je zpracováno podle řádu, jiné bez něho a opět jiné jen ve zlomcích; o něčem jsem nepsal vůbec a ponechal jsem rozumným, aby sami dále bádali; ti pak mohou při dalším přemýšlení o napsaném objevit nejen úplnou teorii magického umění, nýbrž i bezchybné experimenty. Přednášel jsem totiž tuto vědu tak, aby chytrým a rozumným nezůstalo nic skryto. Špatným a nevěřícím nechť je naopak přístup k těmto tajemstvím uzavřen; ti nad tím mohou žasnout, ale budou se trápit v zoufalé nevědomosti. Vy však, synové vědy a moudrosti, studujte tuto knihu a shledávejte rozptýlená mínění, která jsem uvedl na různých místech, a spojujte je dohromady, neboť co je na jednom místě skryto, to jsem na jiném místě vyjevil, abyste o tom nezůstali v nevědomosti. Vám jediným je tato kniha určena, vám, jejichž mysl není zkažena, jejichž způsob života je řádný, jejichž smysly jsou mravné a cudné, vám, kdo se ve své neotřesitelné víře bojíte Boha a ctíte Ho, vám, jejichž ruce jsou čisty a nepotřísněny zlým činem a jejichž mravy jsou řádné, střízlivé a skromné. Vy jediní najdete poučení vám určené a odhalíte tajemství, skrytá v leccěms hádankovitém, tajemství, která se otvírají jen hlubokému vhledu; budete-li po nich dosti silně toužit, vyvstane vám před očima magická věda v celé své moci a ukáží se vám síly, jimiž dříve vládli Hermes, Zarathustra a Apollonius. Vy však, zlomyslní pomlouvači, nevědomí a nehodní blázni, prchejte před touto knihou, protože její obsah je pro vás zhoubný, ocitáte se v nebezpečí, že zbloudíte a zřítíte se do neštěstí. Kdyby se měl někdo pro svou nevíru a z nedostatku pochopení domnívat, že jeho přání ohledně mé knihy se nesplnila, pak ať to, čím je vinna jeho nevědomost, neklade za vinu mně a neříká, že já jsem se zmylil nebo záměrně napsal nesprávnosti a lži, nýbrž nechť nařiká jen sám nad sebou, že mé knize nerozumí, protože ta je ovšem temná a uzavřená četnými tajemstvími, takže se v ní leckdo může špatně vyznat a ztratit správnou cestu. Ale na mne ať se nikdo nehněvá, že jsem zahalil pravdu této vědy do hádanek a na mnoha místech ji traktoval rozptýleně, protože jsem ta tajemství skryl nikoliv před moudrými, nýbrž před bezbožnými, a zahalil je takovým způsobem řeči, že pro nerozumné jsou tajemství skryta, ale moudrým naopak jsou snadno přístupná.

OBSAH

Dopis Agrippův knížeti Heřmanu z Wiedu

1. Nutnost, síla a užitek náboženství
2. O mlčení a tajení náboženských mysterií
3. Přípravy nutné mágovi a divotvorci
4. O dvou pomocnících obřadné magie, náboženství a pověře
5. Tři vůdkyně náboženství, jež nás uvádějí na cestu pravdy
6. Kterak těmito vůdkyněmi lidská duše vystupuje k božské přirozenosti a stává se divotvorem
7. Poznání pravého Boha je mágu nutné. Představy starých magiků a filosofů o Bohu
8. Jak soudili staří filosofové o Trojjednosti boží
9. Pravověrná nauka o Bohu a Trojjednosti
10. O božských emanacích, jež Židé nazývají Čísla, jiní Atributy či pohanští bohové a Mocnosti nebeské; dále o deseti Sefirotech a nejsvětějších jménech Boha, která jim vládnou, a jejich vysvětlení
11. Božská jména, jejich moc a síla
12. Vliv božských jmen na náš svět

13. Údy Boha a jejich vliv na nás
14. Bohové pohanů a duše nebeských těles a jaké bohy měly kdysi národy země
15. Co soudí naši theologové o nebeských duších
16. Inteligence a démoni, jejich tři druhy a přídomek, a také o duchách podzemních a pekelných
17. Názory theologů o andělech
18. Řády zlých démonů, jejich pád a rozmanité povahy
19. O tělech démonů
20. Úklady démonů a ochrana duchů dobrých
21. Jak následujeme svého genia a zjistíme jeho povahu
22. Tři ochranní duchové člověka
23. Řeč andělů a styk s nimi
24. Jména duchů, jejich původ, a o duchách vládnoucích hvězdám, znamením zvířetníku, krajinám nebe a živlům
25. Kterak židovští kabalisté vyvozovali jména andělů z Písma Svatého, o 72 andělech nesoucích Jméno boží, o tabulkách Cirufu a tabulkách písmen a čísel
26. Jak lze jména duchů a geniů vyvoditi z řádu nebeských těles
27. Zjištění jmen dle kabalistické tradice
28. Jak odvodit, i jména duchů z věcí, kterými vládnou
29. Charaktery a pečetě duchů
30. Jiné druhy charakterů dle kabalistů
31. Charaktery a pečetě, jichž lze dosíci zjevením
32. Jak lze přivolati demony dobré a přemoci demony zlé
33. Poutání, zaklínání a zahánění duchů
34. Animastický řád a heroové
35. Smrtní a pozemští bohové
36. Kterak je člověk stvořen k obrazu Božímu
37. O lidské duši a způsobu, jak je spojena s tělem
38. Jaká božská dobra člověk z výšin od jednotlivých nebes a řádů inteligencí přijímá
39. Jak vyšší vlivy, od přírody dobré, v tomto nižším světě se kazí, takže se stávají příčinou zla
40. Kterak každému člověku je propůjčen božský charakter, kterým může působiti podivuhodné věci
41. Rozličná mínění o stavu člověka po smrti
42. Mágové a nekromanti věřili, že je možné citovat duše zemřelých; jakým způsobem?
43. O součástech lidské duše, rozumu, soudnosti a obrazu duše
44. Stupně duší, jejich zánik a nesmrtelnost
45. O nadšení a věštbách
46. První druh nadšení, přicházející od Múz
47. Druhý druh nadšení, přicházející od Dionysia
48. Třetí druh nadšení, přicházející od Apollona
49. Čtvrtý druh nadšení, přicházející od Venuše
50. O vytržení neboli extázi a věštbách epileptiků, omdlelých a umírajících
51. O prorockém snu
52. O losech osudu a znameních, která mohou býti pokládána za věštby
53. Jak se musí připravovat ten, kdo chce získati věštbu
54. O čistotě a péči o ni
55. O zdrženlivosti, postech, bohabojnosti, samotě, pokoji mysli a povznesení duše
56. O pokání a udělování almužen
57. O vnějších prostředcích, které spolupůsobí při vykoupení hříchů
58. O modlitbě a zaslíbení
59. O obětech, obětních darech a jejich různých druzích
60. Jakých modlitebních formulí a obyčejů obvykle užívali staří při svých obětech a obětních darech
61. O tom, jak se modlitby, oběti a svěcení mohou obracet buď na Boha, nebo na nižší nebeské mocnosti
62. O posvěcováních a jejich rituálech
63. Které věci slují svaté a které posvěcené a v jakém poměru jsou k nám a k bohům, totéž o posvátných dobách
64. O některých náboženských tradicích, ceremoniích a o rituálech vykuřování, pomazání atd.

Závěr